

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMINA İLİŞKİN SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ
(ISPARTA İLİ ÖRNEĞİ)**

Mehmet Niyazi PEKUSLU

Denizli 2019

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA
İLİŞKİN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ
(ISPARTA İLİ ÖRNEĞİ)**

Mehmet Niyazi PEKUSLU

DANIŞMAN

Prof. Dr. Mithat AYDIN

JÜRİ ÜYELERİ TEZ ONAY SAYFASI

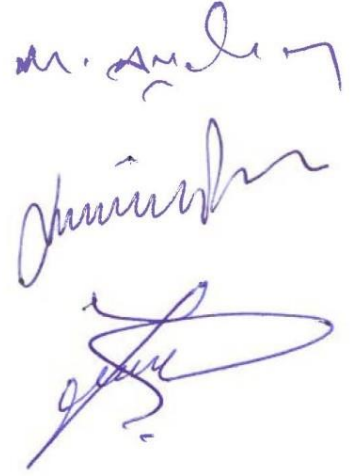
Bu çalışma, İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Prof. Dr. Mithat AYDIN

Üye: Prof. Dr. Süleyman İNAN

Üye: Doç. Dr. Zafer TANGÜLÜ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 19/07/2019 tarih

ve 29/27..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İmza
Mehmet Niyazi Pekuslu

ÖZET

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri (Isparta İli Örneği)

PEKUSLU, Mehmet Niyazi

Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mithat Aydın
Haziran 2019, 133 sayfa

Bu çalışmanın amacı, 2017-2018 eğitim- öğretim yılında uygulanmaya başlanan 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programını öğretmen görüşleri çerçevesinde değerlendirmektir. Öğretim Programının, hedef/kazanımlar, içerik, uygulama ve ölçme değerlendirme açısından beklentileri karşılayıp karşılamadığı programın uygulama sürecindeki önemli bir basamağı olan öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirmek hedeflenmektedir. Bu çalışmadaki verilerin toplanmasında betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Bu çalışmada kullanılan ölçme aracı, kişisel bilgilerle ilgili 9 soru ile 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının öğelerine yönelik 55 sorudan oluşmaktadır. Bu çalışmanın verileri, 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında Isparta ili merkez ve ilçelerinde 121 ortaokulda görev yapmakta olan 71 sosyal bilgiler öğretmeninden toplanmıştır. Çalışma verileri, aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde testleri ile analiz edilmiştir. Ayrıca katılımcılar bazında verilen cevapların bağımsız değişkenlere göre ilişkisini belirlemek amacıyla T testi ve Anova testi yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler genel manada programın süreçleri ile ilgili olarak kararsızlık eğiliminde oldukları görülmüştür. Programın amacına uygun olarak işletilebilmesi için sosyal bilgiler dersinin haftalık ders saati süresinin artırılması, okullarımızın araç-gereç konusundaki eksikliklerinin giderilmesi, derslik sistemine geçilmesi, sınıf mevcutlarının azaltılması ve eksik alanlarda gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, Öğretmen Görüşleri, Program Değerlendirme.

ABSTRACT**Social Studies Teachers' Views on the Social Studies Curriculum of the 5th Grade
(Isparta Province Case)**

PEKUSLU, Mehmet Niyazi

Master Thesis, Social Sciences and Turkish Education

Department of Social Studies Teaching

Supervisor: Prof. Dr. Mithat Aydın

June 2019, 133 pages

The aim of this study is to evaluate the 5th Grade Social Studies Curriculum in 2017-2018 academic year. It is aimed to evaluate the curriculum in accordance with the opinions of teachers who have an important step in the implementation process of the program in terms of goals / objectives, content, application and assessment assessment. Scanning model was used to collect data from this study. The questionnaire used in this study consists of 9 questions related to personal information and 55 questions about the elements of the 5th Grade Social Studies course curriculum. The data of this study were collected from 71 social studies teachers working in 121 middle schools in the city and districts of Isparta in the academic year 2018-2019. Study data were analyzed with arithmetic mean, standard deviation, frequency and percentage tests. In addition, T test and Anova test were performed to determine the relationship between the answers given by the participants. According to the results of the research, it was observed that teachers generally tend to be indecisive about the processes of the program. In order to be able to operate in accordance with the purpose of the program, it is concluded that the weekly course hours of the social studies course should be increased, the deficiencies of our schools in the equipment, the transition to the class system, the reduction of the class assets and the necessary arrangements in the missing areas should be made.

Key Words: Social Studies, Social Studies Curriculum, Teacher Opinions, Program Evaluation.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİ TEZ ONAY SAYFASI.....	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ.....	xiii
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	xvi
1. BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi	5
1.1.2. Alt Problemler	5
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	6
1.4. Sayıtlılar	8
1.5. Sınırlılıklar	8
1.6. Tanımlar	8
2. İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	10
2.1. Eğitim, Öğretim ve Öğrenme	10
2.2. Sosyal Bilgiler Öğretimi	14
2.2.1. Sosyal Bilgiler Tanımı ve Önemi	14
2.2.2. Sosyal Bilgiler Öğretiminin Temel Amaçları.....	17
2.2.3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Temel İlkeler	19
2.2.4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Farklı Yaklaşımlar	21
2.2.5. Sosyal Bilgiler Dersinin Dünyada ve Ülkemizde Gelişimi	22
2.3. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı	25
2.3.1. Sosyal Bilgiler Programı'nın Vizyonu ve Temel Yaklaşım.....	25
2.3.2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Yapısı	27
2.3.3. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar	32
2.4. İlgili Yazın	33
3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	39

3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	39
3.1.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	39
3.1.2. Çalışma Grubu.....	40
3.2. Veri Toplama Araçları	42
3.2.1. Kişisel Bilgi Formu	42
3.2.2. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Değerlendirme Anketi.....	42
3.2.3. Verilerin Toplanması	43
3.3. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	43
4. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR	46
4.1. Bağımsız Değişkenlere Ait Bulgular	46
4.1.1. Kişisel Bilgiler İle İlgili Frekans ve Yüzde Tabloları	46
4.2. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri İle İlgili Bulgular	49
4.2.1. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Hedef/ Kazanımlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri	50
4.2.2. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının İçerik Bölümüne Yönelik Öğretmen Görüşleri	54
4.2.3. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Eğitim Durumuna (Uygulama) Yönelik Öğretmen Görüşleri	59
4.2.4. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Ölçme ve Değerlendirme Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşleri	63
4.2.5. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Beklentileri Karşılama Durumuna Yönelik Öğretmen Görüşleri	66
4.3. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Anketin Bağımsız Değişkenlerine Göre Öğretmen Görüşleri İle İlgili Bulgular	67
4.3.1. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin “Cinsiyet” Değişkeni Açısından İncelenmesi....	68
4.3.1.1. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “hedef/ kazanımlar” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “cinsiyet” değişkeni açısından incelenmesi.	68
4.3.1.2. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “içerikler” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “cinsiyet” değişkeni açısından incelenmesi.	69

4.3.1.3. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “eğitim durumu (uygulama)” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “cinsiyet” değişkeni açısından incelenmesi.....	69
4.3.1.4. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “ölçme ve değerlendirme” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “cinsiyet” değişkeni açısından incelenmesi.....	70
4.3.1.5. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “beklentileri karşılama” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “cinsiyet” değişkeni açısından incelenmesi.....	70
4.3.2. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin “Mesleki Kıdem” Değişkeni Açısından İncelenmesi	71
4.3.2.1. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “hedef / kazanımlar” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mesleki kıdem” değişkeni açısından incelenmesi.....	71
4.3.2.2. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “içerik” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mesleki kıdem” değişkeni açısından incelenmesi.....	71
4.3.2.3. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “eğitim durumu (uygulama)” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mesleki kıdem” değişkeni açısından incelenmesi.....	72
4.3.2.4. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “ölçme ve değerlendirme” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mesleki kıdem” değişkeni açısından incelenmesi.....	72
4.3.2.5. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “beklentileri karşılama durumu” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mesleki kıdem” değişkeni açısından incelenmesi.....	73
4.3.3. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin “Yaş Aralığı” Değişkeni Açısından İncelenmesi	74
4.3.3.1. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “hedef / kazanımlar” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “yaş aralığı” değişkeni açısından incelenmesi.....	74
4.3.3.2. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “içerik”	

boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “yaş aralığı” değişkeni açısından incelenmesi.	75
4.3.3.3. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “eğitim durumu (uygulama)” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “yaş aralığı” değişkeni açısından incelenmesi.	75
4.3.3.4. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “ölçme ve değerlendirme” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “yaş aralığı” değişkeni açısından incelenmesi.	76
4.3.3.5. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “beklentileri karşılama durumu” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “yaş aralığı” değişkeni açısından incelenmesi.	76
4.3.4. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin “Öğrenim Durumu” Değişkeni Açısından İncelenmesi	77
4.3.5. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin “Mezun Olunan Fakülte” Değişkeni Açısından İncelenmesi	77
4.3.6. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin “Mezun Olunan Bölüm” Değişkeni Açısından İncelenmesi	78
4.3.6.1. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “hedef / kazanımlar” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mezun olunan bölüm” değişkeni açısından incelenmesi.	78
4.3.6.2. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “içerik” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mezun olunan bölüm” değişkeni açısından incelenmesi.	78
4.3.6.3. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “eğitim durumu (uygulama)” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mezun olunan bölüm” değişkeni açısından incelenmesi.	79
4.3.6.4. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “ölçme ve değerlendirme” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mezun olunan bölüm” değişkeni açısından incelenmesi.	79
4.3.6.5. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “beklentileri karşılama durumu” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mezun	

olunan bölüm” değişkeni açısından incelenmesi.....	80
4.3.7. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin “Sınıf Mevcudu” Değişkeni Açısından İncelenmesi	80
4.3.7.1. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “hedef / kazanımlar” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “sınıf mevcudu” değişkeni açısından incelenmesi.....	80
4.3.7.2. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “içerik” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “sınıf mevcudu” değişkeni açısından incelenmesi.	81
4.3.7.3. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “eğitim durumu (uygulama)” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “sınıf mevcudu” değişkeni açısından incelenmesi.....	82
4.3.7.4. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “ölçme ve değerlendirme” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “sınıf mevcudu” değişkeni açısından incelenmesi.....	83
4.3.7.5. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “beklentileri karşılama durumu” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “sınıf mevcudu” değişkeni açısından incelenmesi.	84
4.3.8. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin “Hizmet İçi Eğitime Katılma” Değişkeni Açısından İncelenmesi	84
4.3.8.1. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “hedef / kazanımlar” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “hizmet içi eğitime katılma” değişkeni açısından incelenmesi.	84
4.3.8.2. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “içerik” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “hizmet içi eğitime katılma” değişkeni açısından incelenmesi.....	85
4.3.8.3. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “eğitim durumu (uygulama)” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “hizmet içi eğitime katılma” değişkeni açısından incelenmesi.	85
4.3.8.4. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “ölçme ve değerlendirme” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “hizmet içi eğitime katılma” değişkeni açısından incelenmesi.	86

4.3.8.5. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “beklentileri karşılama durumu” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “hizmet içi eğitime katılma” değişkeni açısından incelenmesi.	87
4.3.9. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin “Programı İnceleme” Değişkeni Açısından İncelenmesi	87
4.3.9.1. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “hedef / kazanımlar” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “programı inceleme” değişkeni açısından incelenmesi.....	87
4.3.9.2. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “içerik” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “programı inceleme” değişkeni açısından incelenmesi.	87
4.3.9.3. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “eğitim durumu (uygulama)” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “programı inceleme” değişkeni açısından incelenmesi.	89
4.3.9.4. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “ölçme ve değerlendirme” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “programı inceleme” değişkeni açısından incelenmesi.....	89
4.3.9.5. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “beklentileri karşılama durumu” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “programı inceleme” değişkeni açısından incelenmesi.....	90
5. BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	92
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	92
5.2. Öneriler	101
KAYNAKÇA.....	103
EKLER.....	110
EK 1. Anket Formu	110
Ek 2. Anket İzin Belgesi	116
EK 3. İl Milli Eğitim Müdürlüğü Çalışma Onay İzni	117
ÖZGEÇMİŞ	118

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Sosyal Bilgiler Programında Kazandırılmak İstenen Beceriler.....	18
Tablo 2.2. Sosyal Bilgiler Programında Kazandırılması Hedeflenen Beceriler	19
Tablo 2.3. Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları.....	28
Tablo 2.4. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Öğrenme Alanları Belirlenen Konular	29
Tablo 2.5. Sosyal Bilgiler Programında Öğrenme Alanları ve Süreler	29
Tablo 2.6. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Öğrenme Alanları ve Bu Öğrenme Alanlarında Kazandırılması Hedeflenen Kazanımlar.....	30
Tablo 2.7. Sosyal Bilgiler Programında Öğrenme Alanlarında Kazandırılmak İstenen Beceriler.....	31
Tablo 2.8. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kazandırılacak Değerler.....	31
Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerinin Yüzde ve Frekans Dağılımı	40
Tablo 3.2. Aritmetik Ortalama Aralıkları ve Anlamları	44
Tablo 4.1. Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	46
Tablo 4.2. Mesleki Kıdeme Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	46
Tablo 4.3. Yaş Aralığına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	47
Tablo 4.4. Öğrenim Durumuna Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	47
Tablo 4.5. Mezun Olunan Fakülteye Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	47
Tablo 4.6. Mezun Olunan Bölüme Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	48
Tablo 4.7. Ortalama Sınıf Mevcutlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	48
Tablo 4.8. Öğretim Programına Yönelik Hizmetiçi Eğitime/Seminere Katılıma Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	48
Tablo 4.9. Cevabı “Evet” Olanların Bu Hizmet İçi Eğitimi/Semineri Yeterli Bulma Derecelerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	49
Tablo 4.10. Yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının İncelenmesine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	49
Tablo 4.11. Kazanımlar İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımı.....	50
Tablo 4.12. İçerik İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımı.....	54
Tablo 4.13. Eğitim Durumu İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımı.....	59
Tablo 4.14. Değerlendirme İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımı	63

Tablo 4.15. <i>Beklentileri Karşılama Durumu İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımı</i>	66
Tablo 4.16. <i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “İçerik” İle İlgili Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre “T Testi” Sonuçları</i>	69
Tablo 4.17. <i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Eğitim Durumu (Uygulama)” İle İlgili Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre “T Testi” Sonuçları</i>	69
Tablo 4.18. <i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Ölçme ve Değerlendirme” İle İlgili Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre “T Testi” Sonuçları</i>	70
Tablo 4.19. <i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Beklentileri Karşılama” İle İlgili Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre “T Testi” Sonuçları</i>	71
Tablo 4.20. <i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “İçerik” İle İlgili Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları</i>	72
Tablo 4.21. <i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Ölçme ve Değerlendirme” İle İlgili Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları</i>	73
Tablo 4.22. <i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Beklentileri Karşılama Durumu” İle İlgili Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları</i>	73
Tablo 4.23. <i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Hedef/Kazanımlar” İle İlgili Görüşlerinin Yaş Aralığı Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları</i>	74
Tablo 4.24. <i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Eğitim Durumu (Uygulama)” İle İlgili Görüşlerinin Yaş Aralığı Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları</i> ...	75
Tablo 4.25. <i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Beklentileri Karşılama Durumu” İle İlgili Görüşlerinin Yaş Aralığı Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları</i> ...	77
Tablo 4.26. <i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “İçerik” İle İlgili Görüşlerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları</i>	78
Tablo 4.27. <i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Eğitim Durumu (Uygulama)” İle İlgili Görüşlerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları</i>	79
Tablo 4.28. <i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Ölçme ve Değerlendirme” İle İlgili Görüşlerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları</i>	80
Tablo 4.29. <i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Hedef/ Kazanımlar” İle İlgili Görüşlerinin Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları</i>	81
Tablo 4.30. <i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Eğitim Durumu (Uygulama)” İle İlgili Görüşlerinin Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları</i>	82
Tablo 4.31. <i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Ölçme ve Değerlendirme” İle İlgili Görüşlerinin Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları</i>	83
Tablo 4.32. <i>Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “İçerik” İle İlgili Görüşlerinin Hizmet İçi Eğitime Katılma Değişkenine Göre “T Testi” Sonuçları</i>	85

Tablo 4.33. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Eğitim Durumu (Uygulama)” İle İlgili Görüşlerinin Hizmet İçi Eğitime Katılma Değişkenine Göre “T Testi” Sonuçları.....	86
Tablo 4.34. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “İçerik” İle İlgili Görüşlerinin Programı İnceleme Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları.....	88
Tablo 4.35. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Eğitim Durumu (Uygulama)” İle İlgili Görüşlerinin Programı İnceleme Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları.....	89
Tablo 4.36. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Ölçme ve Değerlendirme” İle İlgili Görüşlerinin Programı İnceleme Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları.....	90

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TYÇ	: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi
TTKB	: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
SBDÖP	: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı
NCSS	: Amerikan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (National Council for Social Studies)
ANOVA	: Tek Yönlü Varyans Analizi
f:	Frekans
N	: Öğretmen Sayısı
Ss	: Standart Sapma
P	: Anlamlılık Düzeyi
s	: Sayfa
$\bar{x}$	: Aritmetik Ortalama
%	: Yüzde

1. BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Bu bölüm araştırmanın problem durumu, problem cümlesini, araştırmanın amacını, önemini, sınırlılıklarını, sayıltılarını ve araştırmada geçen terimlerin tanımını içermektedir.

1.1. Problem Durumu

Dünya inanılmaz bir değişim geçirmektedir. Teknoloji, göçler, savaşlar, değişen sınırlar, küresel organizasyonlar vatandaşlık anlayışında da değişimi zorunlu kılmıştır. (Güven, 2011, s.55). Bilim ve teknik alanında da çok hızlı gelişmelerin yaşandığı günümüzde bilimsel çalışmalar ve gelişmeler çok hızlı bir şekilde yaşanmaktadır. Bu çağda teknoloji yarışından geri kalmamak için devletler değişime ve gelişime ayak uydurmak zorundadırlar. Bu bağlamda toplumlar düşünen, sorgulayan, rekabet eden nitelikli insan gücüne ihtiyaç duymaktadır. Küreselleşmenin arttığı, sınırların hızlı bir şekilde ortadan kalkmaya doğru gittiği, iletişim araçlarının insan yaşamının olmazsa olmazları arasına girdiği günümüzde; başta sosyal, siyasal ve ekonomik alanlar olmak üzere pek çok alanda değişimler ve gelişmeler yaşanmaktadır (Çağlayan ve Kıratlı, 2017, s.1). Türkiye'nin dünyada yaşanan bu gelişmelerden etkilenmemesi veya gelişmelerin iyi veya kötü sonuçlarını hissetmemesi düşünülemez. Tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye de hissedilen bu gelişmelerden etkilenmekte, eğitim sistemlerinde, eğitim kurumlarında ve eğitim programlarında çeşitli düzenlemelerin yapılması gereksinimi duymaktadır (Taş ve Kıroğlu, 2017, s.4). Bilgi, küreselleşmenin ve etkileşimin arttığı bu dönemde temel bir güç kabul edilmektedir. Devletler arasındaki rekabet bilgiye ulaşma yarışına dönüşmüştür. Bu nedenle devletler eğitim sistemlerine, buna bağlı olarak da eğitim programlarına çok önem vermektedirler. Eğitim programları, bir ülkenin kalkınmasını ve gelişmesini etkileyen, geleceğini belirleyen, insanların örf, adetlerini ve çağdaş değerlerini uyum içinde kaynaştıran, gelişmiş ve gelişmekte olan bütün ülkelerin üzerinde büyük bir hassasiyetle durdukları eğitim sürecinin çok önemli öğeleridir (Çağlar, 2006).

İnsan doğası gereği ilk çağlardan beri kendini ve çevresinde olup bitenleri anlamaya çalışmıştır. İnsan çevresindeki birçok soruya cevaplar aramış ve bu cevapları da yaşamına yansıtma için çabalamıştır. Günümüz dünyasında ise artık önemli olan bilgi ve bilgiye ulaşma yollarıdır. Bu da ancak eğitim ile olur. Birey var olan bilgileri değiştirip geliştirebilir ve bu bilgileri okulda, okul dışında veya toplumsal yaşantı yoluyla alabilir (Akdağ, 2009, s.3)

Eğitim, bireye bilgi, beceri ve davranışları kazandırmayı hedefleyen bir süreçtir. Başka bir ifade ile eğitim içinde bulunulan toplumun örflerini, adetlerini, toplumsal kurallarını öğrenmektir. Yani eğitim, bireyin gelişimini sağlamaya yönelik araçların kullanılmasıdır (Adem, 2008). Bu gelişim süreci de daha çok okullarda gerçekleşir. Eğitim sisteminin ana unsuru ilk ve ortaokullardır. Buralar, öğrenciye bilgi ve beceri kazandıran yerlerdir. İlk ve ortaokul dönemi, hem öğrencinin tutum ve davranışlarının hem de sosyal gelişiminin, aile hayatının ve öğrencinin çevresi ile ilişkisinin geliştiği dönemlerdir. Öğrencinin bu dönemde öğrendiği bilgiler ilerleyen yaşlarına yön vermektedir. Çocuğu hayata hazırlayan, etkin bir vatandaş haline getiren özellikle en önemli derslerden biri Sosyal Bilgiler dersidir (Akdağ, 2009, s.4).

Türkiye’de, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 2. maddesinde ifade edilen Türk millî eğitiminin genel amaçları ile Türk millî eğitiminin temel ilkeleri esas alınarak hazırlanmaktadır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir.

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişmelerini desteklemek.
2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmaları sağlamak
3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle milli ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak
4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, milli ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkı bulunan, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak (MEB, 2018, s.3).

Dünyadaki gelişmelere paralel olarak Türkiye’deki bu değişimler bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan özelliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu niteliklere sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları; bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmalıdır. Yukarıdaki amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmelidir. Üst

bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerle, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş öğretim programları oluşturulmalıdır (MEB, 2018, s.4).

Eğitim, bireyi ve toplumu geliştirmek ve daha güzel bir yaşam için temel faktör olarak görülmektedir. Eğitim bireyi hayata hazırlar, toplumsallaştırır ve toplumsal değerlere duyarlı olmasını sağlar. Eğitim bireylerin kendini gerçekleştirmesini sağlar, hayattan zevk alan başarılı bireyler yetiştirmeyi kendine hedef alır. Bu çerçevede eğitim programları da öğrencilere yukarıda belirtilen özellikleri kazandırıcı nitelikte olmalıdır.

Günümüz çocuklarından, yaşadıkları dönemin zorlukları ile kendi başlarına baş etmeleri hem de içinde yaşadıkları toplumun dinamiklerini harekete geçirmeleri isteniyorsa, aldıkları eğitimin çocuklarda bu nitelikleri oluşturacak düzeyde olması gerekmektedir. Bu hedefe uygun olarak eğitimin, çocuklarda kendine güvenen sorumluluk alma, yaratıcılık bağımsız düşünme, sorun çözme potansiyellerini oluşturması ve geliştirmesi gerekmektedir (Güven, 2005, s.455).

Eğitim programı, öğrencide istenilen yönde davranış değişikliği meydana getirmek amacı ile yapılan tüm etkinlikleri içeren planlardır. Eğitim programları okulların temelini oluşturmaktadır. Okullardaki tüm planlamalar eğitim programı doğrultusunda meydana getirilir. Okul eğitiminin düzenli ve kontrollü olmasını da sağlayan eğitim programlarıdır (Erden, 2004).

Sosyal bilgiler; toplum ve bireyle ilgili diğer bilim dallarının içerik ve yöntemlerinden yararlanarak, insanın sosyal çevresiyle etkileşimini disiplinler arası bir yaklaşımla ele alır. (Oruç ve Erdem, 2010, s.216). Sosyal bilgiler, küresel dünyada yaşamla ilgili temel demokratik değerleri içselleştirmiş, düşünen, yetenekli ve nitelikli yurttaşlar yetiştirmeyi hedefleyen bir alandır (Şimşek, 2006, s.189). Sosyal bilgiler, bireye, yakın ve uzak çevresini geçmişi, bugünü ve geleceğini tanıma imkanı verir. Sosyal kişiliğinin oluşmasına ve gelişmesine de önemli katkılar sağlayan sosyal bilgiler dersi, çocuğa hayat boyu ihtiyaç duyacağı bilgi, tutum, değer ve becerileri de kazandırarak önemli bir amaca hizmet eder (Öztürk, Keskin ve Keskin, 2004, s.110). Çocukların bu derse neden ihtiyaç duyduğu sorusuna İnan (2014), “çocukları sade ve anlaşılır bilgilerle toplum hayatına hazırlamak ve içinde bulunduğu toplumla uyumlu yapmak. İnsanın, tek başına biyolojik bir beşer olmadığını, aynı zamanda toplumun bir bireyi ve sosyal bir varlık olduğunu hatırlatmak”(s.2) olarak cevap vermiştir. Bu önemli amaçlarından dolayı, sosyal bilgiler dersi geçmişten günümüze önemini korumaktadır.

Bir dersin öğretimi için gerekli olan; amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme olmak üzere dört temel öğeden oluşan öğretim programı, öğretmenler tarafından bir rehber olarak kullanılır (Yazıcı ve Koca, 2008, s.26). Öğretim programı öğrencilere, okulda ve okul dışında düzenlenmiş etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneğidir (Demirel, 2017). Eğitim düzeyinin ve niteliğinin artırılması için öncelikle eğitim programlarının belli ihtiyaçlar çerçevesinde geliştirilmesi gerekmektedir. Bulunduğu çağın özelliklerini yansıtarak ürün ortaya koyan öğretim programı, aynı zamanda bir toplumda çağın gerektirdiği niteliklere sahip insan tipinin yetiştirilmesine de aracılık eder (Doğanay, 2008, s.86). Ülkemizde kavramların, değerlerin ve becerilerin öğretilmesi ilkesine dayandırılmış olan sosyal bilgiler programı (Yazıcı, 2006), en genel şekliyle öğretmen rehberliğinde öğrencilerin hedeflenen temel bilgi ve becerileri edinmesini sağlamaya yönelik işlev görmektedir denebilir. Sosyokültürel hayat, bilim ve teknolojiadaki hızlı değişim ve gelişmeler, toplumun ve bireyin gereksinimlerinin de farklılaşmasına neden olmaktadır. Bu farklılaşma ise doğal olarak çağın gerekliliklerini karşılayabilecek bireylerin yetiştirilmesini sağlayacak olan öğretim programlarının yenilenmesi ve güncellenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Yapılmış ve bitmiş bir programlama söz konusu olmadığı için, değişimin kaçınılmazlığı da eklendiğinde değişim sürecinin kusursuz ve süreklilik göstermesi hiçbir zaman mümkün olmayacaktır. Bu nedenle uygulamada olan eğitim programlarının, süreçteki etkinliği ve yetkinliği ile ilgili sürekli bir değerlendirme ve araştırma sürecinde tutulması gerekmektedir. (Ocak ve Gündüz, 2006, s.46).

Eğitim programları, ülkelerin eğitim politikası, teorisiyle ve uygulama alanı ile yakından ilişkili olup, uygulama ile Milli Eğitim politikasını birleştiren bir köprü görevindedir (Varış,1997, s.14). Eğitim programlarının toplumdan ayrı düşünülmesi imkânsızdır. Çünkü program sonunda yetiştirilecek bireyler, toplumun bir üyesi olacaktır. Yetişen bu kişiler toplumun ihtiyaçlarına cevap vereceklerdir (Demirel, 1997).

Eğitim programları okullarda uygulamaya başlandıktan sonra, gruptaki öğrenciler ya da grubun bütünü tarafından ne ölçüde öğrenildiğinin, kavranıldığına değerlendirmesi, dolayısıyla yenilenmesi programın kendisi kadar önemli bir husustur. (Bulut, 2006)

Eğitim programlarındaki bilgi düzeyinin çok olması ve gün geçtikçe artmaya devam etmesi okullarda öğrencilere kazandırılmasını istenen bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılmasını güçleştirmektedir.. Bu nedenle elimizde bulunan bilgilerin eğitim programlarına katılmasında sosyal bilgiler alanının temel kavramlarının öğrenciye

kazandırılması ve öğrencinin ihtiyaç duyabileceği bilgiye ulaşma yollarını barındıran programların hazırlanması ve geliştirilmesi yoluna gidilmelidir (Varış, 1997, s.14).

Toplumsal sorunları çözebilmek, bağımsız ve güçlü bir devlet olarak, dünya siyasetinde söz sahibi olabilmek için kaliteli eğitim almış nitelikli, etkin vatandaşlara ihtiyaç vardır. Etkin, nitelikli vatandaşların yetişmesi sağlıklı işleyen, doğru eğitim politikaları ile mümkündür. Sağlıklı ve kaliteli bir eğitime zamanın ihtiyaçlarına cevap verebilen öğretim programları ile ulaşılabilir. Problemleri en aza indirilmiş eğitim kurumları ve öğretim programları, yaşadığı topluma karşı görev ve sorumluluklarını bilen, milletine ve dünyaya karşı yararlı, kültürel mirasını muhafaza eden ve geleceğe güven ile bakan bireyler yetiştirir. Eğitim kurumlarının bu başarısı doğru ve çağdaş öğretim programlarının uygulanması ile mümkündür. Öğretim programları da ancak programı bilen, programa hakim başarılı öğretmenlerin iş başında olması ile hayata geçirilebilir.

1.1.1. Problem Cümlesi

2017-2018 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlanan 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri (Isparta ili örneğinde) nelerdir?

1.1.2. Alt Problemler

1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, 2018 yılında hazırlanan Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının hedef/kazanım boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, 2018 yılında hazırlanan Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının içerik boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?

3. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, 2018 yılında hazırlanan Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının eğitim durumu (uygulama) boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?

4. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, 2018 yılında hazırlanan Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?

5. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının beklentileri karşılama boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir?

6. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının dört temel boyutuna (hedef/kazanım, içerik, eğitim durumu ve ölçme ve değerlendirme) ilişkin görüşlerinde;

- Cinsiyet
- Mesleki Kıdem
- Yaş Aralığı
- Öğrenim Durumu
- Mezun Oldukları Fakülte
- Sınıf Mevcudu
- Hizmet İçi Eğitime Katılma
- Programı İnceleme değişkenleri bakımından anlamlı bir fark var mıdır?

7. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi öğretim programına ilişkin beklentilerini karşılaması durumunda;

- Cinsiyet
- Mesleki Kıdem
- Yaş Aralığı
- Öğrenim Durumu
- Mezun Oldukları Fakülte
- Sınıf Mevcudu
- Hizmet İçi Eğitime Katılma
- Programı İnceleme değişkenleri bakımından anlamlı bir farklar var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konulan ortaokul 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesidir. Öğretim programına ilişkin görüşlerin belirlenmesinde; öğretim programının temel öğeleri olan hedef/kazanım, içerik, eğitim durumları (öğrenme-öğretme süreci) ve ölçme ve değerlendirme öğeleri esas alınmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Toplumlar bireylerini kendi yapısına uygun bir şekilde yetiştirmek isterler. Son yıllarda dünyada ve Türkiye’de meydana gelen değişiklikler ve gelişmelerle birlikte

öğrencilerin beklentilerinin de değişmekte olduğu görülmüştür. Öğrenciler bu beklentilere ve isteklere yönelik olarak kimi süreçlerden geçerek kendisinin ve içinde yaşadığı toplumun ve kendinin istek ve ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır. Toplumlar kısa ve uzun dönemde ihtiyaçlarını karşılamak ve hedeflerine ulaşmak istiyorsa bunun olmazsa olmazı eğitimidir. Türkiye’de öğrencilerin bu sürece ayak uydurabilmeleri için bir takım çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalardan en önemli sayılabilecek olanı yenilenen ders programlarıdır.

Geçmiş yıllarda yapılan çalışmalarla okullarımızda uygulanan birçok ders öğretim programıyla beraber Sosyal Bilgiler dersi öğretim programları da değiştirilmiştir. Değişikliğe gidilen ilköğretim okulu ders programlarının bir kısmı, 2005-2006 eğitim-öğretim yılında, diğerleri bir sonraki eğitim öğretim yılında uygulanmaya başlamıştır. Bu dönemde değiştirilen 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 2006-2007 eğitim-öğretim yılından, 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 2007-2008 eğitim – öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlamıştır. Bu tarihlerden sonra 2009-2012-2015 yıllarında Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında değişikliğe gidildiği görülmüştür. 2017 yılında Sosyal Bilgiler Öğretim Programında değişikliğe gidilmiştir. 2018 yılında programda güncellemeler, değişiklikler yapılmış ve program son şeklini almıştır. 2017-2018 eğitim-öğretim yılında yeni hazırlanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı sadece 5. sınıflarda uygulanmaya başlanmıştır. Ancak program 2018-2019 eğitim-öğretim yılında diğer sınıflarda da uygulanmaya başlamıştır. 2017-2018 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlayan 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı hakkında pek bir araştırma yoktur. Bu yeni programın uygulayıcısı öğretmenlerin görüşleri nelerdir? Bu program Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin beklentilerini ne ölçüde karşılamıştır? Bu gibi sorunların cevapları bu çalışmada Isparta ili özelinde ortaya konulmaya istenmektedir. Diğer taraftan bu çalışmada 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Programı hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin ilk görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Bu görüşler doğrultusunda ortaya çıkan sorunlar tespit edilmeye çalışılacaktır.

Bu çalışmada 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının öğretim dönemindeki olağan durumu ve beklentileri karşılayıp karşılamadığı, programın uygulama sürecindeki önemli bir basamağı olan öğretmen görüşleri doğrultusunda ortaya konulması amaçlanmaktadır. Araştırmada elde edilen sonuçlar, programın mevcut durumunun belirlenmesine fayda sağlayacaktır. Bu çalışma, yapılacak değerlendirmeler sonucunda programın özünde yapılabilecek olası değişiklikler durumunda karar verici ve uygulayıcılar için öneriler getirmek suretiyle katkıda bulunacaktır. Bu araştırma, yeni

hazırlanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı üzerine yapılan çalışmalardan biridir ve araştırmanın bu alandaki boşluğu doldurma katkısının olacağı varsayılmaktadır. Bu manada yapacağımız bu çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4. Sayılılar

1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin hazırlanan anket sorularını içten ve yansız cevaplandıkları varsayılmıştır.
2. Araştırmada kullanılan yöntemlerin bu araştırmanın amacına ve kapsamına uygun olduğu varsayılmıştır.
3. Öğretmenlerin yeni program ile ilgili yeterli bilgiye sahip olduğu varsayılmıştır.
4. Uygulanan anket formlarının kapsam geçerliliğinin bu araştırmanın amacını gerçekleştirmede yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırmanın bulguları, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Isparta ili merkez ve ilçelerinde özel ortaokul ve devlet ortaokullarında görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile sınırlıdır.
2. Araştırmanın çalışma grubu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersini okutan Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ile sınırlıdır.
3. Araştırma, MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 2017-2018 eğitim-öğretim yılında uygulanmak üzere 02.05.2017 tarih ve 17 sayılı kararı ile kabul edilen Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programı ile sınırlıdır.
4. Araştırmadaki bulgular, öğretmenlerin veri toplama araçlarına verdikleri cevaplar ve araştırmada kullanılan istatistiksel tekniklerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Öğretim Programı: Belli bir öğretim aşamasındaki çeşitli sınıf ve derslerde okutulacak konuları, bunların kazanımlarını, her dersin haftada kaç saat okutulacağını ve öğretim yöntem ve tekniklerini gösteren kılavuzdur (Büyükkaragöz, 1997).

Ders Programı: Bir dersin öğretimine yönelik olarak yapılacak her türlü etkinlikleri, kazanım ve içeriği, öğrenme-öğretme ve ölçme değerlendirme süreçlerini kapsayan programdır (Tan, 2005)

İçerik: Öğretim programında, üzerinde durulması veya işlenmesi istenen etkinlikler, öğrenme alanlarıdır (Oğuzkan, 1998)

Kazanım: Öğrenme alanları sonunda öğrenciden kazanması beklenen tutum, beceri, bilgi ve değerlerdir (Tekerek ve diğerleri, 2006).

Eğitim Durumu: Programın kazanımlarının öğrencilere ne şekilde kazandırılacağı, nasıl bir öğretmen-öğrenme durumu düzenleneceği, öğrencilerin ne yönde bir etkileşime sokulacağı sorularına cevap verebilecek bir süreçtir (Özçelik, 1993)

Değerlendirme: Ölçme sonuçlarını bir ölçüte vurarak, ölçülen nitelik hakkında bir değer yargısına varma sürecidir (Turgut, 1992).

Program Geliştirme: Eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve değerlendirme sonucu elde edilen veriler doğrultusunda yeniden düzenlenmesi sürecidir (Erden, 1998).

2. İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde eğitim ile ilgili temel kavramlar, Sosyal Bilgilerin tanımı, temel amaçları, ilkeleri, Sosyal Bilgiler öğretiminde farklı yaklaşımlar, Sosyal Bilgiler dersinin dünyada ve ülkemizde gelişimi ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programı ele alınmıştır.

2.1. Eğitim, Öğretim ve Öğrenme

Eğitim kavramının çok çeşitli tanımları yapılmaktadır. Araştırmacıların eğitim kavramı üzerinde durmalarının temel nedeni eğitimin hayatımızın her alanında yer almasıdır. Günümüzde eğitim ile ilgili olarak bir çok farklı bakış açısı geliştirilmekte ve bundan sonra da geliştirilmeye devam edecektir. Ayrıca eğitim kavramı kendine benzer gibi görünen öğretim ve öğrenme gibi kavramların yerine kullanılmaktadır. Öğrenme, öğretim ve eğitim içi içe bulunan merkezleri bir, daireler gibidir. Bunların iç kısmında öğrenme, sonra öğretim ve en sonra da eğitim yer alır (Aydın ve Eyecisoy, 2014, s.37)

Eğitim insan yetiştirmeyi hedef alan, insanda bilinçli kazanım değişiklikleri yapmak üzere etkide bulunma sürecidir. Eğitim süreci içinde birey hem sosyal hem de biyolojik özellikleri yönünden gelişir. Ayrıca bulunduğu sosyal ortam ile etkileşimde bulunarak sosyal ve kültürel olarak insan olma özelliği de kazanır (Beydoğan, 1998, s.2).

Eğitim, bireylerin toplumların standartlarını, inançlarını, yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm süreçler olarak da tanımlanabilir (Fidan ve Erdem, 2001, s.8). Doğuştan itibaren toplumsal bir çevrede yaşayan bireyler zaman içerisinde yaşadığı toplumun örf ve adetlerini öğrenir. Çevresi ile yaşadığı bu etkileşim sayesinde toplumda yer edinir, statü kazanır. Bunların sonucunda da çevresi ile uyumlu bir yaşam sürer.

Eğitimin, en bilinen tanımlarından biri de; bireyde kendi yaşantıları yoluyla, kasıtlı bir şekilde istendik davranışları meydana getirme sürecidir. Birey, dünyaya geldiği andan itibaren kendini bir sosyal çevrenin içerisinde bulur. Yaşı ilerledikçe, bilinç düzeyi geliştikçe sosyal çevreleri ile birlikte aktifleşir. Yaşadığı ve edindiği bilgiler, beceriler ve tecrübeler sonucunda istekli olarak davranış değişikliğine gider. Bu süreç açık bir şekilde eğitimi ortaya çıkışının göstergesidir. Yukarıda ki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi eğitim bir süreç ve bu süreç sonucunda elde edilen ürünlerden oluşmuş bir örüntüdür (Aydın, 2007).

Eğitim insanları belli amaçlarına göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçleri yaşayan bireylerin kişilikleri değişir. Bu değişiklik eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler vasıtasıyla gerçekleşir. Günümüzde okullar eğitiminin en önemli

öğelerinden biridir. Fakat eğitim yalnızca okullarda gerçekleşmez. Okul dışında da öğrencileri ve yetişkinleri bir mesleğe hazırlamak ve onların sosyal hayata uyumlarını kolaylaştırmak için açılmış kurumlar da vardır. Ayrıca eğitim ailede, işyerinde, sokakta ve insanların olduğu her yerde olan bir süreçtir. En geniş tanımı ile eğitim kültürlenme sürecinin bir parçasıdır. Eğitim bireyin her anında devam eden bir süreçtir (Fidan, 1986, s.3).

Eğitim davranış değişikliği meydana getirme sürecidir. Eğitim süreci bittikten sonra bireyde davranış değişikliği olması beklenir. Bu davranış değişikliğinin sonucunda bireyde olumlu değişiklikler olması beklenir. Bu olumlu istenen, beklenen davranışlara istendik davranış denir (Demirel, 2017, s.6). Birey bu davranış değişikliği sonucu topluma uyum sağlar. İstendik davranışları gerçekleştirme düzeyi bireyin topluma olan uyumunu artırır.

Eğitimin temel hedefi; yetişmekte olan öğrencilerin topluma sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum sağlamasına yardımcı olmaktır. Bu uyumun gerçekleştirebilmesi için öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin eğitim yolu ile en son sınırına kadar geliştirilmesi sağlanmalıdır. Eğitim bireyin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla kasıtlı ve istendik değişiklikler oluşturma süreci olarak da tanımlanabilir (Erden, 1998, s.2).

Bilgi çağında değişim ve gelişmeler çok hızlı bir şekilde olmaktadır. Bu değişim ve gelişmeler bireylerin hayatını etkilemektedir. Bireylerin hayatını etkileyen bu gelişmeler kuşkusuz eğitimi de etkilemektedir. Eğitim sistemleri de bu değişime ayak uydurmak ve uyum sağlamak durumundadır. Eğitim toplumsal düzenin vazgeçilmez bir parçasıdır. Eğitim hayatımızın her alanındadır.

Yukarıdaki açıklamalara ve eğitim ile ilgili tanımlara baktığımızda eğitimin üç temel özelliğın olduğu görölmektedir.

1. Eğitim bir süreçtir.
2. Eğitim sürecinde bireyde davranış değişikliği meydana gelmektedir.
3. Davranış değişikliği bireyin yaşantıları sonucunda meydana gelir.

Öğretim kavramı, genellikle ülkemizde eğitim kavramı ile beraber kullanılır. Bir çok kişi eğitim ile öğretim kavramlarını karıştırmakta veya birbirlerinin yerine kullanmaktadır. Eğitim uzmanları öğretim kavramını farklı tanımlamakta veya tanımlarında farklı noktaları vurgulamaktadır.

Öğretim; alanında uzman kişilerin öğrencilere bilgi ve beceri kazandırmak ve onların fiziksel ve zihinsel gelişimlerini göz önüne alarak yaşam koşullarına kolayca uyum

sağlayabilmelerini sağlamak için yaptıkları etkinlikler olarak tanımlanabilir.(Hesapçioğlu, 1994, s.3). Yukarıda verilen tanımda öğretimin öğrencilerin yaşam koşullarına uyum sağlaması üzerinde durulmuştur. Öğrencilerin bu yaşam koşullarına uyum sağlarken onların fiziksel ve zihinsel gelişimleri vurgulanmıştır.

Öğretim; öğrenci gelişimini amaçlayan ve öğrenmenin başlaması, sürdürülmesi ve gerçekleştirilmesi için düzenlenen planlı etkinliklerden oluşan bir süreç olarak da tanımlanabilir (Açıkgöz, 2000, s.4). Bu tanımda da öğretimin planlı olması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca öğretimin bir süreç olduğu üzerinde durulmuştur.

Senemoğlu (2003); tanımında öğretimi “ içsel bir süreç ve ürün olan öğrenmeyi destekleyen ve sağlayan dışsal olayların planlaması ve değerlendirilmesi süreci” olarak tanımlamıştır (s.399). Burada verilen tanımda öğretimin içsel bir süreç olduğu vurgulanmıştır. Yani öğrenci içselleştirme süreci ile öğrendiği bilgi, beceri ve yeteneklerini günlük yaşamda kendi hayatında kullanabilmeyi öğrenir.

Güngördü (2002), tanımında öğretimi “öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümü” (s.7) olarak tanımlanmıştır. Kıncal (2006), öğretimi; “ eğitimin planlı ve programlı bir şekilde belli bir zaman diliminde ve belli bir mekanda gerçekleştirilen kısmı olarak tanımlamıştır” (s.5). Ün (2000), “öğrenci gelişimini amaçlayan ve öğrenmenin başlaması, sürdürülmesi ve gerçekleştirilmesi için düzenlenen planlı etkinliklerden oluşan bir süreç” (s.4) olarak tanım yapmıştır.

Öğretimde en önemli faktör planlı ve programlı olmasıdır. Öğretimde planlama, bir öğretmenin bir öğretim faaliyetini uygulamaya başlamadan önce, o faaliyetle ilgili olarak öğrencilere hangi bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandıracığını ve bunların nasıl gerçekleştireceğini belirlemesine yönelik olarak yürüttüğü sistemli bir çabadır (Saban, 2002, s.1).

Yukarıda verilen tanımlara göre öğretimin şu özellikleri ön plana çıkmaktadır.

1. Öğretim planlı ve programlı bir şekilde yürütülür.
2. Öğretim belirli konu alanlarına yönelik yapılıdır.
3. Öğretim önceden belirlenen bir mekanda yapılıdır.
4. Öğretim önceden belirlenen belli bir zamanda yapılıdır.
5. Öğretim uzmanlar tarafından yapılıdır.
6. Öğretim belli bir yaş grubuna yönelik yapılıdır.

Öğrenme kavramı bir çok kitaba konu olmuş çok geniş bir kavramdır. Günümüzde öğrenme ile ilgili bir çok araştırma yapılmaktadır. Bu araştırmalarda, başarılı bir öğrenme nasıl gerçekleşir sorusu sorulmakta ve bu soruya cevap aranmaktadır. Bununla birlikte “her insan farklıdır” noktasından hareketle birçok öğrenme kuramları ortaya atılmış, bir çok öğrenme yöntem ve teknikleri geliştirilmiştir.

İnsanlar, yaşamları boyunca karşılaştıkları durumlarla etkileşim içinde bulunurlar. Öğrenme, bu etkileşimin sonucu olarak bireyde oluşan kalıcı davranış değişimleridir. Öğrenmeden söz edebilmek için davranışın yaşantı ürünü olması, kalıcı olması gerekmektedir (Tay, 2005, s.210).

Öğrenme, karşılaşılan durum, olay ve uyarıcıların etkisiyle yeni bilgi ve davranışların kazanılması ya da var olanların geliştirmesi olarak da tanımlanmaktadır (Büyükkaragöz ve Çivi, 1997, s.15). Öğrenmenin gerçekleşmesi için bireyin herhangi bir durumda bir uyarıcının etkisinde kalması ve uyarıcıların etkisi ile yeni davranışlar kazanması beklenir. Bu kazanılan davranışlar olumlu veya olumsuz olabilmektedir.

Fidan (1996), öğrenmeyi “bireyin çevresiyle etkileşimi sonucu kendisinde meydana gelen kalıcı izli değişimler” (s.85) şeklinde tanımlamıştır. Bacanlı (2004) da benzer şekilde, “tekrar ya da yaşantı sonucu organizmanın davranışlarında meydana gelen kalıcı izli ve sürekli değişikliklerdir”(s.145) diye tanımlamıştır. Bunu dışında Baymur (1994) “yaşantılar sonucunda davranışları, daha iyi karşılayacak biçimde değiştirme”(s.172) olarak tanımlamıştır.

Yukarıdaki tanımlara baktığımızda öğrenmenin temel özellikleri şunlardır:

1. Öğrenme olumlu ya da olumsuz olabilecek davranış değişikliğidir.
2. Öğrenme kişinin yaşantıları ve tecrübeleri sonucu oluşur.
3. Öğrenme sonucu davranış değişikliği kalıcı olarak gerçekleşir.

Birey diğer insanlarla veya çevresiyle sürekli bir etkileşim içerisinde. Bu etkileşim sonucunda bireylerde kalıcı izli davranış değişiklikleri meydana gelir. Ancak, bu etkileşim sonucunda kalıcı değişiklikler meydana gelmeyebilir. Bazı davranış değişiklikleri kısa sürede unutulabilir. Bireyin çevresi ile kurduğu bu etkileşim sonucu bireyde meydana gelen kalıcı izler öğrenmedir. Öğrenme kendiliğinden ve yönlendirilmiş olmak üzere iki türlü meydana gelir. Bireyin yaşantısında gösterdiği davranışların çoğu kendiliğinden öğrenmenin sonucudur. Bireyin kendiliğinden gerçekleştirdiği öğrenmeler şunlardır:

Algılama yoluyla öğrenme: Bireyin çevresinden duyu organları yoluyla edindiği mesajların beyinde anlam kazanması sonucunda gerçekleşen öğrenmedir.

Gözlem ve taklit yoluyla öğrenme: Bireyin çevresinde gelişen olayları ve davranışları gözlemesi yoluyla oluşan öğrenmedir.

Model alma yoluyla öğrenme: Bireyin kendi çevresinde önemli bulduğu bir kişiyi ve bu kişinin davranışlarını örnek alarak oluşan öğrenmedir.

Yönlendirilmiş öğrenmede öğrenmeyi yaratacak ortamı oluşturan bir başka kişinin varlığı söz konusudur. Yönlendirilmiş öğrenme, öğretme faaliyetlerinin sonucunda gerçekleşen öğrenmedir. Sınıf içindeki öğrenmeler, yönlendirilmiş öğrenmeye örnek oluşturabilir.

Öğrenme insan yaşadıkça var olan bir süreçtir. Bu süreçte insan yaşayarak olumlu veya olumsuz davranışlar kazanır. Bu davranışlar öğrenmedir. İnsan yaşadıkça öğrenir.

2.2. Sosyal Bilgiler Öğretimi

Bu başlık altında Sosyal Bilgilerin tanımı ve önemi, Sosyal Bilgiler öğretiminin temel amaçları, Sosyal Bilgiler öğretiminde temel ilkeler ve Sosyal Bilgiler dersinin tarihi gelişimi üzerinde durulacaktır.

2.2.1. Sosyal Bilgiler Tanımı ve Önemi

Bir çok eğitimci Sosyal Bilgiler kavramını tanımlamıştır. Her bir tanımda farklı noktalar üzerinde durulmuş ve farklı yaklaşımlar ortaya konmuştur. Ancak, yapılan Sosyal Bilgiler tanımlarının ortak noktası insan ve insanı temel alan yaklaşımlardır. Sosyal Bilgiler ile ilgili tanımlar incelendiği zaman, tanımlara konusunda eğitimlerin bakış açıları ve anlayışlarında farklılıklar görülmüştür.

İnsanlar ve toplumlar, bir değişim içersinde olup farklı problemlerle karşı karşıya gelmektedir. Toplumdaki insanların ihtiyaçlarını karşılamada ve toplumla bireylerin uyumunu sağlamada sosyal bilimlere önemli görevler düşmektedir. Bireyler toplumla uyumlarını sağlayacak olan gerekli bilgi, beceri ve davranışlara sosyal bilimler sayesinde ulaşırlar. Bu durum sosyal bilimlerin uygulama alanı olan Sosyal Bilgiler kavramını ortaya çıkarmıştır (Tokcan, 2007).

Sosyal Bilgiler dersi, bireyin fizikî ve sosyal çevresiyle etkileşimi ve bu etkileşimin ortaya çıkardığı sonuçları konu edinir. Sosyal bilgiler dersinde öğrenci yaşama yollarını öğrenirken insanların birbiri ile sosyal ilişkilerini de öğrenir. Bunun yanında insanların kurumlarla, eşya ve dünya ile olan iletişimlerini de önemlidir. İnsanların güvenlik, yiyecek

ve giyecek gibi ihtiyaçlarının karşılanması, örf ve adetlerinin bilinmesi, sosyal sorunlarının çözülmesi ile ilgili yolların sağlanması sosyal bilgilerin çalışma sahasıdır. Bunun dışında sosyal bilgiler, kültürel değerlerimiz ve değerlerimizin günümüzdeki özelliklerinin yaşamımıza olan etkilerini ve insanların sosyal ve fizikî çevreleri ile iletişimini konu alan bir derstir (Güngördü, 2001).

Sosyal bilgiler, her açıdan değişen ülke ve dünya koşullarıyla bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşerî bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programı olarak tanımlanabilir. Yukarıdaki tanımın haklarını bilen etkili ve etkin vatandaş yetiştirme boyutunu ön plana çıkardığı görülmektedir. Haklarını bilen etkin vatandaşın değişen ülke ve dünya şartlarına uygun olarak yetiştirilmesi üzerinde durulmuştur (Tay, 2017, s.466).

Sosyal Bilgiler, toplumsal gerçekle ispatlamaya yönelik bir bağ kurma süreci olarak tanımlanabilir. Toplumsal gerçek kavramından, toplumsal yaşamı düzenleyen her türlü faaliyet akla gelebilir. İnsanın yaşamında gerekli olan, insanın daha kolay, rahat yaşamasını, insanı kendi gizil güçleri doğrultusunda değiştirip, gelişmesini sağlayan toplumsal gerçekler ve ilişkiler bu kavramın içine girebilir. Bu bakımdan sosyal bilgiler, felsefe ve diğer faaliyetlerin birleştiği bir alan olarak düşünülebilir (Sönmez, 1999).

Sosyal bilgiler, ilköğretim okullarında sorumlu ve duyarlı vatandaş yetiştirmek amacı ile, sosyal bilimler alanındaki bilimlerden seçilmiş bilgilere dayanarak, bireyleri toplumsal yaşamla ilgili bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir alan olarak tanımlanabilir (Erden, 2000). Yukarıdaki tanımda sosyal bilgilerin, sosyal bilimler alanındaki Tarih, Coğrafya, Sosyoloji, Hukuk, Felsefe, Psikoloji ve diğer alanlardaki bilgilerden seçilmiş bir disiplin olduğu üzerinde durulmuştur. Burada amaç bireyin etkin ve etkili olabilmesidir.

ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS), 1992 yılında bir tanım ortaya koymuştur. Bu tanım şöyledir:

Sosyal bilgiler, sosyal ve beşeri bilimleri vatandaşlık yeterliliklerini geliştirmek amacıyla kaynaştıran bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyolojinin yanı sıra, beşeri bilimler, matematik ve doğa bilimlerinden kendine mal ettiği içerik üzerinde sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma sağlar. Sosyal bilgilerin öncelikli amacı, karşılıklı olarak birbirine bağlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumda, genç insanlara bilgiye dayalı ve mantıklı karar alabilme yeteneklerini geliştirmede yardımcı olmaktır (Savage ve Armstrong, 1996; akt. Öztürk, 2012,s.4)

Sosyal Bilgiler hareketinin öncülerinden sayılan, Edgar Bruce Wesley (1891-1980) 20. yüzyılın hemen başında, Sosyal Bilgileri “pedagojik amaçlarla sosyal bilimleri basitleştirerek kaynaştıran bir ders” olarak tanımlamıştır (İnan, 2014, s.1). İnan (2014); “

Kavrayış düzeyleri gözetilerek sosyal (beşeri) bilimlerin gerçek hayat ve yaşanan toplumla ilgili seçilmiş konularına yer veren derstir”(s.2) tanımını yapmıştır.

Doğanay (2005), tarafından yapılan Sosyal bilgiler tanımına göre; “sosyal bilgiler, sosyal ve insanla ilgili diğer bilimlerin içerik ve yöntemlerinden yararlanarak, bireyin sosyal ve fiziksel çevresiyle iletişimini zaman içinde disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alan ve küreselleşen bir dünyada yaşamla ilgili temel demokratik değerlerle donatılmış, sorgulayan, düşünen ve demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir alandır” (s.72) diye tanımlamıştır. Yukarıdaki tanımda ve Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyinin yaptığı tanımda demokratik yaşama uyum vurgusu yapılmıştır. Sosyal bilgiler dersinin önemli amaçlarından biri de bireylerin toplumsal yaşama uyumu ve demokrasinin değerlerine sahip bireyler yetiştirmektir diyebiliriz.

Toplumsal yaşama uyum sağlamak, toplumsal yapı içindeki kişi, grup ve kurumlarla birlikte uyumlu bir biçimde yaşamak son derece zor bir iştir. Toplumsal kurumların ve ilişkilerin kolay olduğu toplumlarda birey toplumsal kuralları yaşayarak, çevresinden öğrenebilir. Fakat, toplumsal kurum ve ilişkilerin geliştiği ve çeşitlendiği günümüzde bireyin; insan ilişkilerini, insanların birbirinden farklı olduğunu; toplumdaki formal ve informal gruplar ile bu grupların görevlerini, aile ile başlayan hükümet ve devlet gibi geniş örgütlere uzanan toplumsal kurumları öğrenmesi gerekir. Çocuğun bu davranışların hepsini ailesinden ve çevresinden öğrenmesi mümkün değildir. Bu sebeple çocuğun toplumsal hayata uyum sağlaması görevini günümüzde eğitim kurumları üstlenmiştir (Gökçe, 2012, s.5).

Eğitim kurumlarının temel işlevi son yüzyıl dünyasında etkin birey yetiştirmek için gerekli olan bilgi, beceri ve değerlerin öğrenciye kazandırılmasıdır. Bu bilgi, beceri ve değerlerin önemli bir bölümü ilköğretim kurumlarında Sosyal Bilgiler derslerinde kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bu durum da son dönemlerde Sosyal Bilgiler dersinin önemini arttırmaktadır. Öğrencinin dünyada meydana gelen büyük gelişim ve değişimlere uyum sağlaması Sosyal Bilgiler dersinin gerekliliğini önemli kılmaktadır.

Günümüzde özellikle yoksulluk, açlık, savaş, dış ilişkiler, işsizlik, hava ve su kirliliği, toplumsal düzendeki bozulmalar, işçi ve tüketici sorunları önemli sosyal problemleri oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler dersleri öğrencilerin bu tür problemlerin farkında olmalarını, niçin bu sorunların çözümünün kolay olmadığı, bu sorunlara çözümler üretirken hesaba katılması gereken durumlar ve olası çözümlerin farkında olmalarını Sosyal Bilgiler dersi sayesinde farkına varırlar (Gökçe, 2012, s.5-6). Yukarıda sayılan

sorunlar son dönemde Türkiye’de ve dünyada çok fazla yaşadığını düşünürsek, Sosyal Bilgiler dersinin gerekliliği ve önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

Yukarıda yapılan tanımlar, açıklamalar Sosyal Bilgilerin ülke ve dünya bazında tüm insanlığı ilgilendiren bir içeriğe sahip olduğu söylenebilir. Sosyal Bilgiler ülkeler ve toplumlar için vazgeçilmez bir alan olduğu ortaya çıkmaktadır. Her toplum devamlılığını sağlamak için, sağlıklı nesiller yetiştirmek ister. Bunu sağlamanın en kolay ve sistemli yolu eğitimidir. Toplumlar bunu başarabilmek için ülke ve dünya gerçeklerinin yansıtan eğitim programları oluştururlar. Bütün bu hususlar dikkate alındığında Sosyal Bilgiler yukarıda belirtilen amaçları gerçekleştirmek için olmazsa olmaz bir derstir.

2.2.2. Sosyal Bilgiler Öğretiminin Temel Amaçları

İlköğretim okullarının genel olarak amacı, öğrencileri vatan, millet bilici içerisinde iyi birer birey olarak yetiştirmektir. Öğrencilerin topluma uyum sağlayabilmelerini, çağın gereklerine ayak uydurabilmelerini sağlamaktır. Ülkemizde Sosyal Bilgiler dersi öncelikle etkili, etkin, düşünen, sorgulayan bireyler yetiştirmeyi amaçlar. İlkokulda bu 1, 2 ve 3. Sınıflarda Hayat Bilgisi, 4,5,6 ve 7. Sınıflarda Sosyal Bilgiler, 8. Sınıfta da İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersleri adı altında okutulmaktadır.

İlköğretim programlarında yer alan Sosyal Bilgiler dersi; bireyin yaşamında karşısına çıkacak olan farklı problemlere en uygun cevabı verebilmesi için bireyi hayata hazırlar. Bireyin hayatın içindeki olaylarla nasıl baş edebileceğini, bu olaylardan ne gibi dersler çıkarması gerektiğini, sosyal insan ve birey olarak görev ve sorumluluklarını hatırlatır ve öğretir (Akdağ, 2012, s.6-7).

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda ifade edilen Türk Milli Eğitimi’nin Genel Amaçları ve Temel İlkelerine uygun olarak yeni hazırlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

- 1-Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, milli bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri,
- 2-Atatürk ilke ve inkılâplarının, Türkiye Cumhuriyeti’nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, milli ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları,
- 3-Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilmeleri,
- 4-Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,
- 5-Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ve çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekanı algılama becerilerinin geliştirilmeleri,
- 6-Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,
- 7-Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,

- 8- Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde milli ekonominin yerini kavramaları,
 9- Çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları,
 10- Farklı dönem ve mekanlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeler, değişim ve sürekliliği algılamaları,
 11- Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,
 12- Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlaki gözetmeleri,
 13- Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri,
 14- Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirtmeleri,
 15- İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri,
 16- Milli, manevi değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,
 17- Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri,
 18- Özgür birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varması amaçlanmaktadır (MEB, 2018, s.8).

Sosyal Bilgilerin toplumların geçmişteki, günümüzdeki ve gelecekteki, ekonomik, politik, kültürel ve çevresel yönlerini incelemesi başlıca amaçlarından biridir. Bu bağlamda ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS)'nin Sosyal Bilgiler Programı'na üç amaç tavsiye ettiği görülmüştür:

1. Değişen dünya ve toplumda kültür çeşitliliğinin nasıl olduğu bilgi ve anlayışının gelişmesi,
2. Her kültürün katkısını tanıtmak,
3. Kültürel değer sistemlerinin keşfi (Öztürk'ten aktaran Akdağ, 2012, s.7).

2017 yılında hazırlanan Sosyal Bilgiler Programı'nda becerilere önem verilmiştir. Program çerçevesinde aşağıda verilen beceriler öğrencilere kazandırılmak istenmektedir. Kazandırılmak istenen beceriler Tablo 2.1'de gösterilmiştir.

Tablo 2.1. Sosyal Bilgiler Programında Kazandırılmak İstenen Beceriler

BECERİLER	
Araştırma	Kanıt kullanma
Çevre Okuryazarlığı	Karar verme
Değişim ve sürekliliği algılama	Konum analizi
Dijital okuryazarlık	Medya okuryazarlığı
Eleştirel düşünme	Mekanı algılama
Empati	Öz denetim
Finansal okuryazarlık	Politik okuryazarlık
Girişimcilik	Problem çözme
Gözlem	Sosyal Katılım
Harita okuryazarlığı	Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama
Hukuk okuryazarlığı	Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
İletişim	Yenilikçi düşünme
İş birliği	Zaman ve kronolojiyi algılama
Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme	

Tablo 2.1’de yeni uygulamaya konulan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer verilen beceriler yer almaktadır. Çevre okuryazarlığı, finansal okuryazarlık, harita okuryazarlığı, hukuk okuryazarlığı, işbirliği, kalıp yargı ve önyargıyı fark etme, kanıt kullanma, konum analizi, medya okuryazarlığı, özdenetim, politik okuryazarlık, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama ve hukuk okuryazarlığı becerileri yeni programda ilk kez yer verilen becerilerdir.

2017-2018 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlanan 5. Sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programında kazandırılması hedeflenen beceriler Tablo 2.2’de belirtilmiştir.

Tablo 2.2. *Sosyal Bilgiler Programında Kazandırılması Hedeflenen Beceriler*

DEĞERLER	
Adalet	Estetik
Aile birliğine önem verme	Eşitlik
Bağımsızlık	Özgürlük
Barış	Saygı
Bilimsellik	Sevgi
Çalışkanlık	Sorumluluk
Dayanışma	Tasarruf
Duyarlılık	Vatanseverlik
Dürüstlük	Yardımseverlik

Tablo 2.2.’de yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında verilen değerler, eğitim programının merkezine yerleştirilmiştir. MEB değerler eğitimine çok önem vermektedir.

2.2.3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Temel İlkeler

Sosyal bilgiler bireyin yaşadığı topluma uyumlu hale getirmeyi amaçlayan bir derstir. Ayrıca devletler istediği demokratik yaşama uyumlu vatandaş tipini Sosyal Bilgiler dersinin kazanımları sayesinde yetiştirebilirler. Yukarda da bahsettiğimiz üzere Sosyal Bilgiler dersi eğitim içinde çok önemli bir yere sahiptir. Sosyal Bilgiler dersinin vazgeçilmez özelliklere sahiptir. Bu özellikler:

- Etkili Vatandaşlık
- Kültürlenme
- Yöntem
- Zaman

Etkili Vatandaş olarak ülkeler, kendi yönetim sistemlerinin devamını sağlayacak bireyler yetiştirmeyi hedeflerler. Bu sebeple vatandaş yetiştirmek devletler için eğitim sistemlerinin genel amacı olmuştur. Devletlerin amacı kendi devamını sağlayacak etkili

vatandaşlar yetiştirmektir. Ülkemizde demokrasi sisteminin devamı, laik, demokratik bir hukuk devleti olma özelliğimizi korumak için etkili vatandaş yetiştirme gereği vardır. Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayan ve yaşama azminde olan, demokrasiye inanmış ve ona gönül vermiş, vatandaş olma bilincine ulaşmış, vatanının önemini kavramış ve vatanını her türlü tehlikeden korumak için kendisini adanmış, Atatürk ilke ve İnkılâplarına gönülden bağlı, hak sorumluluk, özgürlük ve ödevleri konusunda bilinçli olan, Türkiye Cumhuriyeti'ni ilelebet yaşatma bilincine ulaşmış bireyler yetiştirmek temel amaçtır. Bu durum Milli Eğitim Kanunu'nun 2. Maddesinde eğitimin genel amaçlarında belirlenmiştir.

Sosyal Bilgiler ile ilgili yapılan tanımların neredeyse tamamında etkili vatandaşlık kavramı geçmektedir. Etkili vatandaşların sahip bulunması gereken bilgi, beceri ve değerler, Sosyal Bilgiler dersinde vatandaşlık eğitimi kapsamında ilkokullarda ve ortaokullarda verilmektedir. İlkokullarda Hayat Bilgisi dersi ile etkili vatandaş yetiştirmek amaçlanmaktadır (Tay, 2011, s.7).

Sosyal Bilgiler dersinin temel ilkelerinde birisi de kültürlenmedir. Sosyal bilgiler programı, öğrencilerin farklı kültürlerdeki insanların fiziki ve sosyal çevreleriyle etkileşim biçimlerini karşılaştırabilmeleri için kültür ve kültürel farklılık konularında öğrenme yaşantıları içermelidir (Parker ve Jarolimek'ten aktaran, Doğanay, 2005, s.84).

Sosyal Bilgiler dersinde verilen bilgilerin bilimsel yöntemler ile elde edilen bilgiler olması oldukça önemlidir. Yöntem; Sosyal Bilgiler derslerinde, etkili vatandaş yetiştirmek için gerekli bilgilerin bilimsel yöntemlerle elde edilmiş ve geçerliliği olan bilgiler olması gerekir. Bu bilgilerin elde edilmesinde ve öğrencilere aktarılmasında bilimsel yöntemlerin kullanılması gerekmektedir. Sosyal Bilgiler derslerinde, sosyal bilimlerde kullanılan bilimsel yöntemlerin kullanılması, Sosyal Bilgiler dersine büyük katkı sağlamaktadır (Safran, 2011, s.7).

Geçmişte yaşanmış olayların günümüze aktarılması oldukça önemlidir. Zaman; Sosyal bilgiler dersinin en genel amacı etkili vatandaş yetiştirmektir. Etkili vatandaşın en önemli özelliklerin birisi de kültürünü bilmesi ve kültürünü gelecek nesillere aktarma bilincinde olmasıdır. Kültür geçmişte oluşmuştur, bu yüzden bireylere kültürünü öğretmenin yolu geçmişi öğretmekten geçer. Birey geçmişini öğrenir, geçmişinden dersler çıkarır, geçmişte atalarının hangi eserleri ortaya koyduğunu öğrenir. Kültürlenmiş birey sahip olduğu değerleri gelecek nesillere aktarma sorumluluğundadır. Sosyal Bilgiler dersi sayesinde kültür bilimsel teknikler ve yöntemler ile nesilden nesile aktarılır. (Safran, 2011, s.7)

2.2.4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Farklı Yaklaşımlar

Sosyal Bilgiler öğretiminde farklı yaklaşımlar ve farklı bakış açıları geçmişten günümüze olagelmıştır. Uzun yıllardan beri bu alanda çalışanlar sosyal bilgiler öğretiminin temel amacının vatandaşlık eğitimi olduğu konusunda anlaşmaya varmalarına karşın, sosyal bilgileri yorumlamada ve uygulamada farklı yaklaşımlara, bakış açlarına sahip olmuşlardır (Naylor ve Diem, 1987).

Sosyal Bilgiler öğretiminde farklı yaklaşımlar ilk kez 1970 yılında Bart ve Shermis tarafından NCSS'in yayın organı *Social Education*'da yayınlanan bir makalede sınıflandırılmıştır. Daha sonraki yıllarda, Sosyal Bilgiler öğretiminde farklı yaklaşımlar, Barth, Shermis ve Barr'ın birlikte yazdıkları *The Nature of the Social Studies* adlı kitapta ayrıntıları ile açıklanmıştır. Buna göre sosyal bilgiler öğretiminde üç yaklaşım belirlemiştirler (Öztürk, 2012, s.4). Bu yaklaşımlar:

- Vatandaş Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi
- Sosyal Bilim Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi
- Yansıtıcı Araştırma Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi

Vatandaş aktarımı olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi, en eski ve yaygın yaklaşımdır. Bu yaklaşımın hedefi; değer ve inançların devamlılığını sağlayacak yeni bireyler yetiştirmektir. Toplumun temel kurum, değer ve inançlarının neler olduğu öğretilerek mevcut durumun devamını sağlamak hedeflenir. Kültürün temel değer ve inanışlarını genç kuşağa aktarmak oldukça önemlidir. Bu yaklaşımda program otoriteler tarafından oluşturulur. Vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgiler Öğretiminde, öğretmen merkezli yöntemlerin kullanılması gerekir. Geçmiş öğrenme, sorumluluk duygusunu kazanma, toplumun değer ve inançlarına uygun davranışlarda bulunma bu yaklaşımda istenen hedeflerdir (Safran, 2012, s.6).

Sosyal Bilim olarak Sosyal bilgiler öğretiminde hedef, etkili vatandaş yetiştirmektir. Sosyal bilimlere ait bilgi, beceri ve değerlerin kazanılmasının etkili vatandaşlık için en iyi yöntem olduğu kabul edilir. Bu yaklaşımda öğrenciler, sosyal bilimlerin temel ilkelerini öğrenmeli, araştırma yollarını ve bilgiyi yorumlama yöntemlerini öğrenmelidirler. Bu yaklaşımda programın içeriği, sosyal bilimciler tarafından ortaya konan bulgular olmalıdır (Doğanay, 2005). İçerik, sosyal bilimlerin hem ayrı ayrı hem de sosyal bilimler disiplinlerinin bir bütün halinde verilmesinden oluşur. Bu çerçevede öğrenci, sosyal bilimci gibi düşünecek, sosyal bilimlerin yöntemlerini kullanacak, böylece etkili vatandaş olabilecektir (Tay, 2011, s.8).

Yansıtıcı Araştırma Olarak Sosyal Bilgiler Öğretiminde, temel düşünceler John Dewey'in düşüncelerine dayanmaktadır. Bu yaklaşımda amaç öğrencilerin problem çözme becerilerine sahip olmasını sağlamaktır. Bu sebeple, öğrencilere toplumsal ve kişisel problemleri yorumlayıp, analiz edip çözüm yolları üretecekleri öğrenme süreçleri oluşturulmalıdır. Yaklaşımda önceden belirlenmiş katı bir içeriğe değil, öğrencileri doğrudan ilgilendiren ve kaygılandıran güncel konu ve sorunlardan oluşan içerik sunulmalıdır. Yine öğrencilere bilimsel şüpheciliğin inanç ve değerleri kazandırılmalıdır (Doğanay, 2005, s.20).

2.2.5. Sosyal Bilgiler Dersinin Dünyada ve Ülkemizde Gelişimi

İlk çağdan itibaren insanın, yaşadığı toplumsal ve bireysel problemlere çözüm bulma yolları sosyal bilimlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. İnsanların toplum içerisinde bir arada yaşamaya başlamasıyla bir takım sorunlar ortaya çıkmış, bunun sonucunda sosyal bilimlere sorun çözme görevi yüklenmiştir. Bu sebeple sosyal bilimler denildiğinde sorun çözücü bilim olarak akla gelir. Sosyal bilimlerin toplumdaki sorun çözme ile ilgili önemi fark edildiğinde bundan yararlanmak amacıyla Sosyal Bilgiler ortaya çıkmıştır (Bilgili, 2006).

Sosyal Bilgiler eğitiminin kesin olarak nerede ve ne zaman başladığı bilinmemektedir. İnsanlığın var oluşuyla birlikte Sosyal Bilgiler eğitiminin başladığını söyleyebiliriz. Eski Çağ'daki eğitim sisteminde okutulan tarih (Çin, İsrail, Roma), coğrafya (Roma), yurttaşlık (İsrail) ve hukuk (Roma) derslerinin doğrudan sosyal bilimlerle alakalı olduğu söylenebilir. İlk çağlarda Atina'da felsefe öncelikli derslerden biri olup, erdemli insanın yetiştirilmesi esastı. Roma'da eğitimin temel amacı iyi vatandaş yetiştirmek olup, hukuk öğretimi yaygındı. Sümerlerin okullarında. "E duba (Tablet Evi)" coğrafya dersleri verilmekteydi. Anadolu'da Hitit çivi yazısıyla yazılmış metinler dini ve tarihi metinlerden oluşuyordu. Çin'de Konfüsyüs'ün felsefesi öğrencileri tarafından geniş alanlara yayıldı. Konfüsyüs'e göre herkes erdemli olmalı, anne-baba ve amirlerine ve hükümdarlarına karşı sorumluluk bilmeliydi. Yani bir anlamda vatandaşlık eğitiminden söz edebiliriz. Mısır'da, okullara "hayat evi" deniliyordu. Buralarda aşk şiirleri, ilahiler ve çeşitli hikâyelerin yanında krallık emirleri ve felsefî metinler okutuluyordu (Özmen, 2015). Orta Çağ'da dinin etkisi ile sosyal bilimler dersleri dini bir içerik kazanmıştır. Rönesans ve reform dönemlerinde bu durumdan çıkılmaya çalışılmıştır. İlk kez "Sosyal Bilgiler" dersinin ilk ve orta dereceli okullarda okutulması gerektiğini Fransız düşünür Condorcet savunmuştur (Sönmez, 2005;Sözer, 1998).

Sosyal Bilgiler Eğitiminin tarihi sadece bir yüzyıllık geçmişe sahiptir. 1916'da ABD'de bu ders okullarda okutulmaya başlayınca, artan göç, hayatı zorlayan ekonomik şartlar, ırk ayrımcılığı gibi başlıca sorunlar karşısında bu dersin yeni yetişen "çocuk" vatandaşın imdadına yetişeceğine inanılmıştı (İnan, 2014, s.1). Sanayi devriminde önce ABD'de halk büyük oranda kırsal kesimde yaşıyordu. Sanayi devriminden sonra endüstrinin ve teknolojinin gelişmesiyle ABD bir kent toplumu haline gelmeye başlamıştır. Böylece köylerde yaşamaya alışmış olan insanlar, çok katlı binalarda hep beraber yaşamaya başlamıştır. Bu durum, ABD toplumunu daha önceki yaşantılarıyla alakası olmayan sorunlarla karşı karşıya getirmiştir. Bu sorunlardan en önemli olanı denilebilir ki etnik ve dinsel sorunlardır. Bunun için yeni Amerika'da topluma başka kültürlerden olan insanlarla birlikte yaşama, işbirliği, problem çözme ve ortak karar alma gibi değerlerin öğretilmesi gerekiyordu. ABD eğitimcileri yeni bir vatandaşlık eğitim programı geliştirme çabasıyla yeni bir program hazırlamışlardır. Bu program, tüm çocuklara şehirli dayanışmasını nasıl gerçekleştireceklerini, kent yaşamına nasıl uyum sağlayacaklarını öğretecekti. Bu çerçevede vatandaşlar, sosyal sorunlar ve bunların çözüm yollarında rol almayı öğrenmeliydi. Demokratik bir toplum yaratmak gerekiyordu. Böylece Sosyal Bilgiler doğmaya başladı (Öztürk ve Otluoğlu, 2003).

Sosyal bilgiler kavramına yukarıda belirttiğimiz gibi, Amerika toplumunda sanayi inkılâbından sonra meydana gelen gelişmelere bağlı olarak ABD'de rastlanmaktadır. 19. yüzyılda kültürleri bir arada yaşamasını sağlamak, birlikte çalışma ve ortak karar alma düşüncesini sağlamak için eğitimi bir araç olarak görüyorlardı. Sosyal Bilgiler bir ders adı olarak 1916 yılında ABD'de kullanılmıştır. Bu tarihte uygulanmaya başlanan eğitim programında, tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi dersleri çok disiplinli yaklaşımla okutulmuştur. ABD'de 1930'lu ve 1940'lı yıllarda yeniden kurmacılık ve çocuk merkezli eğitim yaklaşımını benimseyen eğitimciler Sosyal Bilgilerin gelişmesi için çaba harcamışlardır (Safran, 2011, s.10).

Sosyal Bilimciler, 1960'lı ve 1970'li yıllarda yeni sosyal bilgiler adı altında reform hareketleri düzenlemişlerdir. Bruner'in buluş yolu ile öğrenme kuramı bu durumda etkili olmuştur. Bu dönemde tümevarım ve araştırma yöntemlerine ağırlık verilmiştir. 1980'li yıllarda bu oluşum terk edilerek geleneksel anlayışa dönüş olmuş, 1994 yılında NCSS sosyal bilgiler programı için tematik standartlar belirlemiş ve bundan sonraki programlarda bu temeller üzerine oluşturulmuştur. Bu durumu, Türkiye, Japonya, Kanada ve Avustralya'da görmek mümkündür (Safran, 2011, s.11).

Türkiye’de sosyal bilgilerin temellerini İslamiyet’in kabulünün öncesine dayandırmak mümkündür. İslamiyet’ten önce toplumsal yaşamla ilgili bir takım bilgi ve kurallarla gelenek-görenekler çocuklara öğretilmeye çalışılmıştır. İslamiyet’in kabulünden sonra daha çok İslam dinine temel olan konuların kazandırılması yoluna gidilmiştir. Böylece çocukların toplum kurallarını öğrenmesi, toplumsallaştırılması sağlanarak topluma uyum sağlaması hedeflenmiştir (Akyüz, 2005;Sönmez, 2005).

İslam dünyasında medreselerin tesisi 9. Yüzyıl sonlarına kadar gitmektedir. Selçukluları örnek alan Osmalılarda ilk medrese 1331’de İznik’te kurulmuştur. Fatih Sultan Mehmet ve Kanuni Sultan Süleyman zamanlarında Sahn-ı Selman ve Süleymaniye medreselerinin kurulması ve medrese sisteminin yeniden yapılanması, Osmanlı eğitim ve bilim kurumlarını büyük bir değişim ve gelişim sürecine sokmuştur. Bilimsel ve kültürel yaşamda görülen bu gelişme Osmanlı Devleti’ni bir dünya imparatorluğuna götüren önemli değerlerden biri olmuştur (Aydın, 2014, s.27). Osmanlılarda klasik dönem eğitim kurumları olan sıbyan mektepleri ve medreselerde din temeline dayalı bilgiler programda ağırlık kazanırken, Sosyal Bilimler içinde yer alan dersler, kurumların öğretim düzeylerine uygun olarak belirli saat ve süreler ile okutulmuştur (Sözer, 1998). Osmanlı eğitim sistemi içinde sosyal bilimler içinde yer alan tarih, coğrafya birer ders olarak ilk defa Tanzimat döneminde okul programlarında yer almıştır. Tanzimat döneminde 1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesi’nde, erkek rüştiyelerin programında Tarih-i Umumi, Tarih-i Osmani, Coğrafya; kız rüştiyelerinin programında Muhtasar Tarih, Coğrafya; idadiyelerin programlarında Coğrafya ve Tarih-i Umumi; darülfünunların programlarında İlm-i Tarih, Tarih-i Umumi, Tarih-i Ulûm-ı Tabiliye derslerinin yer alacağı belirtilmiştir. 1874’de açılan İstanbul Darümuallimîni (Öğretmen Okulu) programında Muhtasar Tarih-i Osmanî, Muhtasar Coğrafya dersleri; Darümuallimîn Sıbyan bölümünde, Tarih ve Coğrafya dersleri; Darümuallimîn-i Rüşdiye ve Osmanlı İdadiye bölümünde Tarih-i Umimî okutulmuştur (Akyüz, 2005). Sosyal Bilgilerin kapsamına giren dersler ilk kez, Sultan II. Abdülhamid zamanında, Maarif Nezaretine bağlı, usul-ı cedide uygun eğitim-öğretim yapan birer ilköğretim kurumu olan iptidailerin programlarında yer almıştır. 1904’te okullar için yayınlanan yeni bir programda Muhtasar Tarih-i Osmani dersi bulunmaktaydı. 1913 tarihli Tedrisat-ı İbtidaiye Kanun-u Muvakkati kanunuyla Tarih ve Coğrafya derslerinde başka Malumat-ı Medeniye ve Ahlakiye ve İktisadiye ilköğretim programına konmuştur (Safran, 2008).

Cumhuriyetin ilanı ile ülkemizde sosyal bilgiler anlayışında önemli değişiklikler olmuştur. 3 Mart 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat kanunu ile eğitimde birlik

beraberlik sağlanmıştır. Tüm okullar Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır. 1924 yılındaki Milli Eğitim programındaki Musabakat-ı Ahlakiye ve Malumat-ı Vataniye dersleri birleştirilerek 1926 programında Yurt Bilgisi adını almıştır (Akyüz,2005). Tarih, coğrafya ve yurt bilgisi dersleri 1926, 1930, 1932,1936 ve 1948 programlarında tek disiplinli öğretim anlayışına bağlı olarak okutulmuştur (Sönmez, 2005).

Cumhuriyet döneminde hazırlanan eğitim programlarında John Dewey'in etkisi görülmektedir. Atatürk tarafından ülkemize davet edilen J.Dewey, hazırlamış olduğu rapor ile eğitim sistemimizde önemli etkilere sahip olmuştur. J. Dewey'in raporu doğrultusunda toplu öğretim anlayışı eğitim sistemimize girmiştir (Baysal, 2005).

Ülkemizde Sosyal Bilgiler dersi ismiyle, ilk olarak 1968-1969 eğitim-öğretim yılında ilkokullara, 1970-1971 öğretim yılında da ortaokullara girmiştir (Günden,1995). Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 9. Milli Eğitim Şurası kararları uyarınca, 15.11.1974 tarih ve 459 sayılı kurul kararı ile 4., 5., 6., 7. ve 8. Sınıflarda Sosyal Bilgiler dersinin okutulmasına karar verilmiştir. Bu durum 1985 yılına kadar devam etmiştir. Bu tarihten sonra Sosyal Bilgiler dersi İlköğretim II. Kademedeki Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi olarak değiştirilmiştir. 1997-1998 eğitim-öğretim yılında tekrar Sosyal Bilgiler dersinin İlköğretim okullarında okutulmaya başlanmıştır (Safran, 2011).

2.3. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı

2.3.1. Sosyal Bilgiler Programı'nın Vizyonu ve Temel Yaklaşım

Vizyon; sahip olduğumuz değerlerin anlam ve yansımasıyla zihnimizde çizdiğimiz bir tablodur (Özden, 2002). Vizyon kavramının tanımına baktığımız zaman bireylerde belirli değerlerin oluşması gerektiğini görüyoruz. Bireyler bu değerleri günlük yaşamlarında kullanmalı ve hayata geçirmelidir. Demokratik değerleri benimsemiş, araştırmacı, sorgulayıcı, etkin ve üretken bireyler yetiştirmek amaçlanmalıdır.

MEB, 2005 yılında hazırladığı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında, programın vizyonunu şu şekilde belirtmiştir.

21.yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve İnkılâplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektir (MEB, 2005, s.4).

2017 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda, program vizyonu yerine geçebilecek Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları ve Programların Perspektifi başlığı altında aşağıdaki ifadelere yer vermiştir.

Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır (MEB, 2018, s.3).

Ayrıca yukarıda verilen ifadelerin dışında, programda ilköğretim programlarının amaçları, ortaokul eğitiminin sonunda öğrencilerin ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek amaçlanmıştır. Öğrencilerin milli ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, temel düzeyde beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmaları beklenmektedir. Programların perspektifi başlığı altında eğitim sisteminin temel amacı belirtilmiştir. Eğitim sistemimizin temel amacının, değerler ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmek olduğu belirtilmiş, değerler ve yetkinliklerin programda yer alan bilgi, beceri ve davranışlar arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi gördüğü ifade edilerek değerler ve yetkinliklere çok önem verildiği görülmüştür (MEB, 2018, s. 3-4).

2017 Sosyal bilgiler dersi öğretim programının yapılandırmacı anlayışın temel alındığı anlaşılabilmektedir. Programın uygulanmasıyla ilgili hususlar bölümünde şu ifade yer almaktadır. "Sosyal Bilgiler öğrenme alanlarında tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilim ve hukuk gibi sosyal bilimler ile insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi konuları bütünleştirilmiş olarak ele alınmaktadır. Konular tarih, coğrafya, insan hakları ve vatandaşlık diye ayrı ayrı değil, disiplinler arası yaklaşımla işlenmelidir" (MEB, 2018, s.10). Programda belirtilen ifadeden *sosyal* bilgiler dersinin kendine özgü disiplinler arası bir ders olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır. Aynı bölümde öğretmenlerden "sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler ve yansıtıcı düşünce olarak sosyal bilgiler" anlayışlarına önem vermeleri istenmektedir. Ders sırasında öğrencilere sosyal bilimcilerini kullandıkları bilimsel yöntemleri sezdirmeleri ve öğrencileri sık sık gerçek hayat problemleri ve çelişkili durumlarla karşılaştırmak suretiyle yansıtıcı düşünmelerini sağlamaları da istenmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi öğrencilerde sosyal olayları kavrama, sosyal bilimlerin temel alanlarını ve kavramlarını anlama, toplumdaki farklılıklar ve ilişkiler üzerine genelleme yapma, toplumsal olayları sınıflama gibi yetkinlikler geliştirmelidir. Öğrenciler

karşılaştıkları sorunları çözmeleri ve sosyal yaşama ilişkin tutum geliştirme becerilerini kazanması beklenir. Öğrenciler bu tutum ve davranışları geliştirirken, kazandıkları değer ve yetkiniler büyük önem taşımaktadır. Yukarıda verilen yeni programda değer ve yetkinliklere büyük önem verildiği görülmektedir. Son yıllarda okullarda değerler eğitimine büyük önem verilmesi yukarıdaki perspektife uygun bir yaklaşımdır.

Sosyal Bilgiler eğitiminde, öğrencilere bilginin doğrudan aktarımından ziyade karşılaştıkları problemleri çözebilmeleri için gerekli bilgilere ulaşma, yorumlama ve yeni bilgiler üretme becerileri kazandırma yönü ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda öğrenciler bilgiyi günlük yaşamda kullanabilmeli ve etkin vatandaş olmalıdır. Öğrenciler yeni öğrendikleri bilgileri sorgulamalı ve düşünme becerilerinin gelişmesi beklenmelidir (Ersoy ve Kaya, 2008).

2.3.2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Yapısı

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda MEB, sekiz anahtar yetkinlik belirlemiştir. Yetkinlikler öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları becerilerdir. Bu yetkinlikler Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi'ne bağlı kalınarak hazırlanmış ve belirlenmiştir. TYÇ (Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi) bu yetkinlikleri aşağıdaki gibi tanımlamaktadır.

1. Anadilde iletişim: *Kavram, düşünce, fikir, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) ve eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktadır.*

2. Yabancı dillerde iletişim: *Çoğunlukla ana dilde iletişimin temel beceri boyutlarını paylaşmakta olup duygu, düşünce, gerçek ve fikirleri hem sözlü hem de yazılı olarak kişinin istek ve ihtiyaçlarına göre eğitim, öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi uygun bir dizi sosyal ve kültürel bağlamda anlama, ifade etme ve yorumlama becerisine dayalıdır. Yabancı dillerde iletişim, aracılık etme ve kültürlerarası anlayış becerilerini de gerektirmektedir. Bireyin yeterlilik seviyesi, bireyin sosyal ve kültürel geçmişi, çevresi, ihtiyaçları ve ilgilerine bağlı olarak dinleme, konuşma, okuma ve yazma boyutları ile farklı diller arasında değişkenlik gösterecektir.*

3. Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler: *Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisinin üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.*

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığı ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve gereksinimlerine karşılık olarak bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

4. Dijital yetkinlik: *İş, günlük yaşam ve iletişim için bilgi toplumu teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsamaktadır. Söz konusu yetkinlik, bilgi iletişim teknolojisi içinde bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.*

5. *Öğrenmeyi öğrenme: Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup halinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yeteneğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan olanakları tanıyarak öğrenme gereksinim ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Bu yetkinlik, yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelmektedir. Öğrenmeyi öğrenme, öğrenenleri bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve yaşam deneyimlerine dayanılması yönünde harekete geçirmektedir. Motivasyon ve güven bireyin yetkinliği için çok önemlidir.*

6. *Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler: Bu yetkinlikler, kişisel, kişilerarası ve kültürlerarası yetkinlikleri içermekte; bireylerin, özellikle giderek farklılaşan toplumlarda sosyal ve çalışma yaşamına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân taniyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsamaktadır. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise, bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye ve demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni yaşama tam olarak katılmaları için donatmaktadır.*

7. *İnisiyatif alma ve girişimcilik: Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade etmektedir. Yaratıcılık, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içermektedir. Bu yetkinlik, herkesi sadece evde ve toplumda değil işlerine ait bağlam ve şartların farkında olabilmeleri ve iş fırsatlarını yakalayabilmeleri için aynı zamanda iş yerinde desteklemekte; toplumsal ya da ticari etkinliklere girişen veya katkıda bulunan kişilerin ihtiyaç duydukları daha özgün bilgi ve beceri için de bir temel teşkil etmektedir. Etik değerlerin farkında olma ve iyi yönetişimi desteklemeyi kapsamaktadır.*

8. *Kültürel farkındalık ve ifade: Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar da dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin öneminin takdir edilmesidir (MEB,2018,s.4-5)*

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 7 öğrenme alanı çerçevesinde

yapılandırılmıştır. Bu öğrenme alanları Tablo 2.3’de gösterilmiştir.

Tablo 2.3. *Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları*

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI 5. SINIF ÖĞRENME ALANLARI
Birey ve Toplum
Kültür ve Miras
İnsanlar, Yerler ve Çevreler
Bilim, Teknoloji ve Toplum
Üretim, Dağıtım ve Tüketim
Etkin Vatandaşlık
Küresel Bağlantılar

Tablo 2.3’de yeni programda yer alan öğrenme programları yer almaktadır. Bundan önceki 2005 yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda 9 öğrenme alanı varken, yeni programda 7 öğrenme alanı yer almaktadır.

2017 yılında hazırlanan 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Öğrenme alanlarında belirlenen konular Tablo 2.4’de gösterilmiştir.

Tablo 2.4. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Öğrenme Alanları Belirlenen Konular

ÖĞRENME ALANLARI	KONULAR	
BİREY ve TOPLUM	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrendiklerimi Uyguluyorum • Olaylar ve Sonuçlar 	<ul style="list-style-type: none"> • Haklarımı ve Sorumluluklarımı Biliyorum • Çocuk Hakları Her Yerde
KÜLTÜR ve MİRAS	<ul style="list-style-type: none"> • Tarihe Yolculuk • Güzel Ülkem 	<ul style="list-style-type: none"> • Kültürel Özelliklerimiz • Geçmişten Günümüze
İNSANLAR, YERLER ve ÇEVRELER	<ul style="list-style-type: none"> • Haritayı Tanıyorum • İklim ve Yaşamım • Nerede Yaşanır? 	<ul style="list-style-type: none"> • Afetler ve Çevre Sorunları • Afetlerin İnsan Üzerindeki Etkileri
BİLİM, TEKNOLOJİ ve TOPLUM	<ul style="list-style-type: none"> • Doğru Bilgiye Nasıl Ulaşıyorum? • İnterneti Nasıl Kullanmalıyım? • Teknoloji ve Toplum 	<ul style="list-style-type: none"> • Bilim İnsanları ve Ortak Özellikleri • Araştırma Yapıyorum
ÜRETİM, DAĞITIM ve TÜKETİM	<ul style="list-style-type: none"> • Yaşadığım Yerdeki Ekonomik Faaliyetler • Ekonomi ve Yaşamım • Üretim Serüveni 	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomi İçin Yeni Fikirler • Haklarımı Kullanıyorum • Çevremdeki Meslekler
ETKİN VATANDAŞLIK	<ul style="list-style-type: none"> • Halka Hizmet Edenler • Yaşadığım Yer ve Yönetim 	<ul style="list-style-type: none"> • Katılım Hakkı ve Düşünce Özgürlüğü • Egemenlik ve Bağımsızlık Sembollerimiz
KÜRESEL BAĞLANTILAR	<ul style="list-style-type: none"> • Yaşadığım Yerin Ekonomiye Katkısı • Ticaret ve Teknoloji • Turizm Önyargıları Değiştiriyor 	<ul style="list-style-type: none"> • İnsanlığın Ortak Mirası • Toplum İçin Çalışıyorum

5. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında öğrenme alanları ve süreler Tablo 2.5'te gösterilmiştir.

Tablo 2.5. Sosyal Bilgiler Programında Öğrenme Alanları ve Süreler

SINIF	5. SINIF		
ÖĞRENME ALANI	KAZANIM	SÜRE ORANI (%)	DERS SAATI
BİREY ve TOPLUM	4	13	14
KÜLTÜR ve MİRAS	5	16,6	18
İNSANLAR, YERLER ve ÇEVRELER	5	16,6	18
BİLİM, TEKNOLOJİ ve TOPLUM	5	13	14
ÜRETİM, DAĞITIM ve TÜKETİM	6	16,6	18
ETKİN VATANDAŞLIK	4	11,1	12
KÜRESEL BAĞLANTILAR	4	13	14
TOPLAM	33	100	108

Tablo 2.5'te 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme alanları, bu öğrenme alanlarındaki kazanım sayıları, ders saatleri ve yüzdeler oranları verilmiştir.

5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında öğrenme alanları ve bu öğrenme alanlarında kazandırılması hedeflenen kazanımlar Tablo 2.6'da gösterilmiştir.

Tablo 2.6. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Öğrenme Alanları ve Bu Öğrenme Alanlarında Kazandırılması Hedeflenen Kazanımlar

Öğrenme Alanları	Kazanımlar
Birey ve Toplum	SB.5.1.1. Sosyal Bilgiler dersinin, Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder. SB.5.1.2. Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar. SB.5.1.3. Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır. SB.5.1.4. Çocuk olarak haklarından yararlanmaya ve bu hakların ihlal edildiği durumlara örnekler verir.
Kültür ve Miras	SB.5.2.1. Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkıları fark eder. SB.5.2.2. Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve eserleri tanıtır. SB.5.2.3. Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler. SB.5.2.4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder. SB.5.2.5. Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir.
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	SB.5.3.1. Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar. SB.5.3.2. Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar. SB.5.3.3. Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir. SB.5.3.4. Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular. SB.5.3.5. Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.
Bilim, Teknoloji ve Toplum	SB.5.4.1. Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır. SB.5.4.2. Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular. SB.5.4.3. Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar.
Bilim, Teknoloji ve Toplum	SB.5.4.4. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler. SB.5.4.5. Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	SB.5.5.1. Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder. SB.5.5.2. Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanıtır. SB.5.5.3. Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder. SB.5.5.4. Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder. SB.5.5.5. İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir. SB.5.5.6. Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.
Etkin Vatandaşlık	SB.5.6.1. Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir. SB.5.6.2. Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar. SB.5.6.3. Temel hakları ve bu hakları kullanmanın önemini açıklar. SB.5.6.4. Millî egemenlik ve bağımsızlık sembollerimizden Bayrağımıza ve İstiklâl Marşına değer verir.
Küresel Bağlantılar	SB.5.7.1. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır. SB.5.7.2. Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır. SB.5.7.3. Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar. SB.5.7.4. Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.

Tablo 2.6'da yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda belirlenen kazanımlar yer almaktadır. 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Programı'nda yer alan kazanımlar aynen korunmuş veya bazı kazanımlar birleştirilerek yeni programda yer almıştır.

5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında öğrenme alanlarında kazandırılmak istenen beceriler Tablo 2.7’de belirtilmiştir.

Tablo 2.7. Sosyal Bilgiler Programında Öğrenme Alanlarında Kazandırılmak İstenen Beceriler

KAZANDIRILACAK BECERİLER	
ÖĞRENME ALANLARI	5. SINIF
BİREY ve TOPLUM	<ul style="list-style-type: none"> Sosyal Katılım
KÜLTÜR ve MİRAS	<ul style="list-style-type: none"> Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma Araştırma
İNSANLAR, YERLER ve ÇEVRELER	<ul style="list-style-type: none"> Harita okuryazarlığı Çevre okuryazarlığı Gözlem
BİLİM, TEKNOLOJİ ve TOPLUM	<ul style="list-style-type: none"> Özdenetim Dijital okuryazarlık
ÜRETİM, DAĞITIM ve TÜKETİM	<ul style="list-style-type: none"> İşbirliği Yenilikçilik Girişimcilik Araştırma
ETKİN VATANDAŞLIK	<ul style="list-style-type: none"> Araştırma Sosyal Katılım
KÜRESEL BAĞLANTILAR	<ul style="list-style-type: none"> Araştırma Yaratıcılık

5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda öğrenme alanları ile ilişkilendirilen beceriler incelendiği zaman araştırma becerisine dört kez yer verildiği görülmektedir. Bunun dışında sosyal katılım becerisine iki kez yer verilmiştir. Değişim ve sürekliliği algılama, eleştirel düşünce, empati, finansal okuryazarlık, hukuk okuryazarlığı, iletişim, iş birliği, kalıp yargı ve önyargıyı fark etme, kanıt kullanma, karar verme, konum analizi, medya okuryazarlığı, mekanı algılama, politik okuryazarlık, problem çözme, tablo, grafik ve diyagram çözme ve yorumlama, yenilikçi düşünme, zaman ve kronoloji algılama becerileri Sosyal bilgiler Öğretim Programında yer almasına rağmen 5. Sınıflarda yer verilmediği görülmektedir. 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda doğrudan kazandırılacak değerler Tablo 2.8’de belirtilmiştir.

Tablo 2.8. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kazandırılacak Değerler

DEĞERLER	
5. SINIF	Bilimsellik
	Aile Birliğine Önem Verme
	Sorumluluk
	Estetik
	Kültürel Mirasa Duyarlılık
	Doğal Çevreye Duyarlılık
	Dayanışma
	Dürüstlük
	Çalışkanlık
	Bilim Etiği
	Özgürlük
	Bağımsızlık

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda toplam on sekiz değere yer verildiği görülmüştür. Programda yer verilen değerlerden on iki tanesine 5. Sınıf düzeyinde yer verilmiştir. Adalet, barış, duyarlılık, eşitlik, saygı, sevgi, tasarruf, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerinin bu düzeyde programda olmasına rağmen 5. Sınıflarda yer verilmediği görülmektedir.

2.3.3. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar

MEB 2018 yılında güncelleyerek yayımladığı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı kitapçığında aşağıdaki hususlara dikkat edilmesini istemiştir.

1. Sosyal Bilgiler öğrenme alanlarında; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ile insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi konuları bütünleştirilmiş olarak ele alınmaktadır. Konular tarih, coğrafya, insan hakları ve vatandaşlık diye ayrı ayrı değil, disiplinler arası yaklaşımla işlenmelidir.
2. Kazanımların gerçekleştirilmesinde “yerellik, güncellik, disiplinler arası, yansıtıcı sorgulama, geçmiş bugün-gelecek bağlantısı, zaman-süreklilik-değişim ve esneklik” gibi Sosyal Bilgiler öğretiminin temel ilkeleri dikkate alınmalıdır. Vurgulanan bu ilkeler açısından gerektiğinde işleniş sürelerinde değişiklik yapılabilir
3. “Sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler” ve “yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgiler” anlayışlarına önem verilmelidir. Öğrencilere, sosyal bilimcilerin (coğrafyacının, tarihçinin vb.) kullandıkları bilimsel yöntemler sezdirilmelidir. Okulun içindeki ve dışındaki olaylardan yararlanılarak öğrenciler sık sık gerçek hayat problemleri ve çelişkili durumlarla karşılaştırılmalı ve karşılaştıkları sosyal problemler üzerine yansıtıcı düşünceleri sağlanmalıdır.
4. Programda değer ve beceriler kazanımlarla bire bir ilişkilendirilmiştir. Ancak değer ve beceri öğretiminin hayat boyu öğrenme çerçevesinde ele alınması için söz konusu değer veya beceriler uygun görülen farklı kazanım ve öğrenme alanlarıyla da ilişkilendirilmelidir.
5. Programda kavram öğretimi önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle kavram öğretiminde sınıflamalar ve farklı kavram öğretimi yaklaşımları dikkate alınmalıdır. Anlam karmaşası, kavram karmaşası ve kavram yanlışlarının giderilmesine yardımcı olunmalıdır.
6. Millî ve dinî bayramlar, mahallî kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak öğrencilerin tarihsel duyarlılığı ve millî bilinçleri geliştirilmelidir.
7. Sosyal Bilgiler öğretiminde okul dışı ortamlardan da faydalanmaya önem verilmelidir. Bu çalışmalar okulun yakın çevresinden (okul bahçesi gibi) pazaryerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazı alanlarına, atölyelere, müzeler ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları, sanal müze gezisi vb.) yönelik olabilir. Ayrıca uygun konularda sözlü tarih ve yerel tarih çalışmaları da yapılmalıdır.
8. Efsane, destan, masal, atasözü, halk hikâyesi, türkü ve şiir gibi türlerden yararlanılarak Sosyal Bilgiler dersi edebî ürünlerle desteklenmelidir. Öğrenciler; konuları sevdirecek roman, tarihî roman, hikâye, hatıra, gezi yazısı ve fıkra gibi edebî ürünler okumaya teşvik edilmelidir. Ayrıca uygun görülen kazanımlar resim, musiki, minyatür gravür, hat, heykel, mimari, tiyatro, sinema gibi geleneksel veya modern sanat ürünleriyle desteklenmelidir.
9. Kazanımlarla ilgili güncel ve tartışmalı konular, farklı tartışma teknikleri kullanılarak problem çözme, eleştirel düşünme, kanıt kullanma, karar verme ve araştırma becerileriyle ilişkilendirilerek sınıfa taşınabilir.
10. Son yıllarda dijital teknolojideki gelişmelere bağlı olarak vatandaşlık hak ve sorumluluklarıyla ilgili yeni durumlar (dijital vatandaşlık, e-Devlet, sanal ticaret, sosyal medya vb.) ve birtakım sorunlar (dijital bölünmüşlük, kimlik hırsızlığı, kişisel bilginin gizliliği, siber dolandırıcılık, siber zorbalık vb.) ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin dijital vatandaşlık yeterliliklerini geliştirmek amacıyla konuyla ilgili ders içi ve ders dışı etkinliklere yer verilmelidir (MEB, 2018,s.10).

Yukarıdaki hususlara baktığımız zaman MEB, konuların Sosyal Bilimler içinde yer alan disiplinleri ayrı ayrı değil, disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınması istemektedir.

Kazanımların gerçekleşmesinde Sosyal Bilgiler öğretiminin temel ilkelerinden faydalanılması gerektiğini belirtilmektedir. Öğrencilere sosyal bilimcilerin kullandıkları yöntemlerin sezdirilmesi istenmektedir. Öğrencilerden hayatlarında karşılaşılabilecekleri problemler üzerine çözüm yolları bulmaları ve yansıtıcı düşüncelerini geliştirecek etkinlikler yapılması istenmektedir.. Programda yer verilen değer ve becerilerin hayat boyu öğrenme çerçevesinde ele alınması için farklı kazanım ve öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilmesi istenmektedir. Önemli gün ve haftalardan faydalanılarak öğrencilerde tarihsel duyarlılığın ve milli bilinçlerin artırılmasına önem verilmektedir. Sosyal Bilgiler öğretiminde okul dışı ortamlardan ve edebi ürünlerden faydalanmaya önem verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Kazanımlarla ilgili olarak farklı tartışma teknikleri kullanılarak öğrencilerde özellikle düşünme ve problem çözme becerilerinin artmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur. Son yıllarda dijital teknolojiye bağlı olarak, dijital vatandaşlık yeterliliklerinin gelişmesi üzerinde durulmuştur.

2.4. İlgili Yazın

Bu bölümde yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına ilişkin makale ve tez çalışmalarına yer verilecektir. Konu ile ilgili literatür incelendiğinde programın yeni olmasından dolayı tez çalışmalarının kısıtlı olduğu görülmektedir. Ayrıca konu ile ilgili yazılan makalelerde genellikle 2005 yılı programı ile 2017 yılı programlarının karşılaştırıldığı makaleler göze çarpmaktadır.

Taş ve Kiroğlu'nun (2018), "2017 İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" başlıklı makalelerinde yeni uygulamaya konan 2017 İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Öğretmen Görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Tarama modeli niteliğindeki bu araştırmada, öğretim programının temel öğeleri olan hedef, içerik, eğitim durumları ve ölçme değerlendirme öğeleri esas alınmıştır. Araştırma için gerekli veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen "İlkokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'na İlişkin Öğretmen Görüşleri" başlıklı veri toplama aracıyla yapılmıştır. Araştırmanın verileri; Ordu ili Altınordu ilçesindeki resmi ilkokullarda görev yapan 568 sınıf öğretmeninden, ölçüt örnekleme yöntemi ile seçilen 93 öğretmenden elde edilen verilerden yapılmıştır. Araştırmada, program hedeflerinin bireye millî, manevi ve evrensel değerleri kazandıracak şekilde, açık ve anlaşılır olarak belirlendiği görülmüştür. Fakat hedeflerin Türk Milli Eğitimi'nin genel ve özel amaçlarıyla uyumlu olmadığı belirtilmiştir. Program içeriğinin bireylerin ilgi ve gereksinimleri ile gelişim özelliklerini ve hazırbulunuşluk düzeylerini

dikkate aldığı, ancak içeriğin çok yoğun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenme-öğretme sürecinin uygulamaya dayalı, öğrenci merkezli ve çağdaş öğrenme-öğretme yöntem, teknik ve stratejilerine uygun olduğu belirlenmiştir. Ders sürelerinin öğrenme-öğretme süreçleri açısından yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Programda öngörülen ölçme-değerlendirme anlayış, yöntem ve tekniklerinin, hedeflere ve program içeriğine uygun olduğu, ancak ölçme-değerlendirme sürecinde bireysel farklılıkların dikkate alınmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tay'ın (2017), "2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Taslak Öğretim Programının Karşılaştırılması" başlıklı makalesinde 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile 2017 yılı Sosyal Bilgiler Dersi taslak programının karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın yöntemi, nitel araştırma modellerinden durum çalışmasıdır. Araştırma verilerinin kaynağını Milli Eğitim Bakanlığının yayımlamış olduğu 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programı kitabı ve Milli Eğitim Bakanlığının askıya çıkardığı 2017 yılı sosyal bilgiler dersi taslak öğretim programı oluşturmaktadır. 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programının bir vizyonu varken 2017 yılı sosyal bilgiler dersi taslak öğretim programının vizyona karşılık gelebilecek temel bir felsefesinin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programının tematik anlayışa, 2017 yılı sosyal bilgiler dersi taslak öğretim programı tematik gibi görünse de ünite anlayışına sahip olduğu belirlenmiştir. Her iki programda da hedeflerin yer aldığı, 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programında toplamda 174 kazanım; 2017 yılı sosyal bilgiler dersi taslak öğretim programında ise toplamda 136 kazanımın yer aldığı görülmüştür. 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programının 9 öğrenme alanı çerçevesinde oluşturulduğu, 2017 yılı sosyal bilgiler dersi taslak öğretim programında 7 öğrenme alanı oluşturulduğu görülmüştür.

Çakmak, Kaçar ve Arıkan (2017), "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Taslak Öğretim Programına İlişkin Görüşleri" başlıklı makalesinde ülkemizde 2017 yılı Ocak ayında kamuoyuna açıklanan ortaokul sosyal bilgiler dersi taslak öğretim programının sosyal bilgiler öğretmenleri görüşleri çerçevesinde değerlendirmeyi amaçlamıştır. Veri toplamada nitel araştırmalar için uygun olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır ilindeki ortaokullarda görevli 10 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan açık uçlu sorular aracılığıyla toplanan nitel veriler betimsel analiz yöntemine göre analiz edilmiştir.

Araştırma sonunda katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu taslak öğretim programını olumlu bulmuştur.

Otuz, Görkaş-Kayabaşı ve Ekici'nin (2018), "2017 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Beceri ve Değerlerinin Anahtar Yetkinlikler Açısından Analizi" başlıklı makalelerinde 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nde yer alan anahtar yetkinlikler ile ilişkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma modeli kapsamında durum çalışması deseni kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına dayalı olarak 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın "Temel Beceriler" ve "Değerler Eğitimi" boyutları ile anahtar yetkinlik alanlarının içeriği karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; öğretim programının beceri boyutunda en fazla "Matematiksel Yetkinlik ve Bilim Teknolojide Temel Yetkinlikler" e yer verildiği görülmüştür. Sağlıklı yaşam, liderlik, sanatsal ifade ve yaratıcılık becerilerinin programında yer almadığı tespit edilmiştir. Eksik bulunan becerilere Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer verilmesi ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nde yer alan anahtar yetkinliklerin bireylerden beklediğimiz değerleri de içerecek biçimde düzenlenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Turan'ın (2018), " 2017 İlkokul ve Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Üzerine Genel Bir Değerlendirme" başlıklı makalesinde 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Türkiye'de sosyal bilgiler öğretimine getirdiği yenilikleri ve farklılıkları ortaya koymaktır. Çalışmada Genel tarama modeli ve doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. 2005 ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programı ile 2017 sosyal bilgiler öğretim programlarının en son güncellenen hali makalede kullanılmıştır. Araştırmada her iki öğretim programı vizyon ve temel yaklaşım, genel amaçlar, beceri, kavram, değer, öğrenme alanları ve üniteler, kazanımlar, ölçme ve değerlendirme ve ilişkilendirmeler boyutuyla incelenmiş, aralarındaki farklar ortaya konularak yeni programın getirdiği yenilikler ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda yeni programın vizyon ve temel yaklaşımında önemli bir farklılık olmadığı, genel amaçlar sayıca arttırıldığı, öğrenme alanları ve kazanım sayılarının azaltıldığı, ünitelere yer verilmediği, önceki programda yer alan bazı değerlerin çıkarılarak yeni değerlerin eklendiği, ölçme ve değerlendirme ile ilgili genel nitelikli bilgilerin yetersiz olduğu, kavram öğretimi ile ilgili kavram listelerine yer verilmediği sonucuna varılmıştır.

Çoban ve Akşit'in (2018), " 2005 ve 2017 Sosyal Bilgiler Programlarının Öğrenme Alanı, Kazanım, Kavram, Değer ve Beceri Boyutları Açısından Karşılaştırılması" başlıklı makalelerinde programın içerik boyutunu oluşturan öğrenme alanı/tema, beceri, değer,

kavram ve kazanım boyutları ele alınmıştır. Araştırmanın amacı ülkemizde 2005 ile 2017 yıllarında hazırlanan sosyal bilgiler öğretim programlarının öğrenme alanı /tema, kazanım, kavram, değer ve beceri boyutları açısından karşılaştırılmasıdır. Nitel olarak yapılandırılan araştırmada doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Amaçlı örneklemin kullanıldığı bu çalışmada, araştırmanın amacı doğrultusunda bakanlığın hazırladığı son iki sosyal bilgiler öğretim programı incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda 2005 sosyal bilgiler öğretim programından iki öğrenme alanının çıkartıldığı görülmüş, 2017 sosyal bilgiler öğretim programına, “Etkin vatandaşlık” adlı bir öğrenme alanı eklenmesi haricinde iki program arasında tema boyutunda farklılığın olmadığı görülmüştür. 2005 yılında hazırlanan sosyal bilgiler öğretim programında 15 temel beceriye yer verilirken 2017 programında 26 temel beceriye yer verilmiştir. Diğer taraftan 2005 yılında hazırlanan sosyal bilgiler öğretim programında 20 adet değer mevcutken 2017 programında 18 adet değer mevcuttur. 2017 sosyal bilgiler dersi öğretim programında kavram öğretilmesi ile ilgili açıklamalar öne çıkarken, 2005 sosyal bilgiler öğretim programında kavram öğretiminin yeri ve kazandırılması için öngörülen temel kavramlar önem kazanmıştır. 2005 sosyal bilgiler öğretim programında 174 adet kazanım olmasına karşın 2017 programında 132 kazanım vardır. Son olarak; 2005 sosyal bilgiler programında Atatürkçülük ile ilgili 7 adet kazanıma yer verilmesine karşın 2017 programında sadece bir kazanıma yer verilmiştir sonuçlarına ulaşılmıştır.

Gürel’in (2017), “2017 Taslak Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Yapısal Bir Değerlendirme” başlıklı araştırmasında, 2017 taslak sosyal bilgiler öğretimi programının 2004 ve 2015 sosyal bilgiler öğretim programları ile karşılıklı olarak incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırmada nitel betimsel araştırma yaklaşımına dayalı olarak "doküman incelemesi" kullanılmıştır. Araştırmada veri kaynağı olarak ise 2004, 2015 sosyal bilgiler öğretim programı ve 2017 sosyal bilgiler taslak öğretim programları kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, 2017 taslak programında yer alan sosyal bilgilerin amaç ve yaklaşımları değerlendirildiğinde amaçlar bakımından 2004 programı ile aynı olduğu görülmektedir. 2017 taslak programında yer alan öğrenme alanlarının sayısı düşürülmüş veya adları değiştirilerek yeniden ifade edilmiştir. 2017 taslak programında yer alan becerilerin bir kısmının günümüz ihtiyaçları doğrultusunda güncellendiği, bir kısmının ise önceki programlarda yer alan alt becerilerin temel becerilerinin arasına alındığı ve sayısının azaltıldığı görülmektedir. 2017 taslak programında yer verilen değerlerin sayısının artırılmış, değişen günümüz koşulları gözetilerek yeniden yazılmış olsa da değer eğitiminde hangi yaklaşımların kullanılacağı

belirtilmemiştir. Ölçme ve değerlendirme açısından ise 2017 taslak programda klasik ve alternatif yöntemlerinin kullanılması vurgulanmış, diğer programlardan hangi yönlerden ayrıldığı belirtilmemiştir. 2017 taslak programının önceki programlara göre çok fazla bir yenilik getirmediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sözen ve Ada'nın (2018), "2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının (SBDÖP) Karşılaştırılması" başlıklı araştırmasında, 4. Sınıf 2005 ve 2017 yılında yayınlanıp 2018 yılında güncellenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının karşılaştırılması hedeflenmiştir. Araştırmada, betimsel bir yöntem olan tarama modeli kullanılmıştır. Veri kaynağı olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile Milli Eğitim Bakanlığının açıkladığı ve 2017 yılında yayımlayıp, 2018 yılında güncellediği Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı kullanılmıştır. Araştırmacı sonuç olarak, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının 2005 programına göre daha sade bir yapıda olduğunu, 2005 programında yer alan Atatürkçülük konuları, ilişkilendirmeler, etkinlikler gibi kısımların yeni programda yer almadığı, kazanım sayısında ciddi bir azalma olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Kınacı'nın (2018), "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Değerler Eğitimine ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerlere Yönelik Görüşleri" başlıklı tez çalışmasında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının değerler eğitimine ve Sosyal Bilgiler Öğretim programında yer alan değerlere yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımına uygun durum çalışması yöntemi uygulanmıştır. Araştırma 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Elazığ Fırat Üniversitesi, Malatya İnönü Üniversitesi ve Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmenliği 4. sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma verileri NVivo 12 nitel veri analiz programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının değer ve değerler eğitiminin farkında oldukları, Sosyal Bilgiler dersinin değerler eğitiminde önemli bir yere sahip olduğu, öğretmen adaylarının program değişikliklerini takip ettiği, Sosyal Bilgiler programında yer alan vatanseverlik, saygı, sevgi adalet, eşitlik, sorumluluk ve bağımsızlık gibi değerlerin ön plana çıktığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Selvi'nin (2018), "Sosyal Bilgiler Dersi 2005 ve 2018 Öğretim Programlarının Karşılaştırılması" başlıklı tez çalışmasında Sosyal Bilgiler Dersi 4. ve 5. Sınıflar 2005 ve 2018 öğretim programlarının amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci, ölçme ve değerlendirme bakımından karşılaştırması yapılarak, benzerlikler ve farklılıkların ortaya

ıkarılması amaçlanmıştır. Çalışmada betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. 2005 ve 2018 4. ve 5. Sınıf programları karşılaştırmalı olarak incelenmiş, 2018 ğretim programının 2005 ğretim programına göre çok fazla bir yenilik getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölüm; araştırmanın evreni ve örnekleme, metodolojisi, veri toplama kullanılan araçlar, verilerin elde edilmesi, verilerin incelenmesinde faydalanılan tekniklere ait bilgileri kapsamaktadır. Bulgular istatistiksel yöntemlerle incelenip sonuçlara ve yorumlarına yer verilecektir.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, nicel araştırmada kullanılan betimleyici yöntemlerden tarama (survey) yöntemi kullanılmıştır. Tarama yöntemi, eğitim araştırmalarında derinlemesine veri toplamak amacıyla hazırlanan anket formlarıdır. Karasar'a (2014) göre "Geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan tarama modelinde, araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır" (s.77). Sevinç'e (2014) göre Survey, "katılanların kendilerine sorulan soruları yanıtlaması yoluyla bilgi toplanması yöntemini içerir" (s.245).

Bu model doğrultusunda, Ortaokul beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersini öğreten öğretmenlerin görüşleri mevcut durum doğrultusunda betimlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada kullandığımız veri toplama aracı ile araştırmanın amacı doğrultusunda betimsel ve istatistiksel işlemler gerçekleştirilmiştir. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının hedef/kazanım, içerik, eğitim durumu (uygulama), ölçme ve değerlendirme ve beklentileri karşılama durumu araştırılmıştır. Ayrıca, cinsiyet, mesleki kıdem, yaş aralığı, öğrenim durumu, mezun olunan fakülte, mezun olunan bölüm, sınıf mevcudu, hizmet içi eğitime katılma ve programı inceleme durumu ilişkisel olarak araştırılmıştır.

3.1.1. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, Isparta ilinin merkez ve ilçelerindeki ortaokullarda 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersine giren Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2014) "Bir araştırma için evren, soruları cevaplamak için ihtiyaç duyulan verilerin elde edildiği canlı ya da cansız varlıklardan oluşan büyük gruptur" (s.80) olarak tanımlamışlardır. Evrendeki sayının tamamına ulaşmak mümkün olmadığı için örneklem seçimine gidilmiştir. Altunışık, Çoşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım (2012) örnekleme; "bir çalışma için seçildikleri büyük grubu (evren) temsil edebilecek şekilde, grup içerisinde belli sayıda elemandan (denek) oluşan bir alt elemanlar grubu oluşturulması sürecidir"

(s.133) olarak tanımlamışlardır. Araştırmada Isparta ili merkez ve ilçelerinde 121 Ortaokulda görev yapan 71 sosyal bilgiler öğretmeni araştırmanın çalışma grubu olarak alınmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. “Önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılması olarak tanımlanan ölçüt örnekleme yöntemi” (Yıldırım ve Şimşek, 2016,s.129); örneklemin, problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Büyüköztürk ve diğ. 2014). Araştırmada, ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersini okutmak örnekleme seçme ölçütü olarak belirlenmiştir.

3.1.2. Çalışma Grubu

Araştırmaya katılan öğretmenlerden, anketin birinci bölümündeki kişisel bilgiler kısmını doldurmaları istenmiştir. Ölçme aracının bu bölümünde cinsiyet, mesleki kıdem, yaş aralığı, öğrenim durumu, mezun olduğu fakülte, mezun olduğu bölüm, hizmet içi eğitime katılma durumu ve yeterli bulma dereceleri sorulmuştur. Bu kişisel bilgiler Tablo 3.1’de şu şekilde olduğu görülmüştür.

Tablo 3.1. *Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerinin Yüzde ve Frekans Dağılımı*

	f	%
CİNSİYET		
Kadın	38	53,5
Erkek	33	46,5
Toplam	71	100
MESLEKİ KIDEM		
1-5 yıl	8	11,3
6-10 yıl	27	38,0
11-15 yıl	12	16,9
16-20 yıl	15	21,1
21 yıl ve üzeri	9	12,7
Toplam	71	100
YAŞ ARALIĞI		
20-30	10	14,1
31-40	46	64,8
41-50	14	19,7
51-60	1	1,4
61 ve üzeri	0	0
Toplam	71	100
ÖĞRENİM DURUMU		
Ön lisans	0	0
Lisans	66	93,0
Yüksek Lisans	5	7,0
Doktora	0	0
Toplam	71	100

(Devamı Arkadadır)

Tablo 3.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerinin Yüzde ve Frekans Dağılımı (Devamı)

MEZUN OLUNAN FAKÜLTE					
Eğitim Fakültesi		67		94,4	
Fen-Edebiyat Fakültesi		4		5,6	
Diğer		0		0	
Toplam		71		100	
MEZUN OLUNAN BÖLÜM					
Sosyal Bilgiler		57		80,3	
Tarih		9		12,7	
Coğrafya		5		7,0	
Toplam		71		100	
Hizmet İçi Eğitime Katılma					
	Katılanlar	Katılmayan	Toplam		
	43	28	71		
Hizmet İçi Eğitimi Yeterli Bulma					
	Hiç	Çok az	Kısmen	Oldukça	Toplam
	2	5	26	12	45
Yeni Öğretim Programını İnceleme					
	Hayır	Kısmen	Evet	Toplam	
	7	27	37	71	

Tablo incelendiğinde araştırmaya alınan öğretmenlerin cinsiyet bakımından dağılımına bakıldığında; %53,5 kadın, % 46,5 'inin erkek öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir. Ankete katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre oranlarına bakıldığında; 8'inin (% 11,3) mesleki kıdemi 1-5 yıl, 27'sinin (%38,0) mesleki kıdemi 6-10 yıl, 12'sinin (% 16,9) mesleki kıdemi 11-15 yıl, 9'unun (12,7) mesleki kıdemini 16-20 yıl olduğu görülmektedir. Ankete katılan öğretmenlerin yaş aralığına bakıldığında, 10'unun (% 14,1) 20-30 yaş, 46'sının (% 64,8) 31-40 yaş, 14'ünün (% 19,7) 41-50 yaş, 1'inin (% 1,4) 51-60 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Anket çalışmamıza katılan öğretmenlerin öğrenim durumlarına bakıldığında 66'sının (% 93,0) lisans, 5'inin (%7) yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Anket'e katılan öğretmenlerin mezun oldukları fakültele göre oranları da şu şekildedir: 67'sinin (% 94,4) eğitim fakültesi, 4'ünün (% 5,6) fen- edebiyat fakültesi mezunu oldukları görülmektedir. Mezun oluna bölüme bakıldığı zaman; 57'sinin (80,3) Sosyal Bilgiler, 9'unun (% 12,7) Tarih, 5'inin (% 7,0) Coğrafya mezunu oldukları görülmektedir.

Anket çalışmamıza katılan öğretmenlerin, 43'ü yeni müfredat programına yönelik hizmet içi eğitime/seminere katılmış, 28'i yeni müfredat programına yönelik hizmet içi eğitime/seminere katılmamıştır. Yeni müfredat programına yönelik hizmet içi eğitime/seminere katılanların 2'si Hiç yeterli görmemiş, 5'i çok az yeterli görmüş, 26'sı semineri kısmen yeterli görmüş, 12'si oldukça yeterli gördüğünü belirtmiştir. Anket çalışmasına katılan öğretmenlerin 7'sinin programı incelememiş, 27'sinin kısmen incelediği, 37'sinin tamamen incelediği görülmektedir.

3.2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, Adalar'ın (2010), “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Yeni Öğretim Programına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde kullandığı anket kullanılmıştır. Araştırmada kullandığımız anket iki bölümden oluşmaktadır

3.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formunda, öğretmenlerin kişisel bilgilerine ait dokuz soru yer almaktadır (Ek 1.). Kullandığımız anket ile 2018-2019 eğitim-öğretim yılı itibari ile 121 ortaokulda, 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersini okutan 71 Sosyal Bilgiler Öğretmenine ait kişisel bilgiler belirlenmiştir.

3.2.2. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Değerlendirme Anketi

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile ilgili görüşleri belirlemede veri toplama aracı olarak Adalar'ın (2010), “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin İlköğretim T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Öğretim Programına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmada kullandığı “T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı Değerlendirme Anketi” kullanılmıştır. Bu anket uzman görüşleri alınarak güncellenmiş, bazı bölümleri yenilenmiş, yeni maddeler eklenmiş, bazı maddeler çıkarılmış ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı için uygun hale getirilmiştir. Güncellenen anket 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersine giren öğretmenlere uygulanmış ve veriler bu yolla elde edilmiştir.

Anketin bu bölümü 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının kazanım, içerik, eğitim durumu, değerlendirme öğelerine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanan “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum”, “Tamamen Katılıyorum” seçeneklerinin olduğu 51 madde ve beklentileri karşılama bölümüne ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla “Hiç”, “Çok Az”, “Kısmen”, “Oldukça”, “Tamamen” seçeneklerinin olduğu 4 madde olmak üzere 55 maddeden oluşmaktadır.

Karasar'a (2014) göre güvenilirlik; “aynı şeyin bağımsız ölçümleri arasındaki kararlılıktır; ölçülmek istenen belli bir şeyin, sürekli olarak aynı sembolleri almasıdır; aynı süreçlerin izlenmesi ve aynı ölçütlerin kullanılması ile aynı sonuçların alınmasıdır” (s.148). Araştırmada kullanılan anketin iç yapı geçerliliğini bulmak amacıyla Cronbach Alfa

katsayıları hesaplanmıştır. Anketin boyutlar bakımından Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı kazanımlar boyutu için 0,909 içerik boyutu için 0,938 uygulama boyutu için 0,884 değerlendirme boyutu için 0,908, beklentileri karşılama boyutu için 0,884 olarak bulunmuştur. Bu bulgular anketin iç yapı tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir. İç yapı tutarlılığı test edilen anket formumuz, yeniden ele alınıp düzenlemeler yapılmış ve uygulamaya hazır duruma getirilmiştir. Çalışmanın güvenilirliği için anket; 2018-2019 eğitim-öğretim yılında 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersine giren 71 Sosyal Bilgiler öğretmenine uygulanmış ve verilerin değerlendirilmesinde bu durum esas alınmıştır.

Büyüköztürk ve diğerlerine (2014) göre geçerlilik, “testin bireyin ölçülmek istenen özelliğini diğer özelliklerle karıştırmadan ne derece doğru ölçtüğüyle ilgilidir” (s.116). Araştırma anket formunun düzenlenmesinde ve anket maddelerinin belirlenmesinde literatür taraması yapılmıştır. Yapılan literatür taramasından Adalar’ın (2010), “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Yeni Öğretim Programına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde kullandığı anket kullanılmıştır. Bu anketi kullanmak için iletişime geçilmiş, gerekli izinler alınmıştır. Anket formundaki maddelerde, araştırmanın amacına uygunluk sağlayabilmek için bazı değişiklikler, eklemeler ve çıkarımlar yapılmıştır.

3.2.3. Verilerin Toplanması

Hazırlanan anket formları yeterli sayıda çoğaltılmıştır. Ayrıca internet üzerinden veri toplamak amacı ile anket internet ortamına aktarılmıştır. 2018-2019 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde anketin uygulanacağı Isparta İli Merkez ve ilçelerdeki okullara anket hakkında bilgi verilmiş anketin uygulanması sağlanmıştır. Verilerin toplanması anket formu üzerinden ve internet aracılığıyla yapılmıştır.

3.3. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmada kullanılan anket formları toplandıktan ve internet aracılığıyla veriler elde edildikten sonra gerekli incelemeler yapılmıştır. Yapılan kontroller sonucunda 71 Sosyal Bilgiler Öğretmeninin anketi eksiksiz olarak doldurduğu tespit edilmiştir. Elden toplanan ve internet aracılığıyla dolduran anketlerden elde edilen veriler, bilgisayar ortamında istatistik paket programı aracılığı ile analiz edilmiş ve betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Bu araştırmada elde edilen verilerin analizinde 6 ayrı istatistiksel analizden yararlanılmıştır. Bu analizler aşağıda verilmiştir.

1. Frekans

2. Yüzde
3. Aritmetik Ortalama
4. Standart Sapma
5. T Testi
6. Anova

Çözömlenen veriler tablolar ve grafikler halinde ifade edilirken; araştırmaya katılan öğretmenlerin konu hakkında göröşlerini yansıtan puanların frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (Ss) değerleri kullanılmıştır. Öncelikle araştırmaya katılan tüm öğretmenlerin verdikleri cevaplar bağımsız değişkenler dahil edilmeksizin her soru için, yüzde, frekans dağılımları, standart sapma ve aritmetik ortalama halinde sunulmuştur. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine uygulanan anketler likert tipi beşli değerlendirme şeklinde hazırlanmış olup aralık sınırlarının hesaplanması aşağıda verilmiştir.

Anketlerin aralık sınırlarının hesaplanması:

Seçenek sayısı=5

Aralık sayısı=5-1=4

Aralık katsayısı=4:5=0,80

Ortalama karşılaştırmaları esas olmak üzere aralık sınırları ve anlamları Tablo 3.2’de gösterilmiştir.

Tablo 3.2. *Aritmetik Ortalama Aralıkları ve Anlamları*

Aralık Sınırı	Anlamı
1.00-1.80	Kesinlikle Katılmıyorum
1.81-2.60	Katılmıyorum
2.61-3.40	Kararsızım
3.41-4.20	Katılıyorum
4.21-5.00	Tamamen Katılıyorum

Tablo’daki aralık değerlerine bakıldığında; 1.00-1.80’ne kadar “Kesinlikle Katılmama Eğilimi”, 1.81-2.60’a kadar “Katılmama Eğilimi”, 2.61-3.40’a kadar “Kararsızlık Eğilimi”, 3.41-4.20’ye kadar “Katılma Eğilimi”, 4.21-5.00’a kadar “Tamamen Katılma Eğilimi” olduğu görölmektedir. Anketin beklentileri karşılama boyutuna ilişkin olarak belirlenen aritmetik ortalama aralıkları ve anlamları da: 1.00-1.80’ne kadar “Hiç”, 1.81-2.60’a kadar “çok az”, 2.61-3.40’a kadar “kısmen”, 3.41-4.20’ye kadar “oldukça”, 4.21-5.00’a kadar “tamamen” olarak belirlenmiştir.

Veri toplama aracındaki bağımsız değişkenlere göre anlamlı bir biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla T Testi ve Anova testleri uygulanmıştır. Toplanan veriler T testi ve Anova testleri ile test edilerek cinsiyet, mesleki kıdem, yaş aralığı, öğrenim durumu, mezun olunan fakülte, mezun olunan bölüm, ortalama sınıf mevcudu, programı inceleme ve hizmet içi eğitime katılma değişkenleri doğrultusunda anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Yapılan testler için anlamlılık değeri $p < .05$ önem düzeyi kabul edilmiş ve bağımsız değişkenler doğrultusunda anlamlı farklılık gösteren maddeler tablo haline getirilerek anlamlılık düzeyleri yorumlanmıştır.

4. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmamızın bağımsız değişkenlerine ait bulgular ve yorumlar, araştırmamıza katılan öğretmenler ile ilgili kişisel bilgiler, frekans ve yüzdelik tabloları, ortaokul 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının dört temel ögesine (hedef/kazanım, içerik, eğitim durumu, ölçme ve değerlendirme) ait öğretmen yorumları ele alınmıştır.

4.1. Bağımsız Değişkenlere Ait Bulgular

4.1.1. Kişisel Bilgiler İle İlgili Frekans ve Yüzde Tabloları

Araştırmaya katılan öğretmenlerin; cinsiyet, mesleki kıdem, yaş aralığı, öğrenim durumları, mezun oldukları fakülteler, mezun olunan bölümler, sınıf mevcutları, yeni öğretim programına yönelik hizmet içi eğitime/seminere katılımları, cevabı “evet” olanların bu hizmet içi eğitimi/semineri yeterli bulma dereceleri, yeni 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programını incelemeleri ile ilgili bilgilerin dağılımına ilişkin veriler şu şekildedir.

Cinsiyete göre frekans ve yüzde dağılımları Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. *Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı*

	<i>f</i>	%
CİNSİYET		
Kadın	38	53,5
Erkek	33	46,5
Toplam	71	100

Araştırmamıza katılan öğretmenlerin cinsiyet bakımından dağılımına bakıldığında; öğretmenlerden 38’inin kadın (%53,5), 33’ünün erkek (%46,5) öğretmenler olduğu görülmektedir. Ankete katılan öğretmenlerden kadın sayısının fazla olduğu belirlenmiştir.

Mesleki kıdeme göre frekans ve yüzdelik dağılımları Tablo 4.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. *Mesleki Kıdeme Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı*

MESLEKİ KIDEM	<i>f</i>	%
1-5 yıl	8	11,3
6-10 yıl	27	38,0
11-15 yıl	12	16,9
16-20 yıl	15	21,1
21 yıl ve üzeri	9	12,7
Toplam	71	100

Araştırmamıza katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre oranlarına bakıldığı zaman; 1-5 yıl 8 (%11,3) öğretmen, 6-10 yıl 27 (%38) öğretmen, 11-15 yıl 12 (%16,9)

öğretmen, 16-20 yıl (%21,1) öğretmen ve 21 yıl ve üzeri 9 (%12,7) öğretmen olduğu görülmüştür.

Ankete katılan öğretmenlerin yaş aralığına göre dağılımı Tablo 4.3'te gösterilmiştir.

Tablo 4.3. *Yaş Aralığına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı*

YAŞ ARALIĞI	<i>f</i>	%
20-30	10	14,1
30-40	46	64,8
40-50	14	19,7
50-60	1	1,4
60 yaş ve üzeri	0	0
Toplam	71	100

Araştırmamıza katılan öğretmenlerin, 10'u (%14,1) 20-30 yaş aralığında, 46'sı (%64,8) 30-40 yaş aralığında, 14'ü (%19,7) 40-50 yaş aralığında, 1'i ise (%1,4) 50-60 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin öğrenim durumuna göre frekans ve yüzde dağılımı Tablo 4.4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.4. *Öğrenim Durumuna Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı*

ÖĞRENİM DURUMU	<i>f</i>	%
Ön Lisans	0	0
Lisans	66	93
Yüksek Lisans	5	7
Doktora	0	0
Toplam	71	100

Araştırmamıza katılan öğretmenlerin, 66'sı (%93) lisans, 5'i (%7) yüksek lisans mezunu oldukları belirlenmiştir.

Öğretmenlerin mezun olunan fakülteye göre frekans ve yüzde dağılımı Tablo 4.5'te gösterilmiştir.

Tablo 4.5. *Mezun Olunan Fakülteye Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı*

MEZUN OLUNAN FAKÜLTE	<i>f</i>	%
Eğitim Fakültesi	67	94,4
Fen-Edebiyat Fakültesi	4	5,6
Diğer	0	0
Toplam	71	100

Araştırmamıza katılan öğretmenlerin, 67'si (% 94,4) eğitim fakültesi, 4'ü (% 5,6) fen-edebiyat fakültesinden mezun oldukları görülmektedir.

Mezun olunan bölüme göre frekansa ve yüzde dağılımları Tablo 4.6'da gösterilmiştir.

Tablo 4.6. *Mezun Olunan Bölüme Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı*

MEZUN OLUNAN BÖLÜM	<i>f</i>	%
Sosyal Bilgiler	57	80,3
Tarih	9	12,7
Coğrafya	5	7,0
Toplam	71	100

Araştırmamıza katılan öğretmenlerin 57'si (% 80,3) Sosyal Bilgiler, 9'u (% 12,7) Tarih, 5'i (% 7,0) Coğrafya bölümlerinden mezun oldukları görülmektedir.

Ortalama sınıf mevcutlarına göre frekans ve yüzdelik dağılımları Tablo 4.7'de gösterilmiştir.

Tablo 4.7. *Ortalama Sınıf Mevcutlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı*

SINIF MEVCUDU	<i>f</i>	%
20 ve altı	18	25,4
21-30	47	66,2
31-40	6	8,5
41 ve üzeri	0	0
Toplam	71	100

Araştırmamıza katılan öğretmenlerin 2018-2019 eğitim-öğretim yılı itibarı ile ortalama sınıf mevcutları incelendiğinde; 18'i (% 25,4) sınıf mevcudu 20 ve altında, 47'si (% 66,2) sınıf mevcudu 21-30 arası, 6'sı (% 8,5) sınıf mevcudunun 31-40 arası öğrenciden oluştuğu görülmektedir.

Yeni öğretim programına yönelik hizmet içi eğitime/seminere katılımına göre frekans ve yüzde dağılımı Tablo 4.8'de gösterilmiştir.

Tablo 4.8. *Öğretim Programına Yönelik Hizmetiçi Eğitime/Seminere Katılıma Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı*

	<i>f</i>	%
Evet	43	60,6
Hayır	28	39,4
Toplam	71	100

Araştırmamıza katılan öğretmenlerin "Hizmet İçi Eğitime/Seminere Katılmalarına" baktığımız zaman; 43'ü (% 60,6) "evet" katıldığını, 28'i (%39,4) katılmadığını görmekteyiz.

Cevabı "Evet" olanların bu hizmet içi eğitimi/semineri yeterli bulma derecelerine göre frekans ve yüzde dağılımı Tablo 4.9'da verilmiştir.

Tablo 4.9. Cevabı “Evet” Olanların Bu Hizmet İçi Eğitimi/Semineri Yeterli Bulma Derecelerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

	<i>f</i>	%
Hiç	2	4,4
Çok Az	5	11,1
Kısmen	26	57,8
Oldukça	12	26,7
Tamamen	0	0
Toplam	45	100

Araştırmamıza katılan ve program ile ilgili eğitime/seminere katılan öğretmenlerin, 2’si (% 4,4) “Hiç”, 5’i (%11,1) “Çok Az”, 26’sı (% 57,8) “Kısmen”, 12’si (% 26,7) “Oldukça” olarak belirtmişlerdir. Ankete katılan iki öğretmenin hizmet içi eğitime katılmadığını belirttiği, buna rağmen görüş bildirdikleri görülmüştür.

Yeni 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının incelenmesine göre frekans ve yüzde dağılımı Tablo 4.10’da verilmiştir.

Tablo 4.10. Yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının İncelenmesine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

	<i>f</i>	%
Hayır	7	9,9
Kısmen	27	38,0
Evet	37	52,1
Toplam	71	100

Araştırmamıza katılan öğretmenlerin “Yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programını inceleme durumlarına” bakıldığında; 37’si (% 52,1) “Evet” inceledim, 27’si (% 38,0) “Kısmen inceledim”, 7’si (% 9,9) “Hayır” incelemedim cevabını verdikleri görülmektedir.

4.2. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri İle İlgili Bulgular

Bu başlık altında, 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının hedef/kazanım, içerik, eğitim durumu(uygulama) ve ölçme ve değerlendirme öğelerine yönelik öğretmen görüşleri ile yeni programın öğretmenlerin beklentilerini karşılama durumuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bu bölümde incelenecek alt problemler şunlardır:

1. Alt Problem: Ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının hedef/kazanım öğesine ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının içerik ögesine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının eğitim durumu (uygulama) ögesine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının ölçme ve değerlendirme ögesine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin beklentilerinin karşılanma durumu, yeni 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının kazanım, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme boyutlarına göre nasıldır?

4.2.1. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Hedef/

Kazanımlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Yeni 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına ilişkin öğretmen görüşlerinin frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma dağılımı Tablo 4.11'de gösterilmiştir.

Tablo 4.11. *Kazanımlar İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımı*

Soru No	Soru	N	Kesinlikle	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen	Ortalama (x)	Standart Sapma (Ss)
			Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum		
			%	%	%	%	%		
			f	f	f	f	f		
1	Kazanımlar, okullarımızda sunulan eğitim-öğretim ortamlarında gerçekleştirilebilir niteliktedir.	71	5,6 4	9,9 7	14,1 10	66,2 47	4,2 3	3,529	,9369
2	Kazanımlar, öğrencilerde üst düzey düşünme becerilerini (eleştirel düşünme, yaratıcı ve yansıtıcı düşünme, problem çözme becerileri vb.) geliştirmeye yöneliktir.)	71	5,6 4	7,0 5	23,9 17	59,1 42	4,2 3	3,486	,9062
3	Kazanımlar, öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.	71	8,5 6	12,7 9	28,2 20	45,1 45,1	5,6 5,6	3,271	1,0409
4	Kazanımlar hazır bulunuşluk düzeyine uygundur.	71	7,0 5	18,3 13	26,8 19	39,4 28	8,5 6	3,243	1,0749
5	Kazanımlar, öğrencilerin bilgiye direk ulaşmalarını değil, bilgiyi kullanmalarını hedeflemektedir.	71	4,2 3	15,5 11	23,9 17	46,5 33	9,9 7	3,429	1,0081

(Devamı Arkadadır)

Tablo 4.11. *Kazanımlar İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımı (Devamı)*

6	Kazanımlar, insanlar arası ilişkilerde milli, ahlaki ve insani değerleri benimsetici bir niteliğe sahiptir.	71	7,0	4,2	16,9	64,8	7,0		
			5	3	12	46	5	3,600	,9472
7	Kazanımlar, öğrencilerin etkin yurttaş olarak yetiştirilmesini sağlayabilir niteliktedir.	71	8,5	8,5	12,7	63,4	7,0		
			6	6	9	45	5	3,514	1,0384
8	Kazanımlar Atatürk ilke ve inkılâplarının; Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmasındaki önemini kavratmayı mümkün kılmaktadır.	71	7,0	9,9	19,7	54,9	8,5		
			5	7	14	39	6	3,478	1,0227
			8	9	12	33	9		
9	Kazanımlar öğrencileri; aktif katılımcı, soru soran, sorgulayan, düşünen, tartışan bireyler haline getirmektedir.	71	5,6	15,5	26,8	47,9	4,2		
			4	11	19	34	3	3,290	,9725
10	Kazanımlar, özgür bir birey olarak öğrencilerin, ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varmasını sağlamaktadır.	71	7,0	16,9	22,5	49,3	4,2		
			5	12	16	35	3	3,261	1,0233
11	Kazanımlar, okulda ve günlük hayatta demokrasiyi uygulama becerilerini geliştirir niteliktedir.	71	5,6	15,5	26,8	45,1	7,0		
			4	11	19	32	5	3,319	1,0070
12	Kazanımlar, Sosyal Bilgiler dersini diğer derslerle ilişkilendirerek yeni bir bakış açısı kazandırmıştır.	71	5,6	11,3	21,1	54,9	7,0		
			4	8	15	39	5	3,464	,9795
13	Okulun fiziki şartları (araç-gereç eksikliği, branş dersliğinin olmaması, internet, gezi imkanı v.s.) programdaki kazanımlara ulaşılmasını güçleştirmektedir.	71	11,3	12,7	16,9	46,5	12,7	3,362	1,1949

Tablo 4.11'de görüldüğü üzere 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının "Kazanımlar" boyutuna ilişkin olarak; kazanımlar bölümündeki 1. soruda "Kazanımlar, okullarımızda sunulan eğitim-öğretim ortamlarında gerçekleştirilebilir niteliktedir." maddesine öğretmenlerin 4'ü (%5,6) "Kesinlikle katılmıyorum", 7'si (%9,9) "Katılmıyorum" 10'u (% 14,1) "Kararsızım" ve 47'si (% 66,2) "Katılıyorum", 3'ü (% 4,2) "Tamamen Katılıyorum" yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,529 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın kazanımlar bölümünün 1. maddesindeki bu görüşe katılma eğiliminde oldukları görülmüştür.

Kazanımlar bölümündeki 2. Soruda "Kazanımlar, öğrencilerde üst düzey düşünme becerilerini (eleştirel düşünme, yaratıcı ve yansıtıcı düşünme, problem çözme becerileri vb.) geliştirmeye yöneliktir." maddesine öğretmenlerin 4'ü (% 5,6) "Kesinlikle katılmıyorum", 5'i (% 7,0) "Katılmıyorum", 17'si (% 23,9) "Kararsızım", 42'si (% 59,1) "Katılıyorum" ve 3'ü (% 4,2) "Tamamen Katılıyorum" yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,486 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın kazanımlar bölümünün 2. maddesindeki bu görüşe katılma eğiliminde oldukları sonucuna varılmıştır.

Kazanımlar bölümündeki 3. soruda “Kazanımlar, öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.” maddesine öğretmenlerin 6’sı (% 8,5) “Kesinlikle katılmıyorum”, 9’u (% 12,7) “Katılmıyorum”, 20’si (% 28,2) “Kararsızım”, 32’si (% 45,1) “Katılıyorum” ve 4’ü (%5,6) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,271 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın kazanımlar bölümünün 3. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucuna varılmıştır.

Kazanımlar bölümündeki 4. soruda “Kazanımlar, hazır bulunuşluk düzeyine uygundur.” maddesine öğretmenlerin 5’i (% 7,0) “Kesinlikle katılmıyorum”, 13’ü (% 18,3) “Katılmıyorum”, 19’u (% 26,8) “Kararsızım”, 28’i (% 39,4) “Katılıyorum” ve 6’sı (% 8,5) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,243 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın kazanımlar bölümünün 4. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucuna varılmıştır.

Kazanımlar bölümündeki 5. soruda “Kazanımlar, öğrencilerin bilgiye direkt ulaşmalarını değil, bilgiyi kullanmalarını hedeflemektedir.” maddesine öğretmenlerin 3’ü (% 4,2) “Kesinlikle katılmıyorum”, 11’i (% 15,5) “Katılmıyorum”, 17’si (% 23,9) “Kararsızım”, 33’ü (% 46,5) “Katılıyorum” ve 7’si (% 9,9) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,429 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın kazanımlar bölümünün 5. maddesindeki bu görüşe katılma eğiliminde oldukları sonucuna varılmıştır.

Kazanımlar bölümündeki 6. soruda “Kazanımlar, insanlar arası ilişkilerde milli, ahlaki ve insani değerleri benimsetici bir niteliğe sahiptir.” maddesine öğretmenlerin 5’i (% 7,0) “Kesinlikle katılmıyorum”, 3’ü (% 4,2) “Katılmıyorum”, 12’si (% 16,9) “Kararsızım”, 46’sı (% 64,8) “Katılıyorum” ve 5’i (% 7,0) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,600 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın kazanımlar bölümünün 6. maddesindeki bu görüşe katılma eğiliminde oldukları sonucuna varılmıştır.

Kazanımlar bölümündeki 7. soruda “Kazanımlar, öğrencilerin etkin yurttaş olarak yetiştirilmesini sağlayabilir niteliktedir.” maddesine öğretmenlerin 6’sı (% 8,5) “Kesinlikle katılmıyorum”, 6’sı (% 8,5) “Katılmıyorum”, 9’u (% 12,7) “Kararsızım”, 45’i (% 63,4) “Katılıyorum” ve 5’i (% 7,0) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,514 olarak

bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın kazanımlar bölümünün 7. maddesindeki bu görüşe katılma eğiliminde oldukları sonucuna varılmıştır

Kazanımlar bölümündeki 8. soruda “Kazanımlar, Atatürk ilke ve inkılâplarının; Türkiye Cumhuriyeti’nin sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmasındaki önemini kavratmayı mümkün kılmaktadır.” maddesine öğretmenlerin 5’i (% 7,0) “Kesinlikle katılmıyorum”, 7’si (% 9,9) “Katılmıyorum”, 14’ü (% 19,7) “Kararsızım”, 39’u (% 54,9) “Katılıyorum” ve 6’sı (% 8,5) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,478 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın kazanımlar bölümünün 8. maddesindeki bu görüşe katılma eğiliminde oldukları sonucuna varılmıştır.

Kazanımlar bölümündeki 9. soruda “Kazanımlar, öğrencileri aktif katılımcı, soru soran, sorgulayan, düşünen, tartışan bireyler haline getirmektedir.” maddesine öğretmenlerin 4’ü (% 5,6) “Kesinlikle katılmıyorum”, 11’i (% 15,5) “Katılmıyorum”, 19’u (% 26,8) “Kararsızım”, 34’ü (% 47,9) “Katılıyorum” ve 3’ü (% 4,2) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,290 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın kazanımlar bölümünün 9. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucuna varılmıştır.

Kazanımlar bölümündeki 10. soruda “Kazanımlar, özgür bir birey olarak öğrencilerin, ilgi, istek, ve yeteneklerinin farkına varmasını sağlamaktadır..” maddesine öğretmenlerin 5’i (% 7,0) “Kesinlikle katılmıyorum”, 12’si (% 16,9) “Katılmıyorum”, 16’sı (% 22,5) “Kararsızım”, 35’i (% 49,3) “Katılıyorum” ve 3’ü (% 4,2) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,261 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın kazanımlar bölümünün 10. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucuna varılmıştır.

Kazanımlar bölümündeki 11. soruda “Kazanımlar, okulda ve günlük hayatta demokrasiyi uygulama becerilerini geliştirir niteliktedir.” maddesine öğretmenlerin 4’ü (% 5,6) “Kesinlikle katılmıyorum”, 11’i (% 15,5) “Katılmıyorum”, 19’u (% 26,8) “Kararsızım”, 32’si (% 45,1) “Katılıyorum” ve 5’i (% 7,0) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,319 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın kazanımlar bölümünün 11. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucuna varılmıştır.

Kazanımlar bölümündeki 12. soruda “Kazanımlar, Sosyal Bilgiler dersini diğer derslerle ilişkilendirerek yeni bir bakış açısı kazandırmıştır.” maddesine öğretmenlerin 4’ü (% 5,6) “Kesinlikle katılmıyorum”, 8’i (% 11,3) “Katılmıyorum”, 15 (% 21,1) “Kararsızım”, 39’u (% 54,9) “Katılıyorum” ve 5’i (% 7,0) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,464 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın kazanımlar bölümünün 12. maddesindeki bu görüşe katılma eğiliminde oldukları sonucuna varılmıştır.

Kazanımlar bölümündeki 13. soruda “Okulun fiziki şartları (araç-gereç eksikliği, branş dersliğinin olmaması, internet, gezi imkanı v.s.) programdaki kazanımlara ulaşılmasını güçleştirmektedir.” maddesine öğretmenlerin 8’i (% 11,3) “Kesinlikle katılmıyorum”, 9’u (% 12,7) “Katılmıyorum”, 12’si (% 16,9) “Kararsızım”, 33’ü (% 46,5) “Katılıyorum” ve 9’u (% 12,7) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,362 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın kazanımlar bölümünün 13. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucuna varılmıştır.

Tablo 4.11’deki bulgulara bakıldığında öğretmenlerin; 1, 2, 5, 6, 7, 8 ve 12 ‘ci maddelerdeki görüşlere katılma eğiliminde oldukları, 3, 4, 9, 10, 11 ve 13. maddelerdeki görüşlere kararsızlık eğiliminde oldukları görülmektedir. Kazanımlar boyutunda yer alan “kazanımlar, insanlar arası ilişkilerde milli, ahlaki ve insani değerleri benimsetici bir niteliğe sahiptir” görüşüne araştırmaya katılan öğretmenlerin en fazla katıldıkları görüş olarak ön plana çıkmaktadır. “Kazanımlar hazır bulunuşluk düzeyine uygundur” görüşü de araştırmaya katılan öğretmenlerin en fazla kararsızlık yaşadığı görüştür.

4.2.2. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının İçerik Bölümüne Yönelik Öğretmen Görüşleri

Tablo 4.12. İçerik İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımı

Soru No	Soru	N	Kesinlikle	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen	Ortalama (x)	Standart Sapma (Ss)
			Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum			
			% f	% f	% f	% f	% f		
14	İçerik öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesine uygundur.	71	9,9 7	22,5 16	25,3 18	40,8 29	1,1 ⁺ 1	3,014	1,0487

(Devamı Arkadadır)

Tablo 4.12. İçerik İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımı (Devamı)

15	Programın içeriği öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal seviyelerine uygundur.	71	8,5 6	18,3 13	28,2 20	42,3 30	2,8 2	3,129	1,0271
16	İçerik, farklı öğretim yöntem, teknik ve stratejilerinin kullanımına imkân vermektedir.	71	5,6 4	12,7 9	16,9 12	59,2 42	5,6 4	3,471	,9816
17	İçerik, farklı materyal kullanımına imkân vermektedir.	71	5,6 4	11,3 8	23,9 17	53,5 38	5,6 4	3,420	,9622
18	Yeni Programın içeriğinde yer alan etkinlikler, bu dersin öğretimi açısından yeterlidir.	71	5,6 4	22,5 16	31,0 22	36,6 26	4,2 3	3,114	,9934
19	Öğrenme alanları öğrencilerin ilgisini çekmektedir.	71	12,7 9	18,3 13	21,1 15	43,7 31	4,2 3	3,086	1,1432
20	İçerikte yer alan konu ve temalar günlük hayatla bağlantılıdır.	71	12,7 9	7,0 5	18,3 13	56,3 40	5,6 4	3,357	1,1217
21	İçerik öğretmene kazanımları öğrencilerle birlikte şekillendirebilme serbestliği tanımaktadır.	71	5,6 4	12,7 9	28,2 20	50,7 36	2,8 2	3,338	,9198
22	İçerik görsellerle desteklenmiştir.	71	18,3 13	2,8 2	16,9 12	52,1 37	9,9 7	3,329	1,2618
23	İçerik bu derse yönelik ihtiyaçları karşılamaktadır.	71	12,7 9	15,5 11	26,8 19	42,3 30	2,8 2	3,071	1,0996
24	İçerikte temel ilke ve kavramlar açıklanabilmiştir.	71	11,3 8	9,9 7	12,7 9	63,4 45	2 2,8	3,371	1,0846
25	Yeni programla birlikte ders kitaplarında yer alan olay ve olguların kronolojik bir sırayla yeniden düzenlenmiş olmasını olumlu buluyorum.	71	14,1 10	8,5 6	11,3 8	59,2 42	7,0 5	3,371	1,1853
26	İçerikte konu sonu özetler yapılmıştır.	71	9,9 7	23,9 17	25,3 18	39,4 28	1,4 1	2,986	1,0487
27	İçerikte olaylardan ilke ve genellemelere gidilmiştir.	71	11,3 8	11,3 8	14,1 10	62,0 44	1,4 1	3,314	1,0763
28	Yeni programla birlikte, öğrencilerin buldukları yerin yerel tarihini, ulusal tarih ile ilişkilendirmeleri sağlanabilmektedir.	71	12,7 9	11,3 8	21,1 15	53,5 38	1,4 1	3,200	1,0902
29	Yeni program içeriğinde ulusal ve evrensel bilgi olay ve sorunlara dengeli olarak yer verilmiştir.	71	8,5 6	16,9 12	16,9 12	53,5 38	4,2 3	3,286	1,0710
30	Program içeriği ezbercilikten uzak ve uygulamaya dönük olarak hazırlanmıştır.	71	11,3 8	14,1 10	26,8 19	46,5 33	1,4 1	3,129	1,0545

Tablo 4.12’de görüldüğü üzere 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının “İçerik Bölümüne” ilişkin öğretmenlere 14 soru yöneltilmiştir. Bu çerçevede o içerik bölümündeki 14. Soruda “İçerik öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesine uygundur.” maddesine öğretmenlerin 7’si (% 9,9), “Kesinlikle katılmıyorum”, 16’sı (% 22,5) “Katılmıyorum”, 18’i (% 25,3) “Kararsızım”, 29’u (% 40,8) “Katılıyorum” ve 1’i (% 1,4) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,014 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın içerik bölümünün 14. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucuna varılmıştır.

İçerik bölümündeki 15. soruda “Programın içeriği öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal seviyelerine uygundur.” maddesine öğretmenlerin 6’sı (% 8,5) “Kesinlikle katılmıyorum”, 13’ü (% 18,3) “Katılmıyorum”, 20’si (% 28,2) “Kararsızım”, 30’u (% 42,3) “Katılıyorum” ve 2’si (% 2,8) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,129 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın içerik bölümünün 15. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

İçerik bölümündeki 16. soruda “İçerik, farklı öğretim yöntem, teknik ve stratejilerinin kullanımına imkan vermektedir.” maddesine öğretmenlerin 4’ü (% 5,6) “Kesinlikle katılmıyorum”, 9’u (% 12,7) “Katılmıyorum”, 12’si (% 16,9) “Kararsızım”, 42’si (% 59,2) “Katılıyorum” ve 4’ü (% 5,6) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,471 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın içerik bölümünün 16. maddesindeki bu görüşe katılma eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

İçerik bölümündeki 17. soruda “İçerik, farklı materyal kullanımına imkan vermektedir.” maddesine öğretmenlerin 4’ü (% 5,6) “Kesinlikle katılmıyorum”, 8’i (% 11,3) “Katılmıyorum”, 17’si (% 23,9) “Kararsızım”, 38’i (% 53,5) “Katılıyorum” ve 4’ü (% 5,6) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,420 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın içerik bölümünün 17. maddesindeki bu görüşe katılma eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

İçerik bölümündeki 18. soruda “Yeni programın içeriğinde yer alan etkinlikler bu dersin öğretimi açısından yeterlidir.” maddesine öğretmenlerin 4’ü (% 5,6) “Kesinlikle katılmıyorum”, 16’sı (% 22,5) “Katılmıyorum”, 22’si (% 31) “Kararsızım”, 26’sı (% 36,6) “Katılıyorum” ve 3’ü (% 4,2) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,114 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın içerik bölümünün 18. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

İçerik bölümündeki 19. soruda “Öğrenme alanları öğrencilerin ilgisini çekmektedir.” maddesine öğretmenlerin 9’u (% 12,7) “Kesinlikle katılmıyorum”, 13’ü (% 18,3) “Katılmıyorum”, 15’i (% 21,1) “Kararsızım”, 31’i (% 43,7) “Katılıyorum” ve 3’ü (% 4,2) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,086 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin

yeni programın içerik bölümünün 19. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

İçerik bölümündeki 20. soruda “İçerikte yer alan konu ve temalar günlük hayatla bağlantılıdır.” maddesine öğretmenlerin 9’u (% 12,7) “Kesinlikle katılmıyorum”, 5’i (% 7,0) “Katılmıyorum”, 13’ü (% 18,3) “Kararsızım”, 40’ı (% 56,3) “Katılıyorum” ve 4’ü (% 5,6) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,357 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın içerik bölümünün 20. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

İçerik bölümündeki 21. soruda “İçerik öğretmene kazanımları öğrencilerle birlikte şekillendirebilme serbestliği tanımaktadır.” maddesine öğretmenlerin 4’ü (% 5,6) “Kesinlikle katılmıyorum”, 9’u (% 12,7) “Katılmıyorum”, 20’si (% 28,2) “Kararsızım”, 36’sı (% 50,7) “Katılıyorum” ve 2’si (% 2,8) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,338 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın içerik bölümünün 21. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

İçerik bölümündeki 22. soruda “İçerik görsellerle desteklenmiştir.” maddesine öğretmenlerin 13’ü (% 18,3) “Kesinlikle katılmıyorum”, 2’si (% 2,8) “Katılmıyorum”, 12’si (% 16,9) “Kararsızım”, 37’si (% 52,1) “Katılıyorum” ve 7’si (% 9,9) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,329 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın içerik bölümünün 22. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

İçerik bölümündeki 23. soruda “İçerik bu derse yönelik ihtiyaçları karşılamaktadır.” maddesine öğretmenlerin 9’u (% 12,7) “Kesinlikle katılmıyorum”, 11’i (% 15,5) “Katılmıyorum”, 19’u (% 26,8) “Kararsızım”, 30’u (% 42,3) “Katılıyorum” ve 2’si (% 2,8) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,071 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın içerik bölümünün 23. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

İçerik bölümündeki 24. soruda “İçerikte temel ilke ve kavramlar açıklanabilmiştir.” maddesine öğretmenlerin 8’i (% 11,3) “Kesinlikle katılmıyorum”, 7’si (% 9,9) “Katılmıyorum”, 9’u (% 12,7) “Kararsızım”, 45’i (% 63,4) “Katılıyorum” ve 2’si (% 2,8) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri

yanıtların aritmetik ortalaması 3,371 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın içerik bölümünün 24. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

İçerik bölümündeki 25. soruda “Yeni programla birlikte ders kitaplarında yer alan olay ve olguların kronolojik bir sırayla yeniden düzenlenmiş olmasını olumlu buluyorum.” maddesine öğretmenlerin 10’u (% 14,1) “Kesinlikle katılmıyorum”, 6’sı (% 8,5) “Katılmıyorum”, 8’i (% 11,3) “Kararsızım”, 42’si (% 59,2) “Katılıyorum” ve 5’i (% 7,0) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,371 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın içerik bölümünün 25. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

İçerik bölümündeki 26. soruda “İçerikte konu sonu özetler yapılmıştır.” maddesine öğretmenlerin 7’si (% 9,9) “Kesinlikle katılmıyorum”, 18’i (% 25,3) “Katılmıyorum”, 17’si (% 23,9) “Kararsızım”, 28’i (% 39,4) “Katılıyorum” ve 1’i (% 1,4) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 2,986 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın içerik bölümünün 26. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

İçerik bölümündeki 27. soruda “İçerikte olaylardan ilke ve genellemelere gidilmiştir.” maddesine öğretmenlerin 8’i (% 11,3) “Kesinlikle katılmıyorum”, 8’i (% 11,3) “Katılmıyorum”, 10’u (% 14,1) “Kararsızım”, 44’ü (% 62,0) “Katılıyorum” ve 1’i (% 1,4) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,314 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın içerik bölümünün 27. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

İçerik bölümündeki 28. soruda “Yeni programla birlikte, öğrencilerin buldukları yerin yerel tarihini, ulusal tarih ile ilişkilendirmeleri sağlanabilmektedir.” maddesine öğretmenlerin 9’u (% 12,7) “Kesinlikle katılmıyorum”, 8’i (% 11,3) “Katılmıyorum”, 15’i (% 21,1) “Kararsızım”, 38’i (% 53,5) “Katılıyorum” ve 1’i (% 1,4) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,200 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın içerik bölümünün 28. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

İçerik bölümündeki 29. soruda “Yeni program içeriğinde ulusal ve evrensel bilgi olay ve sorunlara dengeli olarak yer verilmiştir.” maddesine öğretmenlerin 6’sı (% 8,5) “Kesinlikle katılmıyorum”, 12’si (% 16,9) “Katılmıyorum”, 12’si (% 16,9) “Kararsızım”, 38’i (% 53,5) “Katılıyorum” ve 3’ü (% 4,2) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,286 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın içerik bölümünün 29. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

İçerik bölümündeki 30. soruda “Program içeriği ezbercilikten uzak ve uygulamaya dönük olarak hazırlanmıştır.” maddesine öğretmenlerin 8’i (% 11,3) “Kesinlikle katılmıyorum”, 10’u (% 14,1) “Katılmıyorum”, 19’u (% 26,8) “Kararsızım”, 33’ü (% 46,5) “Katılıyorum” ve 1’i (%1,4) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,129 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın içerik bölümünün 30. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Tablo 4.12’deki bulgulara bakıldığında öğretmenlerin; 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 ve 30 ‘cu maddelerdeki görüşlere kararsızlık eğiliminde oldukları, 16 ve 17 maddelerdeki görüşlere katılma eğiliminde oldukları görülmektedir. “İçerik, farklı öğretim yöntem, teknik ve stratejilerinin kullanımına imkân vermektedir” görüşü araştırmaya katılan öğretmenlerin en fazla katıldıkları görüştür. “İçerikte konu sonu özetler yapılmıştır” görüşü araştırmaya katılan öğretmenlerin en fazla kararsızlık eğiliminde oldukları görüştür.

4.2.3. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Eğitim Durumuna (Uygulama) Yönelik Öğretmen Görüşleri

Tablo 4.13. Eğitim Durumu İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımı

Soru No	Soru	N	Kesinlikle	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen	Ortalama (x)	Standart Sapma (Ss)
			Katılmıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Katılmıyorum		
			% f	% f	% f	% f	% f		
31	Yapılan etkinlik ve çalışmalar öğrencilerin beklentilerini karşılamaktadır.	71	8,5 6	18,3 13	25,3 18	43,7 31	4,2 3	3,171	1,0552
32	Ders kitaplarında verilen etkinliklerin tümü seçim yapılmaksızın uygulanmaya çalışılmaktadır	71	9,9 7	18,3 13	23,9 17	42,3 30	5,6 4	3,157	1,1037

(Devami Arkadadır)

Tablo 4.13. *Eğitim Durumu İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımı (Devamı)*

33	Uygulama boyutunda öğrenciyi aktif hale getirecek öğretme öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılmıştır.	71	7,0	11,3	21,1	56,3	4,2	3,400	,9914
34	Yeni program öğrencilerin, öğrenme-öğretme sürecine aktif olarak katılmalarına daha da çok imkân tanımaktadır.	71	11,3	16,9	25,3	43,7	2,8	3,100	1,0843
35	Programda her ünite için belirlenmiş değerlere yaşanmış bir olaydan hareketle, ayrıca vurgu yapılabilmektedir.	71	7,0	14,1	23,9	52,1	2,8	3,300	,9907
36	Programın uygulama boyutu, güncellik ilkesine uygundur.	71	11,3	11,3	12,7	60,6	4,2	3,357	1,1089
37	Sınıflardaki öğrenci sayısı programın getirdiği yeni anlayışa göre derslerin islenebilmesi için uygundur.	71	8,5	16,9	25,3	43,7	5,6	3,214	1,0676
38	Yoğun çaba gerektiren etkinlik ve çalışmalar, öğrencilerin çabuk sıkılmalarına neden olmaktadır.	71	15,5	12,7	18,3	47,9	5,6	3,157	1,2028
39	Ders kitaplarına bağlı olarak ders yürütülmekte ve konuları yetiştirme kaygısı içerisine girilmektedir.	71	14,1	16,9	23,9	31,0	14,1	3,143	1,2681
40	Öğrenme-öğretme süreçleri için ayrılan ders sürelerini yeterli buluyorum.	71	36,6	19,7	12,7	26,8	4,2	2,429	1,3371
41	Öğrenme-öğretme sürecinde çağdaş eğitim teknolojilerinden yaygın bir biçimde yararlanılmaktadır.	71	9,9	8,5	16,9	57,7	7,0	3,443	1,0775

Tablo 4.13'te görüldüğü üzere programın "Eğitim Durumu Bölümüne" ilişkin olarak; eğitim durumu bölümündeki 31. soruda "Yapılan etkinlik ve çalışmalar öğrencilerin beklentilerini karşılamaktadır." maddesine öğretmenlerin 6'sı (% 8,5) "Hiç katılmıyorum", 13'ü (% 18,3) "Katılmıyorum", 18'i (% 25,3) "Kararsızım", 31'i (% 43,7) "Katılıyorum" ve 3'ü (% 4,2) "Tamamen Katılıyorum" yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,171 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan, öğretmenlerin yeni programın eğitim durumu bölümünün 31. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Eğitim durumu bölümündeki 32. soruda "Ders kitaplarında verilen etkinliklerin tümü seçim yapılmaksızın uygulanmaya çalışılmaktadır." maddesine öğretmenlerin 7'si (% 9,9) "Hiç katılmıyorum", 13'ü (% 18,3) "Katılmıyorum", 17'si (% 23,9) "Kararsızım", 30'u (% 42,3) "Katılıyorum" ve 4'ü (% 5,6) "Tamamen Katılıyorum" yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,157 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın eğitim durumu bölümünün 32. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Eğitim durumu bölümündeki 33. soruda "Uygulama boyutunda öğrenciyi aktif hale getirecek öğretme öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılmıştır." maddesine öğretmenlerin 5'i (% 7) "Hiç katılmıyorum", 8'i (% 11,3) "Katılmıyorum", 15'i (% 21,1) "Kararsızım", 40'ı (% 56,3) "Katılıyorum" ve 3'ü (% 4,2) "Tamamen Katılıyorum" yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,400 olarak

bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın eğitim durumu bölümünün 33. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Eğitim durumu bölümündeki 34. soruda “Yeni program öğrencilerin, öğrenme-öğretme sürecine aktif olarak katılmalarına daha da çok imkân tanımaktadır.” maddesine öğretmenlerin 8’i (% 11,3) “Hiç katılmıyorum”, 12’si (% 16,9) “Katılmıyorum”, 18’i (% 25,3) “Kararsızım”, 31’i (% 43,7) “Katılıyorum” ve 2’si (% 2,8) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,100 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın eğitim durumu bölümünün 34. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Eğitim durumu bölümündeki 35. soruda “Programda her ünite için belirlenmiş değerlere yaşanmış bir olaydan hareketle, ayrıca vurgu yapılabilir.” maddesine öğretmenlerin 5’i (% 7,0) “Hiç katılmıyorum”, 10’u (% 14,1) “Katılmıyorum”, 17’si (% 23,9) “Kararsızım”, 37’si (% 52,1) “Katılıyorum” ve 2’si (% 2,8) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,300 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın eğitim durumu bölümünün 35. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Eğitim durumu bölümündeki 36. soruda “Programın uygulama boyutu, güncellik ilkesine uygundur..” maddesine öğretmenlerin 8’i (% 11,3) “Hiç katılmıyorum”, 8’i (% 11,3) “Katılmıyorum”, 9’u (% 12,7) “Kararsızım”, 43’ü (% 60,6) “Katılıyorum” ve 3’ü (% 4,2) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,357 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın eğitim durumu bölümünün 36. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Eğitim durumu bölümündeki 37. soruda “Sınıflardaki öğrenci sayısı programın getirdiği yeni anlayışa göre derslerin islenebilmesi için uygundur.” maddesine öğretmenlerin 6’sı (% 8,5) “Hiç katılmıyorum”, 12’si (% 16,9) “Katılmıyorum”, 18’i (% 25,3) “Kararsızım”, 31’i (% 43,7) “Katılıyorum” ve 4’ü (% 5,6) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,214 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın eğitim durumu bölümünün 37. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Eğitim durumu bölümündeki 38. soruda “Yoğun çaba gerektiren etkinlik ve çalışmalar, öğrencilerin çabuk sıkılmalarına neden olmaktadır.” maddesine öğretmenlerin 11’i (% 15,5) “Hiç katılmıyorum”, 9’u (% 12,7) “Katılmıyorum”, 13’ü (% 18,3) “Kararsızım”, 34’ü (% 47,9) “Katılıyorum” ve 4’ü (% 5,6) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,157 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın eğitim durumu bölümünün 38. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Eğitim durumu bölümündeki 39. soruda “Ders kitaplarına bağlı olarak ders yürütülmekte ve konuları yetiştirme kaygısı içerisine girilmektedir.” maddesine öğretmenlerin 10’u (% 14,1) “Hiç katılmıyorum”, 12’si (% 16,9) “Katılmıyorum”, 17’si (% 23,9) “Kararsızım”, 22’si (% 31,0) “Katılıyorum” ve 10’u (% 14,1) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,143 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın eğitim durumu bölümünün 39. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Eğitim durumu bölümündeki 40. soruda “Öğrenme-öğretme süreçleri için ayrılan ders sürelerini yeterli buluyorum.” maddesine öğretmenlerin 26’sı (% 36,6) “Hiç katılmıyorum”, 14’ü (% 19,7) “Katılmıyorum”, 9’u (% 12,7) “Kararsızım”, 19’u (% 26,8) “Katılıyorum” ve 3’ü (% 4,2) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 2,429 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın eğitim durumu bölümünün 40. maddesindeki bu görüşe katılmama eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Eğitim durumu bölümündeki 41. soruda “Öğrenme-öğretme sürecinde çağdaş eğitim teknolojilerinden yaygın bir biçimde yararlanılmaktadır.” maddesine öğretmenlerin 7’si (% 9,9) “Hiç katılmıyorum”, 6’sı (% 8,5) “Katılmıyorum”, 12’si (% 16,9) “Kararsızım”, 41’i (% 57,7) “Katılıyorum” ve 5’i (% 7,0) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,443 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın eğitim durumu bölümünün 41. maddesindeki bu görüşe katılma eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Tablo 4.13’deki bulgulara bakıldığında öğretmenlerin; 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38 ve 39. maddelerdeki görüşlere kararsızlık eğiliminde oldukları, 41. maddedeki görüşe katılma eğiliminde oldukları, 40. maddedeki görüşe katılmama eğiliminde oldukları görülmektedir. ”Yeni program öğrencilerin, öğrenme-öğretme sürecine aktif olarak

katılmalarına daha da çok imkân tanımaktadır” görüşü araştırmaya katılan öğretmenlerin en fazla kararsızlık eğiliminde oldukları görüştür.

4.2.4. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Ölçme ve Değerlendirme Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşleri

Tablo 4.14. Değerlendirme İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımı

Soru No	Soru	N	Kesinlikle	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen	Ortalama (x)	Standart Sapma (Ss)
			Katılmıyorum						
			%	%	%	%			
			f	f	f	f			
12	Yeni programa uygun bir süreç değerlendirme rahatlıkla uygulanabilmektedir	71	7,0 5	9,9 7	26,8 19	52,1 37	4,2 3	3,371	,9735
13	Programda ifade edilen ölçüt, yöntem ve tekniklerin çağın yönelimlerine uygun olduğunu düşünüyorum.	71	4,2 3	8,5 6	23,9 17	57,7 41	5,6 4	3,522	,8882
44	Programda öngörülen ölçme ve değerlendirme araçları (Ünite değerlendirmeleri vb.) kazanımları ölçmede yeterli olmaktadır.	71	5,6 4	16,9 12	29,6 21	40,8 29	7,0 5	3,271	1,0131
15	Üst düzey düşünme becerilerini ölçmeye yönelik çalışmalar yürütülür	71	4,2 2	16,9 12	31,0 22	39,4 28	8,5 6	3,314	,9934
16	Yazılı sınav soruları hazırlanırken sorular kazanımlara uygun olarak hazırlanabilmektedir.	71	9,9 7	2,8 2	16,9 12	59,2 42	11,3 8	3,600	1,0610
47	Program öğrencilerin tüm yönleri (bilgiyi üreten, problem çözebilen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati kurabilen v.b) ile değerlendirilmelerine olanak sağlamaktadır.	71	5,6 4	8,5 6	32,4 23	47,9 34	5,6 4	3,400	,9320
40	Dersin öğretimiyle kazandırılması amaçlanan değer ve beceriler ölçülebilir niteliktedir.	71	4,0 2	5,6 4	29,6 21	54,9 39	7,0 5	3,571	,8207
10	Öğrencilerin kişisel farklılıklarına yönelik farklı ölçme araç ve gereçleri uygulanabiliyor.	71	4,2 3	18,3 13	33,8 24	40,8 29	2,8 2	3,200	,9196
50	Ünite sonlarında bulunan kendimi değerlendiriyorum soruları değerlendirme boyutunda gerçekçi sonuçlar alınmasını kolaylaştırmıştır.	71	8,5 6	14,1 10	29,6 21	40,8 29	7,0 5	3,243	1,0615
51	Değerlendirme çalışmalarında öğretmenlerin kişisel değerlendirmeleri için plan çıkardığını ve değerlendirmeyle ilgili metinleri düşünüyorum.	71	5,6 4	5,6 4	32,4 23	43,7 31	12,7 9	3,529	,9816

Tablo 4.14’te görüldüğü gibi 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının “Değerlendirme Durumu Bölümüne” ilişkin olarak; değerlendirme bölümünde yer alan 42. sorudaki “Yeni programa uygun bir süreç değerlendirme rahatlıkla uygulanabilmektedir” maddesine öğretmenlerin 5’i (% 7,0) “Hiç katılmıyorum”, 7’si (% 9,9) “Katılmıyorum”, 19’u (% 26,8) “Kararsızım”, 37’si (% 52,1) “Katılıyorum” ve 3’ü (% 4,2) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik

ortalaması 3,371 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın değerlendirme durumu bölümünün 42. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Değerlendirme bölümündeki 43. soruda “Programda ifade edilen ölçüt, yöntem ve tekniklerin çağın yönelimlerine uygun olduğunu düşünüyorum.” maddesine öğretmenlerin 3’ü (% 4,2) “Hiç katılmıyorum”, 6’sı (% 8,5) “Katılmıyorum”, 17’si (% 23,9) “Kararsızım”, 41’i (% 57,7) “Katılıyorum” ve 4’ü (% 5,6) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,552 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın değerlendirme durumu bölümünün 43. maddesindeki bu görüşe katılma eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Değerlendirme bölümündeki 44. soruda “Programda öngörülen ölçme ve değerlendirme araçları (Ünite değerlendirmeleri vb.) kazanımları ölçmede yeterli olmaktadır.” maddesine öğretmenlerin 4’ü (% 5,6) “Hiç katılmıyorum”, 12’si (% 16,9) “Katılmıyorum”, 21’si (% 29,6) “Kararsızım”, 29’i (% 40,8) “Katılıyorum” ve 5’i (% 7,0) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,271 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın değerlendirme durumu bölümünün 44. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Değerlendirme bölümündeki 45. soruda “Üst düzey düşünme becerilerini ölçmeye yönelik çalışmalar yürütülür.” maddesine öğretmenlerin 3’ü (% 4,2) “Hiç katılmıyorum”, 12’si (% 16,9) “Katılmıyorum”, 22’si (% 31,0) “Kararsızım”, 28’i (% 39,4) “Katılıyorum” ve 6’sı (% 8,5) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,314 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın değerlendirme durumu bölümünün 45. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Değerlendirme bölümündeki 46. soruda “Yazılı sınav soruları hazırlanırken sorular kazanımlara uygun olarak hazırlanabilmektedir.” maddesine öğretmenlerin 7’si (% 9,9) “Hiç katılmıyorum”, 2’si (% 2,8) “Katılmıyorum”, 12’si (% 16,9) “Kararsızım”, 42’si (% 59,2) “Katılıyorum” ve 8’i (% 11,3) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,600 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın değerlendirme durumu bölümünün 46. maddesindeki bu görüşe katılma eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Değerlendirme bölümündeki 47. soruda “Program öğrencilerin tüm yönleri (bilgiyi üreten, problem çözebilen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati kurabilen v.b) ile değerlendirilmelerine olanak sağlamaktadır.” maddesine öğretmenlerin 4’ü (% 5,6) “Hiç katılmıyorum”, 6’sı (% 8,5) “Katılmıyorum”, 23’ü (% 32,4) “Kararsızım”, 34’ü (% 47,9) “Katılıyorum” ve 4’ü (% 5,6) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,400 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın değerlendirme durumu bölümünün 47. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Değerlendirme bölümündeki 48. soruda “Dersin öğretimiyle kazandırılması amaçlanan değer ve beceriler ölçülebilir niteliktedir.” maddesine öğretmenlerin 2’si (% 2,8) “Hiç katılmıyorum”, 4’ü (% 5,6) “Katılmıyorum”, 21’i (% 29,6) “Kararsızım”, 39’u (% 54,9) “Katılıyorum” ve 5’i (% 7,0) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,571 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın değerlendirme durumu bölümünün 48. maddesindeki bu görüşe katılma eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Değerlendirme bölümündeki 49. soruda “Öğrencilerin kişisel farklılıklarına yönelik farklı ölçme araç ve gereçleri uygulanabiliyor.” maddesine öğretmenlerin 3’ü (% 4,2) “Hiç katılmıyorum”, 13’ü (% 18,3) “Katılmıyorum”, 24’ü (% 33,8) “Kararsızım”, 29’u (% 40,8) “Katılıyorum” ve 2’si (% 2,8) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,200 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın değerlendirme durumu bölümünün 49. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Değerlendirme bölümündeki 50. soruda “Ünite sonlarında bulunan kendimi değerlendiriyorum soruları değerlendirme boyutunda gerçekçi sonuçlar alınmasını kolaylaştırmıştır.” maddesine öğretmenlerin 6’sı (% 8,5) “Hiç katılmıyorum”, 10’u (% 14,1) “Katılmıyorum”, 21’i (% 29,6) “Kararsızım”, 29’u (% 40,8) “Katılıyorum” ve 5’i (% 7,0) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,243 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın değerlendirme durumu bölümünün 50. maddesindeki bu görüşe kararsızlık eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Değerlendirme bölümündeki 51. soruda “Değerlendirme çalışmalarında öğretmenlerin kişisel düşüncelerinin ön plana çıkmadığını ve değerlendirmeyi

etkilemediğini düşünüyorum” maddesine öğretmenlerin 4’ü (% 5,6) “Hiç katılmıyorum”, 4’ü (% 5,6) “Katılmıyorum”, 23’ü (% 32,4) “Kararsızım”, 31’i (% 43,7) “Katılıyorum” ve 9’u (% 12,7) “Tamamen Katılıyorum” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,529 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan öğretmenlerin yeni programın değerlendirme durumu bölümünün 51. maddesindeki bu görüşe katılma eğiliminde oldukları sonucu çıkarılmıştır.

Tablo 4.14’deki bulgulara bakıldığında öğretmenlerin; 42, 44, 45, 47, 49 ve 50. maddelerdeki görüşlere kararsızlık eğiliminde oldukları, 43, 46, 48 ve 51. maddelerdeki görüşlere katılma eğiliminde oldukları görülmektedir. “Yazılı sınav soruları hazırlanırken sorular kazanımlara uygun olarak hazırlanabilmektedir” görüşü araştırmaya katılan öğretmenlerin en fazla katılım eğiliminde oldukları görüştür.” Öğrencilerin kişisel farklılıklarına yönelik farklı ölçme araç ve gereçleri uygulanabiliyor” görüşü araştırmaya katılan öğretmenlerin en fazla kararsızlık eğilimi gösterdikleri görüştür.

4.2.5. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Beklentileri Karşılama Durumuna Yönelik Öğretmen Görüşleri

Tablo 4.15. *Beklentileri Karşılama Durumu İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımı*

Soru No	Soru Alanı	Seçenekler	f	%	$\bar{x}$	Ss
52	Kazanım	Hiç	0	0	3,486	,7882
		Çok Az	8	11,3		
		Kısmen	26	36,6		
		Oldukça	32	45,1		
		Tamamen	5	7,0		
53	İçerik	Hiç	2	2,8	3,286	,8643
		Çok Az	9	12,7		
		Kısmen	31	43,7		
		Oldukça	25	35,2		
		Tamamen	4	5,6		
54	Eğitim Durumu	Hiç	2	2,8	3,286	,8806
		Çok Az	11	15,5		
		Kısmen	26	36,6		
		Oldukça	29	40,8		
		Tamamen	3	4,2		
55	Değerlendirme	Hiç	3	4,2	3,414	,9927
		Çok Az	9	12,7		
		Kısmen	23	32,4		
		Oldukça	28	39,4		
		Tamamen	8	11,3		

Tablo 4.15’te görüldüğü gibi 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına yönelik olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin anketin “Değişen Yeni Yapısıyla 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Beklentileri Karşılama Bölümüne” ilişkin olarak; 52. sorudaki kazanım boyutu maddesine öğretmenlerin 8’i (% 11,3) “Çok az”, 26’sı

(% 36,6) “Kısmen”, 32’si (% 45,1) “Oldukça” ve 5’i (% 7,0) “Tamamen” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,486 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan yeni programın kazanım boyutunun öğretmenlerin beklentilerini karşıladığı sonucu çıkarılmıştır.

53. sorudaki “İçerik Boyutu” maddesine öğretmenlerin 2’si (% 2,8) “Hiç”, 9’u (% 12,7) “Çok az”, 31’i (% 43,7) “Kısmen”, 25’i (% 35,2) “Oldukça” ve 4’ü (% 5,6) “Tamamen” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,286 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan yeni programın içerik boyutunun öğretmenlerin beklentilerini kısmen karşıladığı sonucu çıkarılmıştır.

54. sorudaki “Eğitim Durumu Boyutu” maddesine öğretmenlerin 2’si (% 2,8) “Hiç”, 11’i (% 15,5) “Çok az”, 26’sı (% 36,6) “Kısmen”, 29’u (% 40,8) “oldukça” ve 3’ü (% 4,2) “Tamamen” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,286 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan yeni programın uygulama (eğitim) boyutunun öğretmenlerin beklentilerini kısmen karşıladığı sonucu çıkarılmıştır.

55. sorudaki “Değerlendirme Boyutu” maddesine öğretmenlerin 3’ü (% 4,2) “Hiç”, 9’u (% 12,7) “Çok az”, 23’ü (% 32,4) “Kısmen”, 28’i (% 39,4) “Oldukça” ve 8’i (% 11,3) “Tamamen” yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması 3,414 olarak bulunmuştur. Bu bulgulardan yeni programın değerlendirme boyutunun öğretmenlerin beklentilerini karşıladığı sonucu çıkarılmıştır.

4.3. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin

Anketin Bağımsız Değişkenlerine Göre Öğretmen Görüşleri İle İlgili Bulgular

Bu bölümde Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersini öğreten Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, 5. Sınıflarda uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının kazanım, içerik, eğitim durumu, değerlendirme ve beklentileri karşılama durumu öğelerinin Cinsiyet, Mesleki Kıdem, Yaş Aralığı, Öğrenim Durumu, Mezun Olunan Fakülte, Mezun Olunan Bölüm, Sınıf Mevcudu, Hizmet İçi Eğitime Katılma, Hizmet İçi Eğitimi Yeterli Görme Derecesi ve Programı İnceleme değişkenlerine ilişkin görüşlerini ortaya çıkaran bulgulara yer verilmiştir.

Öğretmenlerin, ankette yer alan kazanım, içerik, eğitim durumu, değerlendirme ve beklentileri karşılama durumuna ilişkin sorulara verdikleri cevaplar T Testi ve Anova testleri ile analizi yapılarak ayrı ayrı toplamları alınmış ve istatistiksel çözümlenmeleri yapılmıştır. İstatistiksel çözümlenmesi yapılan bu yanıtlarla aşağıdaki belirtilen sorular cevaplandırılmıştır.

1. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersine giren Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin programın dört temel boyutuna (Hedef/Kazanım, İçerik, Eğitim Durumu (Uygulama), Ölçme ve Değerlendirme) ilişkili görüşleri

- Cinsiyet
- Mesleki Kıdem
- Yaş Aralığı
- Öğrenim Durumu
- Mezun Oldukları Fakülte
- Mezun Oldukları Bölüm
- Sınıf Mevcudu
- Hizmet İçi Eğitime Katılma
- Programı İnceleme yönünden anlamlı bir fark var mıdır?

2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına İlişkin beklentilerinin karşılanma durumu konusundaki görüşlerinde;

- Cinsiyet
- Mesleki Kıdem
- Yaş Aralığı
- Öğrenim Durumu
- Mezun Oldukları Fakülte
- Mezun Oldukları Bölüm
- Sınıf Mevcudu
- Hizmet İçi Eğitime Katılma
- Programı İnceleme yönünden anlamlı bir fark var mıdır?

4.3.1. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin “Cinsiyet” Değişkeni Açısından İncelenmesi

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre programın öğelerine yönelik sorulara verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla T Testi uygulanmış, anlamlı çıkan bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

4.3.1.1. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “hedef/kazanımlar” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “cinsiyet” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya Katılan öğretmenlerin programın kazanım boyutuna ilişkin olarak cinsiyet değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup

olmadığını belirlemek amacıyla T Testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın kazanım bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark çıkmamıştır. T testi değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

4.3.1.2. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “içerikler” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “cinsiyet” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın içerik boyutuna ilişkin olarak cinsiyet değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla T Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.16’da gösterilmiştir.

Tablo 4.16. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “İçerik” İle İlgili Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre “T Testi” Sonuçları

BOYUT (İÇERİK)	CİNSİYET	N	$\bar{x}$	Ss	sd	t	p
Öğrenme alanları öğrencilerin ilgisini çekmektedir.	Kadın	38	3,265	1,0310	69	1,432	0,48*
	Erkek	33	2,879	1,2439			
İçerikte olaylardan ilke ve genellemelere gidilmiştir.	Kadın	38	3,482	0,8895	69	1,439	,008*
	Erkek	33	3,121	1,2439			

* $p < 0,05$

Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın içerik bölümüne ilişkin sorulara verdikleri cevaplar arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla T testi uygulanmıştır. Test sonucunda iki maddede $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. 19. maddedeki “Öğrenme alanları öğrencilerin ilgisini çekmektedir” görüşüne kadın öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,265$), erkek öğretmenlere ($\bar{x} = 2,879$) göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Anketimizin 27. Maddesindeki “İçerikte olaylardan ilke ve genellemelere gidilmiştir” görüşüne kadın öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,482$) erkek öğretmenlere ($\bar{x} = 3,121$) göre daha fazla katıldıkları belirlenmiştir.

4.3.1.3. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “eğitim durumu (uygulama)” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “cinsiyet” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın eğitim durumu boyutuna ilişkin olarak cinsiyet değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla T Testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 4.17’de gösterilmiştir.

Tablo 4.17. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Eğitim Durumu (Uygulama)” İle İlgili Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre “T Testi” Sonuçları

BOYUT (EĞİTİM DURUMU)	CİNSİYET	N	$\bar{x}$	Ss	sd	t	p
Öğrenme-öğretmen sürecinde çağdaş eğitim teknolojilerinden yaygın bir biçimde yararlanılmaktadır	Kadın	38	3,591	,9145	69	1,245	,030*
	Erkek	33	3,273	1,2317			

* $p < 0,05$

Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın eğitim durumu bölümüne ilişkin sorulara verdikleri cevaplar arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla T testi uygulanmıştır. Test sonucunda bir maddede $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. 41. maddedeki “Öğrenme-öğretmen sürecinde çağdaş eğitim teknolojilerinden yaygın bir biçimde yararlanılmaktadır” görüşüne kadın öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,591$), erkek öğretmenlere ($\bar{x} = 3,273$) göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Kadın öğretmenler eğitim teknolojilerinden daha fazla yararlanılması gerektiğini düşünmektedirler.

4.3.1.4. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “ölçme ve değerlendirme” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “cinsiyet” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın değerlendirme boyutuna ilişkin olarak cinsiyet değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla T Testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 4.18’de gösterilmiştir.

Tablo 4.18. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Ölçme ve Değerlendirme” İle İlgili Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre “T Testi” Sonuçları

BOYUT (DEĞERLENDİRME)	CİNSİYET	N	$\bar{x}$	Ss	sd	t	p
Programda ifade edilen ölçüt, yöntem ve tekniklerin çağın yönelimlerine uygun olduğunu düşünüyorum	Kadın	38	3,606	,7085	69	,860	,030*
	Erkek	33	3,124	1,0616			
Üst düzey düşünme becerilerini ölçmeye yönelik çalışmalar yürütülür.	Kadın	38	3,171	,7935	69	-,388	,011*
	Erkek	33	3,664	1,1942			

* $p < 0,05$

Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın değerlendirme bölümüne ilişkin sorulara verdikleri cevaplar arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla T testi uygulanmıştır. Test sonucunda iki maddede $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. 43. maddedeki “Programda ifade edilen ölçüt, yöntem ve tekniklerin çağın yönelimlerine uygun olduğunu düşünüyorum” görüşüne kadın öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,606$) katıldıkları ve erkek öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,124$) kararsız oldukları görülmektedir. Bu maddeye kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Anketimizin 45. Maddesindeki “Üst düzey düşünme becerilerini ölçmeye yönelik çalışmalar yürütülür” görüşüne erkek öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,664$) kadın öğretmenlere ($\bar{x} = 3,171$) göre daha fazla katıldıkları belirlenmiştir.

4.3.1.5. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “beklentileri karşılama” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “cinsiyet” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın değerlendirme

boyutuna ilişkin olarak cinsiyet değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla T Testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 4.19’da gösterilmiştir.

Tablo 4.19. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Beklentileri Karşılama” İle İlgili Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre “T Testi” Sonuçları

BOYUT (BEKLENTİLERİ KARŞILAMA)	CİNSİYET	N	$\bar{x}$	Ss	sd	t	p
İçerik Boyutu	Kadın	38	3,539	,6817	69	,610	,047*
	Erkek	33	3,024	,9024			

* $p < 0,05$

Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın beklentileri karşılama bölümüne ilişkin sorulara verdikleri cevaplar arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla T testi uygulanmıştır. Test sonucunda bir maddede $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. 52. maddedeki “İçerik boyutu” bölümüne kadın öğretmenlerin ($\bar{x}=3,539$) beklentilerini karşıladıkları, erkek öğretmenlerin ($\bar{x}=3,024$) ise karasız oldukları görülmektedir. Bu maddede, programın içerik boyutuna ilişkin kadın öğretmenlerin beklentilerini erkek öğretmenlerin beklentilerinden daha fazla karşıladığı görülmüştür.

4.3.2. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin “Mesleki Kıdem” Değişkeni Açısından İncelenmesi

Araştırmaya Katılan öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre programın öğelerine yönelik sorulara verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova Testi uygulanmış, anlamlı çıkan bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

4.3.2.1. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “hedef / kazanımlar” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mesleki kıdem” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın kazanım boyutuna ilişkin olarak mesleki kıdem değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın kazanım bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark çıkmamıştır. Anova testi değerleri $p > 0,05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

4.3.2.2. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “içerik” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mesleki kıdem” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın içerik boyutuna ilişkin olarak

mesleki kıdem değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın içerik bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark olan maddeler Tablo 4.20’de gösterilmiştir.

Tablo 4.20. *Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “İçerik” İle İlgili Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları*

BOYUT (İÇERİK)	VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOPLAMI	SERBESTLİK DERECEŚİ	KARELER ORTALAMASI	<i>f</i>	<i>p</i>
İçerik öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesine uygundur	Gruplar Arası	10,852	4	2,713		
	Gruplar İçi	66,134	66	1,002	2,708	,038*
	Toplam Kareler	76,986	70			

* $p < 0,05$

Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplar üzerinden yapılan analiz üzerine “İçerik öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesine uygundur” maddesine verilen yanıtların arasında mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($f=2,708$ $p<0,38$). Araştırmaya katılan öğretmenlerden kıdem yılı 1-5 yıl olanların ($\bar{x} =,4029$), 11-15 yıl kıdemli olanlara ($\bar{x} =,3473$) göre bu maddeye daha fazla katkıları görülmüştür.

4.3.2.3. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “eğitim durumu (uygulama)” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mesleki kıdem” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın eğitim durumu boyutuna ilişkin olarak mesleki kıdem değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın eğitim durumu bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark çıkmamıştır. Anova testi değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

4.3.2.4. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “ölçme ve değerlendirme” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mesleki kıdem” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın değerlendirme boyutuna ilişkin olarak mesleki kıdem değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın eğitim durumu bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark olan maddeler Tablo 4.21.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.21. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Ölçme ve Değerlendirme” İle İlgili Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları

BOYUT (DEĞERLENDİRME)	VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOPLAMI	SERBESTLİK DERECEŚİ	KARELER TOPLAMI	<i>f</i>	<i>p</i>
Programın öğrencilerin tüm yönleri ile değerlendirmelerine olanak sağlamıştır.	Gruplar Arası	8,299	4	2,075	2,608	,043*
	Gruplar İçi	52,501	66	,795		
	Toplam Kareler	60,800				
Dersin öğretimiyle kazandırılması amaçlanan değer ve beceriler ölçülebilir niteliktedir.	Gruplar Arası	7,446	4	1,862	3,095	,021*
	Gruplar İçi	39,697	66	,601		
	Toplam Kareler	47,143				

* $p < 0,05$

Tablo 4.21. incelendiğinde öğretmenlerin programın değerlendirme boyutuna ilişkin olarak mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı fark olan anketin 47. maddesi “programın öğrencilerin tüm yönleri ile değerlendirmelerine olanak sağlamıştır” görüşü belirlenmiştir. ($f=2,608$ $p<0,05$) Farkın 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenler ($\bar{x}=2,933$), 21 yıl ve üzeri ($\bar{x}=4,111$) kıdeme sahip öğretmenler ($\bar{x}=4,111$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu maddeye 21 yıl üzeri kıdeme sahip öğretmenler katılırken, 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin kararsız oldukları görülmektedir. Bu kapsamda anketin 48. Maddesi olan “Dersin öğretimiyle kazandırılması amaçlanan değer ve beceriler ölçülebilir niteliktedir” görüşünde de anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($f=3,095$ $p<0,05$). Farkı, yine 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenler ($\bar{x}=3,200$) ile 21 yıl üzeri kıdeme sahip öğretmenler ($\bar{x}=4,333$) arasında olduğu belirlenmiştir. 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin bu görüşte kararsız oldukları, buna karşılık 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin bu görüşe katıldıkları görülmektedir.

4.3.2.5. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “beklentileri karşılama durumu” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mesleki kıdem” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın beklentileri karşılama durumu boyutuna ilişkin olarak mesleki kıdem değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın beklentileri karşılama durumu bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark olan maddeler Tablo 4.22’de gösterilmiştir.

Tablo 4.22. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Beklentileri Karşılama Durumu” İle İlgili Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları

BOYUT (BEKLENTİLERİ KARŞILAMA DURUMU)	VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOPLAMI	SERBESTLİK DERECEŚİ	KARELER TOPLAMI	<i>f</i>	<i>p</i>
Eğitim Durumu (Uygulama)	Gruplar Arası	8,886	4	2,221	3,229	,018*
	Gruplar İçi	45,400	66	,688		
	Toplam Kareler	54,286	70			

* $p < 0,05$

Tablo 4.22 incelendiğinde öğretmenlerin programın beklentileri karşılama boyutuna ilişkin olarak mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı fark olan anketin 54. maddesi “eğitim durumu (uygulama)” görüşü belirlenmiştir. ($f=3,229$ $p<,018$) Farkın 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenler ($\bar{x}=2,625$), ile 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler ($\bar{x}=3,603$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu maddeye 1-5 yıl üzeri kıdeme sahip öğretmenler kararsız kalırken, 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin katıldıkları görülmektedir. 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin programın eğitim durumu (uygulama) boyutu daha fazla beklentilerini karşılamıştır.

4.3.3. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin “Yaş Aralığı” Değişkeni Açısından İncelenmesi

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş aralığı değişkenine göre programın öğelerine yönelik sorulara verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova Testi uygulanmış, anlamlı çıkan bulgular tablollaştırılarak yorumlanmıştır.

4.3.3.1. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “hedef / kazanımlar” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “yaş aralığı” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın kazanımlar boyutuna ilişkin olarak yaş aralığı değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın kazanım bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında yaş aralığı değişkenine göre anlamlı bir fark olan maddeler Tablo 4.23’te gösterilmiştir.

Tablo 4.23. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Hedef/Kazanımlar” İle İlgili Görüşlerinin Yaş Aralığı Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları

BOYUT (KAZANIM)	VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOPLAMI	SERBESTLİK DERECEŚİ	KARELER ORTALAMASI	f	p
Kazanımlar öğrencileri; aktif, katılımcı, soru soran, sorgulayan, düşünen, tartışan, bireyler haline getirmektedir.	Gruplar Arası	5,676	2	2,838	3,189	,047*
	Gruplar İçi	60,527	68	,890		
	Toplam Kareler	66,203	70			

* $p<,05$

Tablo 4.23 incelendiğinde öğretmenlerin kazanım boyutuna ilişkin olarak yaş aralığı değişkenine göre anlamlı fark olan anketin 9. maddesi “Kazanımlar öğrencileri; aktif, katılımcı, soru soran, sorgulayan, düşünen, tartışan, bireyler haline getirmektedir” görüşü belirlenmiştir ($f=2,838$ $p<,047$). Farkın 20-30 yıl yaş aralığına sahip öğretmenler ($\bar{x}=2,600$) ile 31-40 yaş aralığına sahip öğretmenler ($\bar{x}=3,376$) arasında olduğu

belirlenmiştir. Bu maddeye 20-30 yıl yaş aralığına sahip öğretmenler kararsız kalırken, 31-40 yaş aralığına sahip öğretmenlerin bu görüşe katıldıkları görülmektedir.

4.3.3.2. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “içerik” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “yaş aralığı” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın içerik boyutuna ilişkin olarak yaş aralığı değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın içerik bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında yaş aralığı değişkenine göre anlamlı bir fark çıkmamıştır. Anova testi değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

4.3.3.3. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “eğitim durumu (uygulama)” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “yaş aralığı” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın eğitim durumu boyutuna ilişkin olarak yaş aralığı değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın eğitim durumu bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında yaş aralığı değişkenine göre anlamlı bir fark olan maddeler Tablo 4.24’te gösterilmiştir.

Tablo 4.24. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Eğitim Durumu (Uygulama)” İle İlgili Görüşlerinin Yaş Aralığı Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları

BOYUT (EĞİTİM DURUMU)	VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOPLAMI	SERBESTLİK DERESESİ	KARELER TOPLAMI	<i>f</i>	<i>p</i>
Ders kitaplarında verilen etkinliklerin tümü seçim yapmaksızın uygulanmaya çalışılmaktadır.	Gruplar Arası	10,746	2	5,373	4,903 ,010*	
	Gruplar İçi	74,525	68	1,096		
	Toplam Kareler	85,271				
Programın uygulama boyutu, güncellik ilkesine uygundur.	Gruplar Arası	7,480	2	3,740	3,236 ,045*	
	Gruplar İçi	78,591	68	1,156		
	Toplam Kareler	86,071				
Sınıflardaki öğrenci sayısı programın getirdiği yeni anlayışa göre derslerin islenebilmesi için uygundur.	Gruplar Arası	9,289	2	4,645	4,480 ,015*	
	Gruplar İçi	70,496	68	1,037		
	Toplam Kareler	79,986				
Öğrenme-öğretme sürecinde çağdaş eğitim teknolojilerinden yaygın bir biçimde yararlanılmaktadır.	Gruplar Arası	12,231	2	6,116	6,024 ,004*	
	Gruplar İçi	69,040	68	1,015		
	Toplam Kareler	81,271				

* $p < 0,05$

Tablo 4.24 incelendiğinde öğretmenlerin eğitim durumu (uygulama) boyutuna ilişkin olarak yaş aralığı değişkenine göre anlamlı fark olan anketin 32. maddesi “Ders kitaplarında verilen etkinliklerin tümü seçim yapmaksızın uygulanmaya çalışılmaktadır”

görüşü belirlenmiştir ($f=4,903$ $p<,010$). Farkın 31-40 yıl yaş aralığına sahip öğretmenler ($\bar{x}=3,438$), ile 41-50 yıl yaş aralığına sahip öğretmenler ($\bar{x}=2,533$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu maddeye 31-40 yıl yaş aralığına sahip öğretmenler katılırken, 41-50 yaş aralığına sahip öğretmenlerin bu görüşe katılmadıkları görülmektedir. Anketin 36. maddesi olan “Programın uygulama boyutu, güncellik ilkesine uygundur” görüşünde anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($f=3,236$ $p<,045$). Farkın 31-40 yıl yaş aralığına sahip öğretmenler ($\bar{x}=3,595$) ile 41-50 yaş aralığına sahip öğretmenler ($\bar{x}=2,867$) arasında olduğu görülmüştür. Bu görüşe 31-40 yaş aralığına sahip öğretmenler katılırken, 41-50 yaş aralığına sahip öğretmenler kararsızlık eğiliminde oldukları görülmüştür. Anketin 37. maddesi olan “Sınıflardaki öğrenci sayısı programın getirdiği yeni anlayışa göre derslerin islenebilmesi için uygundur” görüşünde anlamlı fark olduğu görülmüştür ($f=4,480$ $p<,015$). Farkın 31-40 yaş aralığına sahip öğretmenler ($\bar{x}=3,439$) ile 41-50 yaş aralığına sahip öğretmenler ($\bar{x}=2,533$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu görüşe 31-40 yaş aralığında olan öğretmenler katılırken, 41-50 yaş aralığında olan öğretmenler katılmama eğiliminde olduğu görülmüştür. Anketin 41. maddesi olan “Öğrenme-öğretme sürecinde çağdaş eğitim teknolojilerinden yaygın bir biçimde yararlanılmaktadır” görüşünde anlamlı farklar olduğu görülmüştür ($f=6,024$ $p<,004$). Farkın 20-30 yaş aralığındaki öğretmenler ($\bar{x}=2,900$) ile 31-40 yaş aralığındaki öğretmenler ($\bar{x}=3,749$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu görüşe 20-30 yaş aralığındaki öğretmenler kararsızlık eğiliminde olduğu görülürken, 31-40 yaş aralığındaki öğretmenlerin buna katılma eğiliminde oldukları görülmüştür.

4.3.3.4. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “ölçme ve değerlendirme” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “yaş aralığı” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın değerlendirme boyutuna ilişkin olarak yaş aralığı değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın değerlendirme bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında yaş aralığı değişkenine göre anlamlı bir fark çıkmamıştır. Anova testi değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

4.3.3.5. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “beklentileri karşılama durumu” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “yaş aralığı” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın beklentileri karşılama durumu boyutuna ilişkin olarak yaş aralığı değişkenine göre

verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın beklentileri karşılama durumu bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında yaş aralığı değişkenine göre anlamlı bir fark olan maddeler Tablo 4.25’te gösterilmiştir.

Tablo 4.25. *Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Beklentileri Karşılama Durumu” İle İlgili Görüşlerinin Yaş Aralığı Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları*

BOYUT (BEKLENTİLERİ KARŞILAMA DURUMU)	VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOPLAMI	SERBESTLİK DERECEŚİ	KARELER ORTALAMASI ^f	p
Kazanım Boyutu	Gruplar Arası	3,978	2	1,989	3,424 ,038*
	Gruplar İçi	39,508	68	,581	
	Toplam Kareler	43,486	70		

* $p < 0,05$

Tablo 4.25 incelendiğinde öğretmenlerin beklentileri karşılama durumu boyutuna ilişkin olarak yaş aralığı değişkenine göre anlamlı fark olan anketin 52. maddesi “Kazanım boyutu” görüşünde belirlenmiştir ($f=3,424$ $p<,038$). Farkın 20-30 yıl yaş aralığına sahip öğretmenler ($\bar{x} =3,900$), ile 31-40 yaş aralığına sahip öğretmenler ($\bar{x} =3,315$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu maddeye 20-30 yıl yaş aralığına sahip öğretmenler katılırken, 31-40 yaş aralığına sahip öğretmenlerin kararsızlık eğiliminde oldukları görülmektedir. 20-30 yaş aralığında olan öğretmenlerin programın kazanım boyutunda beklentilerinin daha fazla karşılandığı belirlenmiştir.

4.3.4. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin “Öğrenim Durumu” Değişkeni Açısından İncelenmesi

Öğrenim Durumu bakımından gruplar arası farklılıklara yönelik T Testi yapılması uygun görülmemiştir. Çünkü öğrenim durumu lisans olanların sayısı 66 iken, yüksek lisans olanların sayısı 5’tir. Gruplar arası sayısal büyüklük çok fazla olduğu için analizin sağlıklı sonuçlar vermeyeceği kararına varılmıştır.

4.3.5. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin “Mezun Olunan Fakülte” Değişkeni Açısından İncelenmesi

Mezun olunan fakülte değişkeni bakımından gruplar arası farklılıklara yönelik T Testi yapılması uygun görülmemiştir. Çünkü mezun olunan fakülte eğitim fakültesi olanların sayısı 67 iken, Fen-Edebiyat mezunu öğretmen sayısı 4’tür. Gruplar arası sayısal büyüklük çok fazla olduğu için analizin sağlıklı sonuçlar vermeyeceği kararına varılmıştır.

4.3.6. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin “Mezun Olunan Bölüm” Değişkeni Açısından İncelenmesi

Araştırmaya Katılan öğretmenlerin mezun olunan bölüm değişkenine göre programın öğelerine yönelik sorulara verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova Testi uygulanmış, anlamlı çıkan bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

4.3.6.1. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “hedef / kazanımlar” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mezun olunan bölüm” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın kazanımlar boyutuna ilişkin olarak mezun olunan bölüm değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın kazanımlar bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında mezun olunan bölüm değişkenine göre anlamlı bir fark çıkmamıştır. Anova testi değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

4.3.6.2. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “içerik” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mezun olunan bölüm” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın içerik boyutuna ilişkin olarak mezun olunan bölüm değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın içerik bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında mezun olunan bölüm değişkenine göre anlamlı bir fark olan maddeler Tablo 4.26’da gösterilmiştir.

Tablo 4.26. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “İçerik” İle İlgili Görüşlerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları

BOYUT (İÇERİK)	VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOPLAMI	SERBESTLİK DERESESİ	KARELER TOPLAMI	f	p
İçerik, farklı öğretim yöntem, teknik ve stratejilerinin kullanımına imkân vermektedir.	Gruplar Arası	6,676	2	3,338		
	Gruplar İçi	60,767	68	,894		
	Toplam Kareler	67,443	70			3,375 ,029*

* $p < 0,05$

Tablo 4.26 incelendiğinde öğretmenlerin içerik boyutuna ilişkin olarak mezun olunan bölüm değişkenine göre anlamlı fark olan anketin 16. maddesi “İçerik, farklı öğretim yöntem, teknik ve stratejilerinin kullanımına imkân vermektedir” görüşünde belirlenmiştir ($f=3,375$ $p<,029$). Farkın Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu öğretmenler ($\bar{x}=3,587$) ile Coğrafya mezunu öğretmenler ($\bar{x}=2,400$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu

görüŖe Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu öğretmenler katılma eğilimi gösterirken, Coğrafiya mezunu öğretmenlerin katılmama eğiliminde oldukları görülmektedir.

4.3.6.3. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “eğitim durumu (uygulama)” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mezun olunan bölüm” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın eğitim durumu boyutuna ilişkin olarak mezun olunan bölüm değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın eğitim durumu bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında mezun olunan bölüm değişkenine göre anlamlı bir fark olan maddeler Tablo 4.27’de gösterilmiştir.

Tablo 4.27. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Eğitim Durumu (Uygulama)” İle İlgili Görüşlerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları

BOYUT (EĞİTİM DURUMU)	VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOPLAMI	SERBESTLİK DERECEĞİ	KARELER TOPLAMI	<i>f</i>	<i>p</i>
Ders kitaplarında verilen etkinliklerin tümü seçim yapılmaksızın uygulanmaya çalışılmaktadır	Gruplar Arası	8,231	2	4,115		
	Gruplar İçi	77,041	68	1,133		
	Toplam Kareler	85,271	70		3,632	,032*

* $p < 0,05$

Tablo 4.27 incelendiğinde öğretmenlerin eğitim durumu (uygulama) boyutuna ilişkin olarak mezun olunan bölüm değişkenine göre anlamlı fark olan anketin 32 . maddesi “Ders kitaplarında verilen etkinliklerin tümü seçim yapılmaksızın uygulanmaya çalışılmaktadır” görüşünde belirlenmiştir ($f=3,632$ $p<,032$). Farkın Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu öğretmenler ($\bar{x}=3,319$) ile Tarih mezunu öğretmenler ($\bar{x}=2,3$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu görüşe Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu öğretmenler kararsızlık eğilimi gösterirken, Tarih mezunu öğretmenlerin katılmama eğiliminde oldukları görülmektedir.

4.3.6.4. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “ölçme ve değerlendirme” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mezun olunan bölüm” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın değerlendirme boyutuna ilişkin olarak mezun olunan bölüm değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın değerlendirme bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında mezun olunan bölüm değişkenine göre anlamlı bir fark olan maddeler Tablo 4.28’de gösterilmiştir.

Tablo 4.28. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Ölçme ve Değerlendirme” İle İlgili Görüşlerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları

BOYUT (DEĞERLENDİRME)	VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOPLAMI	SERBESTLİK DERECEŚİ	KARELER ORTALAMASI ^f	p
Ünite sonlarında bulunan kendimi değerlendiriyorum soruları değerlendirme boyutunda gerçekçi sonuçlar alınmasını kolaylaştırmıştır.	Gruplar Arası	6,739	2	3,370	3,177 ,048*
	Gruplar İçi	72,132	68	1,061	
	Toplam	78,871	70		
	Kareler				

* $p < 0,05$

Tablo 4.28 incelendiğinde öğretmenlerin değerlendirme boyutuna ilişkin olarak mezun olunan bölüm değişkenine göre anlamlı fark olan anketin 50. maddesi “Ünite sonlarında bulunan kendimi değerlendiriyorum soruları değerlendirme boyutunda gerçekçi sonuçlar alınmasını kolaylaştırmıştır” görüşünde belirlenmiştir ($f=3,177$ $p<,048$). Farkın Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu öğretmenler ($\bar{x} =3,092$), ile Coğrafya öğretmenler ($\bar{x} =4,000$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu görüşe Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu öğretmenler kararsızlık eğilimi gösterirken, Coğrafya mezunu öğretmenlerin katılma eğiliminde oldukları görülmektedir.

4.3.6.5. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “beklentileri karşılama durumu” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “mezun olunan bölüm” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın beklentileri karşılama durumu boyutuna ilişkin olarak mezun olunan bölüm değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın beklentileri karşılama durumu bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında mezun olunan bölüm değişkenine göre anlamlı bir fark çıkmamıştır. Anova testi değerleri $p > 005$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

4.3.7. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin “Sınıf Mevcudu” Değişkeni Açısından İncelenmesi

Araştırmaya Katılan öğretmenlerin sınıf mevcudu değişkenine göre programın öğelerine yönelik sorulara verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova Testi uygulanmış, anlamlı çıkan bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

4.3.7.1. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “hedef / kazanımlar” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “sınıf mevcudu” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın kazanımlar boyutuna

ilişkin olarak sınıf mevcudu değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın kazanımlar bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında mezun olunan bölüm değişkenine göre anlamlı bir fark olan maddeler Tablo 4.29’da gösterilmiştir.

Tablo 4.29. *Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Hedef / Kazanımlar” İle İlgili Görüşlerinin Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları*

BOYUT (KAZANIMLAR)	VARYANSIN KARELER SERBESTLİK KARELER		DERECESİ	ORTALAMASI ^f	p
	KAYNAĞI	TOPLAMI			
Kazanımlar, öğrencilerin etkin yurttaş olarak yetiştirilmesini sağlayabilir niteliktedir	Gruplar Arası	7,233	2	3,617	3,603 ,033*
	Gruplar İçi	68,252	68	1,004	
	Toplam Kareler	75,486	70		
Kazanımlar öğrencileri; aktif katılımcı, soru soran, sorgulayan, düşünen, tartışan bireyler haline getirmektedir.	Gruplar Arası	7,080	2	3,540	4,072 ,021*
	Gruplar İçi	59,123	68	,869	
	Toplam Kareler	66,203	70		

* $p < 0,05$

Tablo 4.29 incelendiğinde öğretmenlerin programın kazanımlar boyutuna ilişkin olarak sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı fark olan anketin 7.Maddesi “Kazanımlar, öğrencilerin etkin yurttaş olarak yetiştirilmesini sağlayabilir niteliktedir” görüşü belirlenmiştir. ($f=3,603$ $p<,033$) Farkın 20 ve altı sınıf mevcuduna sahip öğretmenler ($\bar{x}=3,000$) ile 21-30 sınıf mevcuduna sahip öğretmenler ($\bar{x}=3.734$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu maddeye sınıf mevcudu 20 ve altı olan öğretmenler kararsızlık eğiliminde olurken, sınıf mevcudu 20-31 arasında olan öğretmenler katılma eğiliminde oldukları görülmüştür. Bu kapsamda anketin 9. maddesi olan “Kazanımlar öğrencileri; aktif katılımcı, soru soran, sorgulayan, düşünen, tartışan bireyler haline getirmektedir” görüşünde de anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($f=4,072$ $p<,021$). Farkın, 21-30 sınıf mevcudu olan öğretmenler ($\bar{x}=3,496$) ile sınıf mevcudu 31-40 arasında olan öğretmenler ($\bar{x}=2,500$) arasında olduğu belirlenmiştir. Sınıf mevcudu 21-30 arası olan öğretmenler bu görüşe katılma eğilimi gösterirken, sınıf mevcudu 31-40 arası olan öğretmenler katılmama eğilimi göstermişlerdir.

4.3.7.2. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “içerik” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “sınıf mevcudu” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin içerik durumu boyutuna ilişkin olarak sınıf mevcudu değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak içerik bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı

bir fark çıkmamıştır. Anova testi değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

4.3.7.3. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “eğitim durumu (uygulama)” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “sınıf mevcudu” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın eğitim durumu boyutuna ilişkin olarak sınıf mevcudu değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın eğitim durumu bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında mezun olunan bölüm değişkenine göre anlamlı bir fark olan maddeler Tablo 4.30’da gösterilmiştir.

Tablo 4.30. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Eğitim Durumu (Uygulama)” İle İlgili Görüşlerinin Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları

BOYUT (EĞİTİM DURUMU)	VARYANSIN KARELER SERBESTLİK KARELER			f	p
	KAYNAĞI	TOPLAMI	DERECESİ		
Yapılan etkinlik ve çalışmalar öğrencilerin beklentilerini karşılamaktadır.	Gruplar Arası	8,354	2	4,177	4,081 ,021*
	Gruplar İçi	69,589	68	1,023	
	Toplam Kareler	77,943	70		
Programda her ünite için belirlenmiş değerlere yaşanmış bir olaydan hareketle, ayrıca vurgu yapılabilmektedir.	Gruplar Arası	8,784	2	4,392	4,985 ,010*
	Gruplar İçi	59,916	68	,881	
	Toplam Kareler	68,700	70		

* $p < 0,05$

Tablo 4.30 incelendiğinde öğretmenlerin programın eğitim durumu (uygulama) boyutuna ilişkin olarak sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı fark olan anketin 31. maddesi “Yapılan etkinlik ve çalışmalar öğrencilerin beklentilerini karşılamaktadır” görüşü belirlenmiştir. ($f=4,081$ $p<,021$) Farkın 21-30 sınıf mevcuduna sahip öğretmenler ($\bar{x} = 3,365$), ile 31-40 sınıf mevcuduna sahip öğretmenler ($\bar{x} = 2,167$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu maddeye sınıf mevcudu 21-30 olan öğretmenler kararsızlık eğiliminde olurken, sınıf mevcudu 31-40 arasında olan öğretmenler katılmama eğiliminde oldukları görülmüştür. Bu kapsamda anketin 35. maddesi olan “Programda her ünite için belirlenmiş değerlere yaşanmış bir olaydan hareketle, ayrıca vurgu yapılabilmektedir” görüşünde de anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($f=4,985$ $p<,010$). Farkın, 20 ve altı sınıf mevcudu olan öğretmenler ($\bar{x} = 2,722$) ile sınıf mevcudu 21-30 arasında olan öğretmenler ($\bar{x} = 3,538$) arasında olduğu belirlenmiştir. Sınıf mevcudu 20 ve altı olan öğretmenler bu görüşe katılmama eğilimi gösterirken, sınıf mevcudu 21-30 arası olan öğretmenler kararsızlık eğilimi göstermişlerdir.

4.3.7.4. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “ölçme ve değerlendirme” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “sınıf mevcudu” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın değerlendirme boyutuna ilişkin olarak sınıf mevcudu değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın değerlendirme bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında mezun olunan bölüm değişkenine göre anlamlı bir fark olan maddeler Tablo 4.31’de gösterilmiştir.

Tablo 4.31. *Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Ölçme ve Değerlendirme” İle İlgili Görüşlerinin Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları*

BOYUT (DEĞERLENDİRME)	VARYANŞIN KAYNAĞI	KARELER TOPLAMI	SERBESTLİK DERECEŚİ	KARELER ORTALAMASI ^f	<i>p</i>
Üst düzey düşünme becerilerini ölçmeye yönelik çalışmalar yürütülür.	Gruplar Arası	6,434	2	3,217	3,492 ,036*
	Gruplar İçi	62,652	68	,921	
	Toplam Kareler	69,086	70		
Program öğrencilerin tüm yönleri (bilgiyi üreten, problem çözebilen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati kurabilen v.b) ile değerlendirilmelerine olanak sağlamaktadır.	Gruplar Arası	10,197	2	5,099	6,852 ,002*
	Gruplar İçi	50,603	68	,774	
	Toplam Kareler	60,800	70		
Ünite sonlarında bulunan kendimi değerlendiriyorum soruları değerlendirme boyutunda gerçekçi sonuçlar alınmasını kolaylaştırmıştır.	Gruplar Arası	22,925	2	11,463	13,392 ,000*
	Gruplar İçi	55,946	68	,823	
	Toplam Kareler	78,871	70		

* $p < 0,05$

Tablo 4.31 incelendiğinde öğretmenlerin programın değerlendirme boyutuna ilişkin olarak sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı fark olan anketin 45. maddesi “Üst düzey düşünme becerilerini ölçmeye yönelik çalışmalar yürütülür” görüşü belirlenmiştir ($f=3,492$ $p<,036$). Farkın 21-30 sınıf mevcuduna sahip öğretmenler ($\bar{x}=3,432$), ile 31-40 sınıf mevcuduna sahip öğretmenler ($\bar{x}=2,333$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu maddeye sınıf mevcudu 21-30 olan öğretmenler katılma eğiliminde olurken, sınıf mevcudu 31-40 arasında olan öğretmenler katılmama eğiliminde oldukları görülmüştür. Bu kapsamda anketin 47. maddesi olan “Program öğrencilerin tüm yönleri (bilgiyi üreten, problem çözebilen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati kurabilen v.b) ile değerlendirilmelerine olanak sağlamaktadır” görüşünde de anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($f=6,852$ $p<,002$). Farkın 21-30 sınıf mevcuduna sahip öğretmenler ($\bar{x}=3,626$), ile 31-40 sınıf mevcuduna sahip öğretmenler ($\bar{x}=2,333$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu maddeye sınıf mevcudu 21-30 olan öğretmenler katılma eğiliminde olurken, sınıf mevcudu 31-40 arasında olan öğretmenler katılmama eğiliminde oldukları

görülmüştür. Anketin 50. maddesi olan “Ünite sonlarında bulunan kendimi değerlendiriyorum soruları değerlendirme boyutunda gerçekçi sonuçlar alınmasını kolaylaştırmıştır” görüşünde anlamlı farklar olduğu belirlenmiştir ($f=13,392$ $p<,000$). Farkın 21-30 sınıf mevcuduna sahip öğretmenler ($\bar{x}=3,537$) ile 31-40 sınıf mevcuduna sahip öğretmenler ($\bar{x}=1,500$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu maddeye sınıf mevcudu 21-30 olan öğretmenler katılma eğiliminde olurken, sınıf mevcudu 31-40 arasında olan öğretmenler hiç katılmama eğiliminde oldukları görülmüştür.

4.3.7.5. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “beklentileri karşılama durumu” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “sınıf mevcudu” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin beklentileri karşılama durumu boyutuna ilişkin olarak sınıf mevcudu değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak beklentileri karşılama durumu bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında sınıf mevcudu değişkenine göre anlamlı bir fark çıkmamıştır. Anova testi değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

4.3.8. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin “Hizmet İçi Eğitime Katılma” Değişkeni Açısından İncelenmesi

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıf mevcudu değişkenine göre programın öğelerine yönelik sorulara verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla T Testi uygulanmış, anlamlı çıkan bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

4.3.8.1. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “hedef / kazanımlar” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “hizmet içi eğitime katılma” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya Katılan öğretmenlerin programın kazanım boyutuna ilişkin olarak hizmet içi eğitime katılma değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla T Testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın kazanım bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında hizmet içi eğitime katılma değişkenine göre anlamlı bir fark çıkmamıştır. T testi değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

4.3.8.2. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “içerik” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “hizmet içi eğitime katılma” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın içerik boyutuna ilişkin olarak hizmet içi eğitime katılma değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla T Testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 4.32’de gösterilmiştir.

Tablo 4.32. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “İçerik” İle İlgili Görüşlerinin Hizmet İçi Eğitime Katılma Değişkenine Göre “T Testi” Sonuçları

BOYUT (İÇERİK)	CİNSİYET	N	x	Ss	sd	t	p																				
İçerikte konu sonu özetler yapılmıştır	Katılanlar	43	3,256	,9022	69	2,820	,006*																				
	Katılmayanlar	28	2,574	1,1360				İçerikte olaylardan ilke ve genellemelere gidilmiştir	Katılanlar	43	3,605	,7910	40,09	2,691	,010*	Katılmayanlar	28	2,868	1,2998	Yeni programla birlikte, öğrencilerin buldukları yerin yerel tarihini, ulusal tarih ile ilişkilendirmeleri sağlanabilmektedir.	Katılanlar	43	3,419	,9816	69	2,147	,035*
İçerikte olaylardan ilke ve genellemelere gidilmiştir	Katılanlar	43	3,605	,7910	40,09	2,691	,010*																				
	Katılmayanlar	28	2,868	1,2998				Yeni programla birlikte, öğrencilerin buldukları yerin yerel tarihini, ulusal tarih ile ilişkilendirmeleri sağlanabilmektedir.	Katılanlar	43	3,419	,9816	69	2,147	,035*	Katılmayanlar	28	2,864	1,1789								
Yeni programla birlikte, öğrencilerin buldukları yerin yerel tarihini, ulusal tarih ile ilişkilendirmeleri sağlanabilmektedir.	Katılanlar	43	3,419	,9816	69	2,147	,035*																				
	Katılmayanlar	28	2,864	1,1789																							

* $p < 0,05$

Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın içerik bölümüne ilişkin sorulara verdikleri cevaplar arasında hizmet içi katılma değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla T testi uygulanmıştır. Test sonucunda üç maddede $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. 26. maddedeki “İçerikte konu sonu özetler yapılmıştır” görüşüne hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin, ($\bar{x} = 3,256$) hizmet içi eğitime katılmayan ($\bar{x} = 2,574$) öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Bu maddeye hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin kararsız, hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerin katılmama eğiliminde oldukları görülmektedir. 27. Maddedeki “İçerikte olaylardan ilke ve genellemelere gidilmiştir” görüşüne hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,605$), hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlere ($\bar{x} = 2,868$) göre daha fazla katıldıkları belirlenmiştir. Bu maddeye hizmet içi eğitime katılan öğretmenler katılırken, hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerin kararsız oldukları görülmektedir. 28. maddedeki “Yeni programla birlikte, öğrencilerin buldukları yerin yerel tarihini, ulusal tarih ile ilişkilendirmeleri sağlanabilmektedir” görüşüne hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin, ($\bar{x} = 3,419$) hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlere ($\bar{x} = 2,864$) göre daha fazla katıldıkları belirlenmiştir. Bu maddeye hizmet içi eğitime katılan öğretmenler katılırken, hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerin kararsız oldukları görülmektedir.

4.3.8.3. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “eğitim durumu (uygulama)” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “hizmet içi eğitime katılma” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın

eğitim durumu boyutuna ilişkin olarak hizmet içi eğitime katılma değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla T Testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 4.33’te gösterilmiştir.

Tablo 4.33. *Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Eğitim Durumu (Uygulama)” İle İlgili Görüşlerinin Hizmet İçi Eğitime Katılma Değişkenine Göre “T Testi” Sonuçları*

BOYUT (EĞİTİM DURUMU)	CİNSİYET	N	x	Ss	sd	t	p																				
Yapılan etkinlik ve çalışmalar öğrencilerin beklentilerini karşılamaktadır.	Katılanlar	43	3,442	,8253	69	2,804	,007*																				
	Katılmayanlar	28	2,756	1,2373				Uygulama boyutunda öğrenciyi aktif hale getirecek öğretme öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılmıştır.	Katılanlar	43	3,605	,8491	46,734	2,090	,042*	Katılmayanlar	28	2,868	1,1214	Yeni program öğrencilerin, öğrenme-öğretme sürecine aktif olarak katılmalarına daha da çok imkân tanımaktadır.	Katılanlar	43	3,419	1,0006	69	2,739	,008*
Uygulama boyutunda öğrenciyi aktif hale getirecek öğretme öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılmıştır.	Katılanlar	43	3,605	,8491	46,734	2,090	,042*																				
	Katılmayanlar	28	2,868	1,1214				Yeni program öğrencilerin, öğrenme-öğretme sürecine aktif olarak katılmalarına daha da çok imkân tanımaktadır.	Katılanlar	43	3,419	1,0006	69	2,739	,008*	Katılmayanlar	28	2,682	1,0917								
Yeni program öğrencilerin, öğrenme-öğretme sürecine aktif olarak katılmalarına daha da çok imkân tanımaktadır.	Katılanlar	43	3,419	1,0006	69	2,739	,008*																				
	Katılmayanlar	28	2,682	1,0917																							

* $p < 0,05$

Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın eğitim durumu bölümüne ilişkin sorulara verdikleri cevaplar arasında hizmet içi katılma değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla T testi uygulanmıştır. Test sonucunda üç maddede $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. 31.maddedeki “Yapılan etkinlik ve çalışmalar öğrencilerin beklentilerini karşılamaktadır” görüşüne hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin, ($\bar{x} = 3,442$) hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlere ($\bar{x} = 2,756$) göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Bu maddeye hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin katıldıkları, hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerin kararsız oldukları görülmektedir. 33. Maddedeki “Uygulama boyutunda öğrenciyi aktif hale getirecek öğretme öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılmıştır” görüşüne hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,605$), hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlere ($\bar{x} = 2,868$) göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Bu maddeye hizmet içi eğitime katılan öğretmenler katılırken, hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerin kararsız oldukları görülmüştür. 34. Maddedeki “Yeni program öğrencilerin, öğrenme-öğretme sürecine aktif olarak katılmalarına daha da çok imkân tanımaktadır” görüşüne hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin ($\bar{x} = 3,419$), hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlere ($\bar{x} = 2,682$) göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Bu maddeye hizmet içi eğitime katılan öğretmenler katılırken, hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerin kararsız kaldıkları görülmüştür.

4.3.8.4. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “ölçme ve değerlendirme” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “hizmet içi eğitime katılma” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın değerlendirme boyutuna ilişkin olarak hizmet içi eğitime katılma değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla T Testi

uygulanmıştır. Sonuç olarak programın değerlendirme bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında hizmet içi eğitime katılma değişkenine göre anlamlı bir fark çıkmamıştır. T testi değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

4.3.8.5. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “beklentileri karşılama durumu” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “hizmet içi eğitime katılma” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya Katılan öğretmenlerin programın beklentileri karşılama boyutuna ilişkin olarak hizmet içi eğitime katılma değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla T Testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın beklentileri karşılama durumu bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında hizmet içi eğitime katılma değişkenine göre anlamlı bir fark çıkmamıştır. T testi değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

4.3.9. Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğelerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin “Programı İnceleme” Değişkeni Açısından İncelenmesi

Araştırmaya katılan öğretmenlerin programı inceleme değişkenine göre programın öğelerine yönelik sorulara verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova Testi uygulanmış, anlamlı çıkan bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

4.3.9.1. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “hedef / kazanımlar” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “programı inceleme” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin kazanımlar boyutuna ilişkin olarak programı inceleme değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak kazanım bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında programı inceleme değişkenine göre anlamlı bir fark çıkmamıştır. Anova testi değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

4.3.9.2. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “içerik” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “programı inceleme” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın içerik boyutuna ilişkin olarak programı inceleme değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup

olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın içerik bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında programı inceleme değişkenine göre anlamlı bir fark olan maddeler Tablo 4.34’te gösterilmiştir.

Tablo 4.34. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “İçerik” İle İlgili Görüşlerinin Programı İnceleme Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları

BOYUT (İÇERİK)	VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOPLAMI	SERBESTLİK DERESESİ	KARELER ORTALAMASI	f	p
İçerik görsellerle desteklenmiştir	Gruplar Arası	17,016	2	8,508	6,127 ,004*	
	Gruplar İçi	94,426	68	1,389		
	Toplam Kareler	111,443	70			
İçerikte temel ilke ve kavramlar açıklanabilmiştir	Gruplar Arası	9,168	2	4,584	4,260 ,018*	
	Gruplar İçi	73,174	68	1,076		
	Toplam Kareler	82,343	70			
Yeni programla birlikte, ders kitaplarında yer alan olay ve olguların kronolojik bir sırayla yeniden düzenlenmiş olmasını olumlu buluyorum.	Gruplar Arası	13,614	2	6,807	5,463 ,006*	
	Gruplar İçi	84,729	68	1,246		
	Toplam Kareler	98,343	70			

* $p < 0,05$

Tablo 4.34 incelendiğinde öğretmenlerin programın içerik boyutuna ilişkin olarak programı inceleme değişkenine göre anlamlı fark olan anketin 22. maddesi “İçerik görsellerle desteklenmiştir” görüşü belirlenmiştir ($f=6,127$ $p<,004$). Farkın yeni programı incelemeyen öğretmenler ($\bar{x} =2,865$), ile yeni programı kısmen inceleyen öğretmenler ($\bar{x} =4,047$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu maddeye yeni programı incelemeyen öğretmenler kararsızlık eğiliminde olurken, yeni programı kısmen inceleyen öğretmenler katılma eğiliminde oldukları görülmüştür. Bu kapsamda anketin 24. maddesi olan “İçerikte temel ilke ve kavramlar açıklanabilmiştir” görüşünde de anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($f=4,584$ $p<,018$). Farkın yeni programı incelemeyen öğretmenler ($\bar{x}=3,027$), ile yeni programı kısmen inceleyen öğretmenler ($\bar{x}=3,767$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu maddeye yeni programı incelemeyen öğretmenler kararsızlık eğiliminde olurken, yeni programı kısmen inceleyen öğretmenler katılma eğiliminde oldukları görülmüştür. Anketin 25. maddesi olan “Yeni programla birlikte, ders kitaplarında yer alan olay ve olguların kronolojik bir sırayla yeniden düzenlenmiş olmasını olumlu buluyorum” görüşünde anlamlı farklar olduğu belirlenmiştir ($f=5,463$ $p<,006$). Farkın yeni programı incelemeyen öğretmenler ($\bar{x} =2,973$), ile yeni programı kısmen inceleyen öğretmenler ($\bar{x} =4,196$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu maddeye yeni programı incelemeyen öğretmenler kararsızlık eğiliminde olurken, yeni programı kısmen inceleyen öğretmenler katılma eğiliminde oldukları görülmüştür.

4.3.9.3. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “eğitim durumu (uygulama)” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “programı inceleme” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın eğitim durumu boyutuna ilişkin olarak programı inceleme değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın eğitim durumu bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında programı inceleme değişkenine göre anlamlı bir fark olan maddeler Tablo 4.35’te gösterilmiştir.

Tablo 4.35. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Eğitim Durumu (Uygulama)” İle İlgili Görüşlerinin Programı İnceleme Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları

BOYUT (EĞİTİM DURUMU)	VARYANSIN KAYNAĞI	KARELER TOPLAMI	SERBESTLİK DERECESİ	KARELER ORTALAMASI	<i>f</i>	<i>p</i>
Yoğun çaba gerektiren etkinlik ve çalışmalar, öğrencilerin çabuk sıkılmalarına neden olmaktadır	Gruplar Arası	9,240	2	4,260	3,414	,039*
	Gruplar İçi	92,031	68	1,353		
	Toplam Kareler	101,271	70			
Ders kitaplarına bağlı olarak ders yürütülmekte ve konuları yetiştirme kaygısı içerisine girilmektedir	Gruplar Arası	11,367	2	5,683	3,819	,027*
	Gruplar İçi	101,205	68	1,488		
	Toplam Kareler	112,571	70			

* $p < 0,05$

Tablo 4.35 incelendiğinde öğretmenlerin programın eğitim durumu (uygulama) boyutuna ilişkin olarak programı inceleme değişkenine göre anlamlı fark olan anketin 38. maddesi “Yoğun çaba gerektiren etkinlik ve çalışmalar, öğrencilerin çabuk sıkılmalarına neden olmaktadır” görüşü belirlenmiştir ($f=3,414$ $p<,039$). Farkın yeni programı incelemeyen öğretmenler ($\bar{x}=4,022$), ile yeni programı inceleyen öğretmenler ($\bar{x}=2,865$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu maddeye yeni programı incelemeyen öğretmenler katılma eğiliminde olurken, yeni programı inceleyen öğretmenler kararsızlık eğiliminde oldukları görülmüştür. Bu kapsamda anketin 39. maddesi olan “Ders kitaplarına bağlı olarak ders yürütülmekte ve konuları yetiştirme kaygısı içerisine girilmektedir” görüşünde de anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($f=3,819$ $p<,027$). Farkın yeni programı incelemeyen öğretmenler ($\bar{x}=4,163$), ile yeni programı inceleyen öğretmenler ($\bar{x}=2,838$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu maddeye yeni programı incelemeyen öğretmenler katılma eğiliminde olurken, yeni programı inceleyen öğretmenler kararsızlık eğiliminde oldukları görülmüştür.

4.3.9.4. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “ölçme ve değerlendirme” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “programı inceleme” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın

değerlendirme boyutuna ilişkin olarak programı inceleme değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi uygulanmıştır. Sonuç olarak programın değerlendirme bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında programı inceleme değişkenine göre anlamlı bir fark olan maddeler Tablo 4.36’da gösterilmiştir.

Tablo 4.36. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin “Ölçme ve Değerlendirme” İle İlgili Görüşlerinin Programı İnceleme Değişkenine Göre “Anova Testi” Sonuçları

BOYUT (DEĞERLENDİRME)	VARYANSIN KARELER SERBESTLİK KARELER		DERECESİ	ORTALAMASI ^f	p
	KAYNAĞI	TOPLAMI			
Yazılı sınav soruları hazırlanırken sorular kazanımlara uygun olarak hazırlanabilmektedir	Gruplar Arası	12,526	2	6,263	6,426 ,003*
	Gruplar İçi	66,274	68	,975	
	Toplam Kareler	78,800	70		
Değerlendirme çalışmalarında öğretmenlerin kişisel düşüncelerinin ön plana çıkmadığını ve değerlendirmeyi etkilemediğini düşünüyorum	Gruplar Arası	6,616	2	3,308	3,698 ,030*
	Gruplar İçi	60,827	68	,895	
	Toplam Kareler	67,443	70		

* $p < 0,05$

Tablo 4.36 incelendiğinde öğretmenlerin programın değerlendirme boyutuna ilişkin olarak programı inceleme değişkenine göre anlamlı fark olan anketin 46. maddesi “Yazılı sınav soruları hazırlanırken sorular kazanımlara uygun olarak hazırlanabilmektedir” görüşü belirlenmiştir ($f=6,426$ $p<,003$). Farkın yeni programı kısmen incelemeyen öğretmenler ($\bar{x}=4,111$), ile yeni programı inceleyen öğretmenler ($\bar{x}=3,216$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu maddeye yeni programı kısmen inceleyen öğretmenler katılma eğiliminde olurken, yeni programı inceleyen öğretmenler kararsızlık eğiliminde oldukları görülmüştür. Bu kapsamda anketin 51. maddesi olan “Değerlendirme çalışmalarında öğretmenlerin kişisel düşüncelerinin ön plana çıkmadığını ve değerlendirmeyi etkilemediğini düşünüyorum” görüşünde de anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($f=3,698$ $p<,030$). Farkın yeni programı kısmen inceleyen öğretmenler ($\bar{x}=3,889$), ile yeni programı inceleyen öğretmenler ($\bar{x}=3,243$) arasında olduğu belirlenmiştir. Bu maddeye yeni programı kısmen inceleyen öğretmenler katılma eğiliminde olurken, yeni programı inceleyen öğretmenler kararsızlık eğiliminde oldukları görülmüştür.

4.3.9.5. Ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının “beklentileri karşılama durumu” boyutu ile ilgili öğretmen görüşlerinin “programı inceleme” değişkeni açısından incelenmesi. Araştırmaya katılan öğretmenlerin beklentileri karşılama boyutuna ilişkin olarak programı inceleme değişkenine göre verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova

testi uygulanmıştır. Sonuç olarak beklentileri karşılama durumu bölümüne yönelik sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtlar arasında programı inceleme değişkenine göre anlamlı bir fark çıkmamıştır. Anova testi değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

5. BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar ve sonuçlara bağlı olarak belirlenen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde, 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının öğelerine (hedef/kazanım, içerik, eğitim durumu ve ölçme ve değerlendirme) ve öğretmenlerin programın beklentileri karşılama boyutuna ilişkin görüşleri değerlendirilecektir. Ayrıca, programın ankette belirtilen boyutlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin, cinsiyet, mesleki kıdem, yaş aralığı, öğrenim durumu, mezun oldukları fakülte, mezun oldukları bölüm, sınıf mevcudu, hizmet içi katılma ve programı inceleme değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin değerlendirilmesi yapılacaktır.

5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının “Hedef/Kazanımlar” bölümüne yönelik olarak öğretmenler hedef/kazanımlardan olumlu olarak gördükleri görüşler şunlardır: Okullarımızda sunulan eğitim-öğretim ortamlarında gerçekleştirilebilir niteliktedir, öğrencilerde üst düzey düşünme becerilerini (eleştirel düşünme, yaratıcı ve yansıtıcı düşünme, problem çözme becerileri vb.) geliştirmeye yöneliktir, öğrencilerin bilgiye direkt ulaşmalarını değil, bilgiyi kullanmalarını hedeflemektedir, insanlar arası ilişkilerde milli, ahlaki ve insani değerleri benimsetici bir niteliğe sahiptir, öğrencilerin etkin yurttaş olarak yetiştirilmesini sağlayabilir niteliktedir, Atatürk ilke ve İnkılaplarının; Türkiye Cumhuriyeti’nin sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmasındaki önemini kavratmayı mümkün kılmaktadır, Sosyal Bilgiler dersini diğer derslerle ilişkilendirerek yeni bir bakış açısı kazandırmıştır görüşlerine olumlu baktıklarını belirtmişlerdir. Taş ve Kıroğlu’nun (2017), çalışmasında öğretmenlerin; program hedeflerinin açık ve anlaşılır olduğu, hedeflerin bireye millî, manevi ve evrensel değerleri kazandıracak şekilde hazırlandığı, programın bireyin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yönden bir bütün olarak gelişimini ve bilgi, beceri, değer, tutum ve estetik duyarlılık kazanmasını hedeflediği, hedeflerin öğrenciler tarafından gerçekleştirilebilir nitelikte olduğu ve hedeflerin çağın yönelimlerine uygun olarak belirlendiği görüşlerine olumlu baktıkları sonucuna ulaşmıştır. Demirel’in (2017), “Hedefler; ait olduğu döneme uygun ve tutarlı olmalı, içerikle uyumlu, öğrenci düzeyine uygun ve gerçekleştirilebilir nitelikte olmalı, net ve anlaşılır olarak ifade edilmelidir.” görüşü ile paralellik göstermektedir. Doğanay ve Sarı (2008), öğretmen görüşlerine dayalı olarak yaptıkları çalışmada, amaç ve kazanımların öğrencilere

yaratıcılık, sorun çözme, araştırma yapma gibi becerileri kazandırmaya dönük hazırlanması gerektiğini ifade etmişlerdir.

5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının “Hedef/Kazanımlar” bölümüne yönelik olarak öğretmenlerin hedef/kazanımlardan kararsız oldukları görüşler şunlardır: Öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur, hazır bulunuşluk düzeyine uygundur, öğrencileri; aktif katılımcı, soru soran, sorgulayan, düşünen, tartışan bireyler haline getirmektedir, özgür bir birey olarak öğrencilerin, ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varmasını sağlamaktadır, okulda ve günlük hayatta demokrasiyi uygulama becerilerini geliştirir niteliktedir, okulun fiziki şartları (araç-gereç eksikliği, branş dersliğinin olmaması, internet, gezi imkanı v.s.) programdaki kazanımlara ulaşılmasını güçleştirmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin;”Okulun fiziki şartları (araç-gereç eksikliği, branş dersliğinin olmaması, internet, gezi imkanı v.s.) programdaki kazanımlara ulaşılmasını güçleştirmektedir” görüşünde kararsız kalmaları okulların fiziksel ortamının yetersiz olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Ayrıca,” öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur”, “hazır bulunuşluk düzeyine uygundur” görüşlerinde kararsız kalmaları, okullarda bulunan öğrencilerin arasında aile, çevre ve benzeri faktörlerden kaynaklanan farklılıklar olduğu sonucunu göstermektedir.

5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının “İçerik” bölümüne yönelik olarak öğretmenler; farklı öğretim yöntem, teknik ve stratejilerinin kullanımına imkân vermektedir, farklı materyal kullanımına imkân vermektedir görüşlerine katıldıklarını belirtmişlerdir. Demirel (2017) “İçerik, hedeflerle tutarlı ve öğrenciler için anlamlı olmalı; içerik çağdaş, bilimsel, sanatsal ve felsefi gelişmelerle ve bilgilerle uyumlu olmalı; içerik seçiminde öğrencilerin ilgisi, ihtiyaçları, bilişsel, duyuşsal ve devinimsel gelişim özellikleri dikkate alınmalı; içerik teorik ezbercilikten uzak ve uygulamaya dönük olmalı; içerik düzenlenmesinde yakından uzağa, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene ilkelerine uyulmalıdır.” olarak belirtmiştir. Dinç ve Doğan (2010) yılında yaptıkları çalışmada, içerikte yer alan konuların öğrencilerin günlük yaşamlarında gereksinim duyacakları konulardan seçilmesinin, öğrenciler tarafından içeriğin daha kolay anlaşılıp kavranmasını sağladığı sonucuna ulaşmışlardır. Aykaç ve Başar (2005), yapmış oldukları çalışmada, programda konuların hayatla iç içe olarak hazırlanmasının öğrenciyi ezberden kurtardığını ve yaparak yaşayarak öğrenmeye olanak sağladığını saptamışlardır.

5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının içeriğine ilişkin olarak öğretmenler; öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesine uygundur, programın içeriği

öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal seviyelerine uygundur, yeni programın içeriğinde yer alan etkinlikler, bu dersin öğretimi açısından yeterlidir, öğrenme alanları öğrencilerin ilgisini çekmektedir, yer alan konu ve temalar günlük hayatla bağlantılıdır, öğretmene kazanımları öğrencilerle birlikte şekillendirebilme serbestliği tanımaktadır, görsellerle desteklenmiştir, derse yönelik ihtiyaçları karşılamaktadır, temel ilke ve kavramlar açıklanabilmiştir, yeni programla birlikte ders kitaplarında yer alan olay ve olguların kronolojik bir sırayla yeniden düzenlenmiş olmasını olumlu buluyorum, konu sonu özetler yapılmıştır, olaylardan ilke ve genellemelere gidilmiştir, yeni programla birlikte, öğrencilerin buldukları yerin yerel tarihini, ulusal tarih ile ilişkilendirmeleri sağlanabilmektedir, yeni program içeriğinde ulusal ve evrensel bilgi olay ve sorunlara dengeli olarak yer verilmiştir, program içeriği ezbercilikten uzak ve uygulamaya dönük olarak hazırlanmıştır görüşlerine tam olarak katılmadıkları, bu konularda kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Ankete katılan öğretmenlerin içerik boyutunda kararsızlık oranlarının yüksek olması, programın yeni uygulanmaya başlanmış olmasından, uygulayıcıların programa hakim olamayışından, program ile ilgili yapılan hizmetiçi eğitimlerin yetersiz kalmasından kaynaklı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının “Eğitim Durumu (Uygulama)” bölümüne yönelik olarak öğretmenler; öğrenme-öğretme sürecinde çağdaş eğitim teknolojilerinden yaygın bir biçimde yararlanılmaktadır görüşüne katıldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmada ortaya çıkan bu sonuç, Taş ve Kiroğlu (2017)’nin yapmış oldukları çalışma ile paralellik göstermektedir. Öğrenme-öğretme süreçleri için ayrılan ders sürelerini yeterli buluyorum görüşüne katılmama eğiliminde oldukları görülmüştür. Ders sürelerinin, program içeriğinin etkili bir şekilde sunulmasında büyük bir öneme sahip oldukları söylenebilir. Kabapınar ve Ataman (2010)’nın yapmış oldukları çalışmada, konuların fazlalığından kaynaklanan süre yetmezliğinin, uygulayıcılar tarafından öğretim programlarına getirilen bir eleştiri olduğu belirtilmiştir.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının eğitim durumuna (uygulama) ilişkin olarak öğretmenlerin kararsız olduklarını belirttikleri görüşler şunlardır: Yapılan etkinlik ve çalışmalar öğrencilerin beklentilerini karşılamaktadır, ders kitaplarında verilen etkinliklerin tümü seçim yapılmaksızın uygulanmaya çalışılmaktadır, öğrenciyi aktif hale getirecek öğretme öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılmıştır, öğrenme-öğretme sürecine aktif olarak katılmalarına daha da çok imkân tanımaktadır, her ünite için belirlenmiş değerlere yaşanmış bir olaydan hareketle, ayrıca vurgu yapılabilmektedir, uygulama boyutu, güncellik ilkesine uygundur, öğrenci sayısı programın getirdiği yeni anlayışa göre

derslerin islenebilmesi için uygundur, yoğun çaba gerektiren etkinlik ve çalışmalar, öğrencilerin çabuk sıkılmalarına neden olmaktadır, ders kitaplarına bağlı olarak ders yürütülmekte ve konuları yetiştirme kaygısı içerisine girilmektedir.

5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının “Değerlendirme” bölümüne yönelik olarak öğretmenler; programda ifade edilen ölçüt, yöntem ve tekniklerin çağın yönelimlerine uygun olduğunu düşünüyorum, yazılı sınav soruları hazırlanırken sorular kazanımlara uygun olarak hazırlanabilmektedir, dersin öğretimiyle kazandırılması amaçlanan değer ve beceriler ölçülebilir niteliktedir, değerlendirme çalışmalarında öğretmenlerin kişisel düşüncelerinin ön plana çıkmadığını ve değerlendirmeyi etkilemediğini düşünüyorum görüşlerine katıldıklarını belirtmişlerdir. Demirel (2017), “Ölçme-değerlendirme süreci, öğrencide gözlemeye karar verdiğimiz istendik davranışların kazanılıp kazanılmadığı hakkında bir yargıya vararak, ileriye dönük planlama yapma açısından önemli bir süreçtir” diyerek ölçme ve değerlendirmenin önemini dile getirmiştir. Araştırmada çıkan bu sonuçlar Taş ve Kıroğlu (2017)’nun yapmış oldukları çalışma ile paralellik göstermektedir.

5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının değerlendirme boyutuna ilişkin olarak öğretmenler; programda öngörülen ölçme ve değerlendirme araçları (ünite değerlendirmeleri vb.) kazanımları ölçmede yeterli olmaktadır, üst düzey düşünme becerilerini ölçmeye yönelik çalışmalar yürütülür, program öğrencilerin tüm yönleri (bilgiyi üreten, problem çözebilen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati kurabilen v.b) ile değerlendirilmelerine olanak sağlamaktadır, öğrencilerin kişisel farklılıklarına yönelik farklı ölçme araç ve gereçleri uygulanabilir niteliktedir, ünite sonlarında bulunan kendimi değerlendiriyorum soruları değerlendirme boyutunda gerçekçi sonuçlar alınmasını kolaylaştırmıştır görüşlerinde kararsız oldukları belirlenmiştir. Ayrıca; programa uygun bir süreç değerlendirmede rahatlıkla uygulanabilmektedir görüşüne araştırmaya katılan öğretmenlerin kararsızlık eğilimde olması, Taş ve Kıroğlu (2017)’nun, yapmış oldukları çalışma ile paralellik göstermektedir.

5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının “Beklentileri Karşılama Durumu” bölümüne yönelik olarak öğretmenler; kazanım ve değerlendirme boyutlarının beklentileri karşıladığı, içerik ve eğitim durumu (uygulama) boyutlarının beklentiyi kısmen karşıladıkları görüşüne sahip oldukları belirlenmiştir.

5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının bağımsız değişkenler açısından sonuçları: Kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlere göre programın içerik boyutuna ilişkin olarak; “öğrenme alanları öğrencilerin ilgisini çekmektedir” görüşüne daha fazla

katıldıkları belirlenmiştir. Yine bu bölümde yer alan ”içerik olaylardan ilke ve genellemelere gidilmiştir” görüşüne kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha fazla katıldıkları görülmüştür. Adalar (2010), yapmış olduğu çalışmada erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre, programda yer alan içeriğin öğrenci merkezli eğitime ve yaparak yaşayarak öğrenmeye daha uygun olduğu konusunda daha olumlu bir görüşe sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Yine aynı çalışmada kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre öğrencilerin ilgisini çektiği konusunda daha olumlu bir görüşe sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durum bizim çalışmamız ile paralellik göstermektedir. Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre programın eğitim durumu (uygulama) boyutuna ilişkin olarak “öğrenme-öğretmen sürecinde çağdaş eğitim teknolojilerinden yaygın bir biçimde yararlanılmaktadır” görüşüne daha fazla katıldıkları görülmüştür. Programın değerlendirme boyutuna ilişkin olarak “programda ifade edilen ölçüt, yöntem ve tekniklerin çağın yönelimlerine uygun olduğunu düşünüyorum” görüşüne kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha fazla katıldıkları görülmüştür. “Üst düzey düşünme becerilerini ölçmeye yönelik çalışmalar yürütülür” görüşüne erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlerden daha fazla katıldıkları belirlenmiştir. Programın beklentileri karşılama boyutu ile ilgili olarak, içerik boyutunda kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha memnun oldukları görülmüştür. Adalar (2010), yapmış olduğu çalışmada kadın öğretmenler erkek öğretmenlere göre programda yer alan kazanımların, öğrencilerin topluma faydalı olabilecek bilinçli bir yurttaş olarak yetiştirilmesini, okulda ve günlük hayatta demokrasiyi uygulama becerilerini geliştirmesini sağlayabilir nitelikte olduğu konularında daha olumlu bir görüşe sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır.

5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının mesleki kıdem değişkeni açısından farklılık gösteren sonuçları: Mesleki kıdemi 1-5 yıl olan öğretmenlerin, mesleki kıdemi 11-15 yıl olan öğretmenlere göre, içerik boyutundaki “İçerik öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesine uygundur” görüşüne daha fazla katıldıkları görülmüştür. Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin yaparak yaşayarak öğrenmeye daha yatkın oldukları görülmektedir. Kıdem yılı 11-15 yıl olan öğretmenlerin öğretmen merkezli öğretime daha yatkın oldukları görülmüştür. Bayram (2016)’ın yapmış olduğu çalışmada mesleki kıdemi 16-20 yıl ve 21 yıl üzeri olanların programın içerik boyutu ile ilgili beklentilerinin diğer mesleki kıdemdekilere göre daha fazla karşılandığı sonucu görülmüştür. Programın değerlendirme boyutunda yer alan “programın öğrencilerin tüm yönleri ile değerlendirmelerine olanak sağlamıştır” görüşüne kıdem yılı 21 yıl ve üzeri olanlar, 16-20 yıl kıdem yılı olan öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. 21 ve üzeri kıdem

yılı olan öğretmenler bu görüşe yüksek oranda katıldıklarını belirtirken, 16-20 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlerin anlam değerlerinin katılmıyorum görüşüne yakın olduğu, kararsızlık eğiliminde oldukları görülmüştür. Anketin yine değerlendirme boyutunda yer alan “dersin öğretimiyle kazandırılması amaçlanan değer ve beceriler ölçülebilir niteliktedir” görüşüne 21 yıl üzeri kıdeme sahip olan öğretmenlerin, 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Anketin beklentileri karşılama durumu bölümünde yer alan eğitim durumu (uygulama) boyutuna mesleki kıdemi 1-5 yıl arası olan öğretmenlerin kararsızlık eğiliminde olduğu, kıdem yılı 6-10 yıl arasında olan öğretmenlerin katıldıkları görülmüştür. Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin programın eğitim durumu (uygulama) boyutunun beklentilerini daha fazla karşıladığı belirlenmiştir. Adalar (2010), meslekteki kıdemi 5 yılın üzerinde olan öğretmenlerin kıdemi 1-5 yıl olan öğretmenlere göre kazanımların, öğrencilerde üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu, öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olduğu konularında daha olumlu bir görüşe sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının yaş aralığı değişkeni açısından farklılık gösteren sonuçları: Yaş aralığı 31-40 olan öğretmenlerin, yaş aralığı 20-30 olan öğretmenlere göre, kazanım boyutundaki “Kazanımlar öğrencileri; aktif, katılımcı, soru soran, sorgulayan, düşünen, tartışan, bireyler haline getirmektedir” görüşüne daha fazla katıldıkları görülmüştür. Anketin eğitim durumu (uygulama) boyutunda yer alan “Ders kitaplarında verilen etkinliklerin tümü seçim yapmaksızın uygulanmaya çalışılmaktadır” görüşüne 31-40 yaş aralığına sahip öğretmenlerin, 41-50 yaş aralığına sahip öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. 41-50 yaş aralığına sahip öğretmenler bu görüşe katılmadıklarını belirtmişlerdir. 41-50 yaş aralığında olan öğretmenlerin ders kitaplarında verilen etkinliklerin tümünü yaptırmadıkları, farklı kaynaklardan da faydalandıkları sonucuna varılmaktadır. Anketin eğitim durumu (uygulama) boyutunda yer alan “Programın uygulama boyutu, güncellik ilkesine uygundur” görüşüne 31-40 yaş aralığına sahip öğretmenlerin, 41-50 yaş aralığına sahip öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Bu görüşe 31-40 yaş aralığına sahip öğretmenler katılırken, 41-50 yaş aralığına sahip öğretmenler kararsızlık eğiliminde oldukları görülmüştür. Anketin eğitim durumu (uygulama) boyutunda yer alan “Sınıflardaki öğrenci sayısı programın getirdiği yeni anlayışa göre derslerin islenebilmesi için uygundur” görüşüne 31-40 yaş aralığına sahip öğretmenlerin, 41-50 yaş aralığına sahip öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Bu görüşe 31-40 yaş aralığında olan öğretmenler katılırken, 41-50 yaş aralığında olan öğretmenler katılmama eğiliminde olduğu görülmüştür. Anketin eğitim

durumu (uygulama) boyutunda yer alan “Öğrenme-öğretme sürecinde çağdaş eğitim teknolojilerinden yaygın bir biçimde yararlanılmaktadır” görüşüne yaş aralığı 31-40 olan öğretmenler, yaş aralığı 20-30 yaş aralığındaki öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Bu görüşe 20-30 yaş aralığındaki öğretmenler kararsızlık eğiliminde olduğu görülürken, 31-40 yaş aralığındaki öğretmenlerin katılma eğiliminde oldukları görülmüştür. Yaş aralığı 31-40 olan öğretmenlerin eğitim teknolojilerinden daha fazla yararlanma eğiliminde olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Anketin beklentileri karşılama bölümünde yer alan kazanım boyutuna, yaş aralığı 20-30 olan öğretmenlerin, yaş aralığı 31-40 arasında olan öğretmenlere göre daha çok beklentilerini karşıladıkları görülmüştür.

5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının mezun olunan bölüm değişkeni açısından farklılık gösteren sonuçları: Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu öğretmenlerin, Coğrafya mezunu öğretmenlere göre, içerik boyutundaki “İçerik, farklı öğretim yöntem, teknik ve stratejilerinin kullanımına imkân vermektedir” görüşüne daha fazla katıldıkları görülmüştür. Bu görüşe Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu öğretmenler katılma eğilimi gösterirken, Coğrafya mezunu öğretmenlerin katılmama eğiliminde oldukları görülmektedir. Anketin eğitim durumu (uygulama) boyutunda yer alan “Ders kitaplarında verilen etkinliklerin tümü seçim yapılmaksızın uygulanmaya çalışılmaktadır” görüşüne Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu öğretmenlerin, Tarih mezunu öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Bu görüşe Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu öğretmenler kararsızlık eğilimi gösterirken, Tarih mezunu öğretmenlerin katılmama eğiliminde oldukları görülmektedir. Anketin değerlendirme boyutunda yer alan “Ünite sonlarında bulunan kendimi değerlendiriyorum soruları değerlendirme boyutunda gerçekçi sonuçlar alınmasını kolaylaştırmıştır” görüşüne Coğrafya mezunu öğretmenlerin, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Bu görüşe Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu öğretmenler kararsızlık eğilimi gösterirken, Coğrafya mezunu öğretmenlerin katılma eğiliminde oldukları görülmektedir.

5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının sınıf mevcudu değişkeni açısından farklılık gösteren sonuçları: Sınıf mevcudu 21-30 öğrenci olan öğretmenlerin, 20 ve altı sınıf mevcuduna sahip öğretmenlere göre, kazanım boyutundaki “Kazanımlar, öğrencilerin etkin yurttaş olarak yetiştirilmesini sağlayabilir niteliktedir” görüşüne daha fazla katıldıkları görülmüştür. Bu görüşe 21-30 sınıf mevcudu olan öğretmenler katılma eğilimi gösterirken, 20 ve altı sınıf mevcuduna sahip öğretmenlerin kararsızlık eğiliminde oldukları görülmektedir. Anketin kazanım boyutunda yer alan “Kazanımlar öğrencileri; aktif katılımcı, soru soran, sorgulayan, düşünen, tartışan bireyler haline getirmektedir”

görüşüne sınıf mevcudu 21-30 olan öğretmenler katılırken, sınıf mevcudu 31-40 arası olan öğretmenlerin katılmama eğiliminde olduğu görülmüştür. Sınıftaki öğrenci sayısının öğrencilerin derse katılımını, soru sormasını ve öğrencinin derse aktif bir şekilde katılmasını etkilediği sonucu ortaya çıkmaktadır. Anketin eğitim durumu (uygulama) bölümünde yer alan “Yapılan etkinlik ve çalışmalar öğrencilerin beklentilerini karşılamaktadır” görüşüne sınıf mevcudu 21-30 arası olan öğretmenlerin, sınıf mevcudu 31-40 olan öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Bu görüşe sınıf mevcudu 21-30 arası olan öğretmenler kararsızlık eğilimi gösterirken, sınıf mevcudu 31-40 arası olan öğretmenlerin katılmama eğiliminde oldukları görülmektedir. Eğitim durumu (uygulama) boyutunda yer alan, “Programda her ünite için belirlenmiş değerlere yaşanmış bir olaydan hareketle, ayrıca vurgu yapılabilmektedir” görüşüne 20 ve altı sınıf mevcudu olan öğretmenlerin kararsızlık eğilimde oldukları, 21-30 sınıf mevcudu olan öğretmenlerin katılmama eğiliminde oldukları görülmüştür. Anketin değerlendirme boyutunda yer alan “Üst düzey düşünme becerilerini ölçmeye yönelik çalışmalar yürütülür” görüşüne sınıf mevcudu 21-30 arası olan öğretmenler katılma eğilimi gösterirken, sınıf mevcudu 31-40 olan öğretmenlerin katılmama eğiliminde olduğu görülmüştür. Değerlendirme boyutunda yer alan “Program öğrencilerin tüm yönleri (bilgiyi üreten, problem çözebilen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati kurabilen v.b) ile değerlendirilmelerine olanak sağlamaktadır” görüşüne 21-30 sınıf mevcuduna sahip öğretmenlerin katılma eğiliminde oldukları, 31-40 sınıf mevcudu olan öğretmenlerin katılmama eğiliminde oldukları görülmüştür. Yine anketimizin değerlendirme boyutunda yer alan “Ünite sonlarında bulunan kendimi değerlendiriyorum soruları değerlendirme boyutunda gerçekçi sonuçlar alınmasını kolaylaştırmıştır” görüşüne sınıf mevcudu 21-30 olan öğretmenlerin katılma eğiliminde olduğu görülürken, sınıf mevcudu 31-40 arası olan öğretmenlerin katılmama eğiliminde oldukları görülmüştür. Adalar (2010)’ın yapmış olduğu çalışmada, sınıf mevcudu 20 ve altı olan öğretmenlerin sınıf mevcudu 21-30 ile 31 ve üzeri olan öğretmenlere göre yeni programın değerlendirme boyutunun beklentileri karşıladığı konusunda daha olumlu bir görüşe sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç bizim çalışmamız ile paralellik göstermektedir.

5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının hizmet içi eğitime katılma değişkeni açısından farklılık gösteren sonuçları: Anketimizin içerik boyutunda yer alan “İçerikte konu sonu özetler yapılmıştır” görüşüne hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin, hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. İçerik boyutunda yer alan “İçerikte olaylardan ilke ve genellemelere gidilmiştir” görüşüne hizmet

içi eğitime katılan öğretmenlerin, hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yine anketimizin içerik boyutunda yer alan “Yeni programla birlikte, öğrencilerin buldukları yerin yerel tarihini, ulusal tarih ile ilişkilendirmeleri sağlanabilmektedir” görüşüne hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin, hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Anketimizin eğitim durumu (uygulama) boyutunda yer alan “Yapılan etkinlik ve çalışmalar öğrencilerin beklentilerini karşılamaktadır” görüşüne hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin daha fazla katıldıkları görülmüştür. Eğitim durumu (uygulama) boyutunda yer alan “Uygulama boyutunda öğrenciyi aktif hale getirecek öğretme öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılmıştır” görüşüne hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin daha fazla katıldıkları görülmüştür. Yine anketimizin eğitim durumu (uygulama) boyutunda yer alan “Yeni program öğrencilerin, öğrenme-öğretme sürecine aktif olarak katılmalarına daha da çok imkân tanımaktadır” görüşüne hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin daha fazla katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Bayram (2016)’ın çalışması ile paralellik göstermektedir.

5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının programı inceleme değişkeni açısından farklılık gösteren sonuçları: Anketimizin içerik boyutunda yer alan “İçerik görsellerle desteklenmiştir” görüşüne yeni programı kısmen inceleyen öğretmenlerin, yeni programı incelemeyen öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. İçerik boyutunda yer alan “İçerikte temel ilke ve kavramlar açıklanabilmiştir” görüşüne yeni programı kısmen inceleyen öğretmenler katılma eğilimi gösterirken, yeni programı incelemeyen öğretmenlerin kararsızlık eğiliminde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine içerik boyutunda yer alan “Yeni programla birlikte, ders kitaplarında yer alan olay ve olguların kronolojik bir sırayla yeniden düzenlenmiş olmasını olumlu buluyorum” görüşüne yeni programı incelemeyen öğretmenler kararsızlık eğiliminde olurken, yeni programı kısmen inceleyen öğretmenler katılma eğiliminde oldukları görülmüştür. Anketimizin eğitim durumu (uygulama) boyutunda yer alan “Yoğun çaba gerektiren etkinlik ve çalışmalar, öğrencilerin çabuk sıkılmalarına neden olmaktadır” görüşüne yeni programı incelemeyen öğretmenler katılma eğiliminde olurken, yeni programı inceleyen öğretmenler kararsızlık eğiliminde oldukları görülmüştür. Eğitim durumu (uygulama) boyutunda yer alan “Ders kitaplarına bağlı olarak ders yürütülmekte ve konuları yetiştirme kaygısı içerisine girilmektedir” görüşüne yeni programı incelemeyen öğretmenler katılma eğiliminde olurken, yeni programı inceleyen öğretmenler kararsızlık eğiliminde oldukları görülmüştür. Bayram (2016) yaptığı çalışmada yeni programı inceleyen öğretmenlerin,

ders kitaplarına bağılı olarak ders yürütölmekte ve konuları yetiştirme kaygısı içerisine girilmektedir görüşüne programı kısmen inceleyen öğretmenlere göre daha fazla katılma eğiliminde oldukları sonucuna ulaşmıştır. Anketimizin değerlendirme boyutunda yer alan ‘‘Yazılı sınav soruları hazırlanırken sorular kazanımlara uygun olarak hazırlanabilmektedir’’ görüşüne Bu maddeye yeni programı kısmen inceleyen öğretmenler katılma eğiliminde olurken, yeni programı inceleyen öğretmenler kararsızlık eğiliminde oldukları görölmüştür. Değerlendirme boyutunda yer alan ‘‘Değerlendirme çalışmalarında öğretmenlerin kişisel düşüncelerinin ön plana çıkmadığını ve değerlendirmeyi etkilemediğini düşünüyorum’’ görüşüne yeni programı kısmen inceleyen öğretmenler katılma eğiliminde olurken, yeni programı inceleyen öğretmenler kararsızlık eğiliminde oldukları görölmüştür.

5.2. Öneriler

Araştırmanın bulgularına bağılı olarak öğretmenlere şu öneriler getirilebilir:

1. Öğretmenler, programın hedefleri, içeriği, öğrenme-öğretme ve ölçme-değerlendirme süreçleri hakkında daha sistemli ve daha etkili hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılmalıdırlar.
2. Öğretmenlerden, eğitim-öğretim ortamını kazanımları gerçekleştirebilecek şekilde düzenlenmesi için çaba göstermeleri beklenmektedir.
3. Hedef/kazanımları öğrencilerin gelişim özelliklerine ve hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olarak vermek için çaba gösterilmelidir.
4. Öğrencilerin aktif katılımcı, soru soran, sorgulayan, tartışan birey olma çabaları desteklenmelidir.
5. Dersler sürekli olarak sınıf ortamında işlenmemeli, konunun özelliğine göre okul dışı öğretim ortamlarında işlenmelidir.
6. Mümkün olduğunca doğal ve tarihi mekanlara geziler düzenlenmelidir.
7. Öğretmenler tarihsel bilinci geliştirmek için dini ve milli bayramlardan, yerel kurtuluş ve kutlama günlerinden, önemli olaylardan, belirli gün ve haftalardan faydalanmalıdır.
8. Öğrencilerin ilgisini çeken etkinlik ve çalışmalara yer verilmelidir.
9. Ders işlenirken eğitim teknolojilerinden yoğun bir şekilde faydalanılmalıdır.

10. Öğrencilerin seviyesine uygun ve işlenen konunun özelliğine göre yöntem ve teknikler kullanılmalıdır.
11. Öğretmenler Sosyal Bilgiler Öğretim Programını ve ders kitaplarını incelemeli, programda ve kitaplarda öngörülen farklı yöntem ve teknikler konusunda bilgi sahibi olmalıdırlar.
12. Öğretmenlerden, bireysel farklılıklara uygun çalışmalar yapmaları beklenmektedir.
13. Öğretmenler, ölçme ve değerlendirme çalışmalarında ölçme sorularını kazanımlara yönelik olarak sormalıdırlar.
14. Değerler eğitime önem verilmeli, konunun özelliğine göre vatan sevgisi, bayrak sevgisi, doğruluk, dürüstlük gibi değerler çok sık vurgulanmalıdır.

Araştırma'nın bulgularına bağlı olarak MEB'e şu öneriler getirilebilir:

1. Öğretmenler için programın hedefleri, içeriği, öğrenme-öğretme ve ölçme-değerlendirme süreçleri hakkında daha sistemli ve daha etkili hizmet içi eğitim faaliyetlerine düzenlenmelidir.
2. Program geliştirme sürecine öğretmenlerin aktif katılımı sağlanmalıdır.
3. Öğretmenlerin programa yönelik eleştiri, görüş ve önerileri program geliştirmenin her aşamasında dikkate alınmalıdır. Belirli sürelerde öğretmenlerden program ile ilgili görüşleri ve önerileri sistemli bir şekilde alınmalıdır.
4. Öğretmenlerin yeni ölçme-değerlendirme yöntem ve teknikleri hakkındaki bilgi ve becerilerini artırmak için hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenmelidir.
5. Sınıf mevcutları azaltılmalı, sınıflardaki öğrenci sayısı 20 civarında olmalıdır.
6. Sosyal bilgiler dersi ders saatleri artırılarak hem program içeriğinin daha etkili aktarılması, hem de amaca uygun bir ölçme-değerlendirme yapılması sağlanmalıdır.
7. Okullarda internet donanımı, sosyal bilgiler derslik sınıfı, harita v.b. ilgili araç ve gereçler olmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. (2000). *Etkili öğrenme ve öğretme*. İzmir: Biliş Yayıncılık.
- Adalar, H. (2010). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 8. sınıf T.C. inkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersi yeni öğretim programına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Tokat.
- Akdağ, H. (2009). İlköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi (Konya ili örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 1-14.
- Akdağ, H. (2012). Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-1. Refik Turan (Ed.). *Sosyal bilgilerin tanımı, amacı, önemi ve Türkiye'deki yeri içinde*. (1. Baskı, s.2-21). Ankara: Pegem Akademi.
- Altunışık, R. ve Çoşkun, R. ve Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2012). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri spss uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Aydın, M. (2014). *Denizli'de eğitim Osmanlı dönemi*. Denizli: Denizli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Aydın, M. ve Eyecisoy, Oturak, H. (2014). Sosyal bilgiler eğitiminde öğrenme alanları. S.İnan (Ed.). *Öğretmen ve öğretmen adayları için sosyal bilgiler eğitimine giriş kavramlar, yaklaşımlar, etkinlikler içinde* (1. Baskı, s.37-46). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aydın, S. (2007), "İlköğretim 4. ve 5. sınıf yeni (2004) sosyal bilgiler müfredatının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi", Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.
- Aykaç, N. ve Başar, E. (2005). İlköğretim sosyal bilgiler dersi eğitim programının değerlendirilmesi. *eğitimde yansımalar VIII. yeni ilköğretim programlarını değerlendirme sempozyumu kitabı içinde* (s. 343-361). Ankara: Sim Matbaası.
- Bacanlı, H. (2004). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Baymur, F. (1994). *Genel psikoloji*. İnkılâp Kitabevi.
- Bayram, K. (2016). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ortaokul 8. sınıf T.C. inkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İlköğretim Anabilim Dalı. Ağrı.
- Baysal, N. (2005). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi. A. Tanrıoğen (Ed.) *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler programının felsefi temelleri içinde* (2.baskı. s.55-73). İstanbul: Lisans Yayıncılık.

- Beydoğan, H. Ö. (2017). *Okullarda ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bilgili, A.S. (2006). Sosyal bilgilerin temelleri. İsmail H. Demircioğlu (Ed.) *Geçmişten günümüze sosyal bilimler ve sosyal bilgiler* içinde (1.baskı s.3-56).Ankara: Hegem Yayıncılık.
- Böke, K. (2014). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (4.Baskı). İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Bulut, İ. (2006). *Yeni ilköğretim birinci kademe programlarının uygulamadaki etkinliğinin değerlendirmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Elazığ.
- Bulut, İ. ve Arslan, S. (2010). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi*. International conference on new trends in education and their implications. 11-13 Kasım, Antalya.
- Büyükkaragöz, Savaş. (1997). *Program geliştirme: kaynak metinler*. Konya: Kuzucular Ofset.
- Büyüköztürk, Ş. ve Çakmak, K.E. ve Akgün, Ö.E ve Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J.W. (2013). *Araştırma deseni* (çev. S.B. Demir).Ankara: Eğiten Kitap.
- Çağlar, S. (2006). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin işledikleri disiplin suçları ve aldıkları disiplin cezaları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Çağlayan E. ve Kıratlı, A. D. (2017). Resim bölümlerinde uygulanan eğitim programları hakkında öğretim elemanı görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32 (4), 780-793
- Çakmak, Z. Kaçar, T. ve Arıkan İ. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ortaokul sosyal bilgiler dersi taslak öğretim programına ilişkin görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (54), 576-597.
- Çalışkan, U. (2014). *Ortaokul 5. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Bolu ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bolu.
- Çatak, M. (2015). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitim programlarının incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 62, 69-94.
- Çoban, O. ve Akşit, İ. (2018). 2005 ve 2017 Sosyal bilgiler öğretim programlarının öğrenme alanı, kazanım, kavram, değer ve beceri boyutları açısından karşılaştırılması, *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*.7 (1), 479-505.
- Demir, M. (2014). *Yeni eğitim sisteminde (4+4+4) 5. sınıf sosyal bilgiler dersi ile ilgili sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri (Balıkesir örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Balıkesir.

- Demirel, Ö. (2017). *Eğitimde program geliştirme, kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dinç, E. ve Doğan, Y. (2010). İlköğretim ikinci kademe sosyal bilgiler öğretim programı ve uygulanması hakkında öğretmen görüşleri. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 17-49.
- Doğanay A. ve Sarı M. (2008). Öğretmen gözüyle yeni sosyal bilgiler programı: Adana ilinde bir araştırma. *İlköğretim Online*, 7 (2). 468-484, [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden erişilmiştir.
- Doğanay, A.(2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), s.77-96.
- Erdem, M. (2002). Proje tabanlı öğrenme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (22).
- Erden, M. (1998).*Eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erden, M. (2000). *Sosyal bilgiler öğretimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Erden, M. (2004). *öğretmenlik mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Erköse. E. (2007). *Yenilenen 6. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi (Sakarya ili örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.
- Ersoy, F. Kaya, E. (2008). Sınıf öğretmenlerine göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersi öğretim programına (2004) ilişkin yaklaşımları. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 285–300.
- Fettahoğlu, B. (2011). *7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi nitel bir çalışma (Gümüşhane il örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzincan.
- Fidan, N. (1996). *Eğitim psikolojisi okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Fidan, N. ve Erden, M. (2001). *Eğitime giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Gökçe, K. (2012). Sosyal bilgiler öğretimi. Mustafa Safran (Ed.).*Sosyal bilgilerin tanımı, dünyada ve ülkemizde gelişimi ve önemi* içinde (2. Baskı,s.3-16). Ankara: Pegem Akademi.
- Gömlüksiz, M.N. ve Bulut, İ. (2006). Yeni sosyal bilgiler dersi öğretim programının uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 47, 393-421.

- Güleç, İ. Çelik. S. ve Demirhan. B. (2012). Yaşam boyu öğrenme nedir? kavram ve kapsamı üzerine bir değerlendirme. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 2 (3), s. 34-48.
- Günden, S. (1995). Sosyal bilgiler öğretimine genel bir bakış. ilköğretim okullarında sosyal bilgiler öğretimi ve sorunları. *Ankara. T.E.D. Öğretim Dizisi.13*.
- Güngördü, E. (2002), *Coğrafya'da öğretim yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güngördü. E. (2002). *İlköğretimde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gürel, D. (2017). Taslak sosyal bilgiler öğretim programına yönelik yapısal bir değerlendirme. I. *Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu (USEAS2017)*, 236-246.
- Güven, A. (2005). İlköğretim okulları sosyal bilgiler dersindeki tarih konularında yaratıcı drama kullanımı. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11).455.
- Güven, S. (2011).Sosyal bilgiler dersinde vatandaşlık eğitimi ve vatandaşlık eğitiminde modeller. R. Turan, A.M. Sünbül, H. Akdağ (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-II* içinde. (1.baskı, s.36-56). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Hesapçioğlu, M. (1994). *Öğretim ilke ve yöntemleri: eğitim programları ve öğretim*, İstanbul: Beta Yayınları.
- İnan, S. (2014). Sosyal bilgiler eğitimi nedir: nedir, ne zaman ve neden, tanımlar, tarihi kökleri ve açıklamalar. S. İnan (Ed.), *Öğretmen ve öğretmen adayları için sosyal bilgiler eğitime giriş kavramlar, yaklaşımlar, etkinlikler* içinde. (1. Baskı, s.1-21). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kabapınar, Y. ve Ataman, M. (2010). İlköğretim sosyal bilgiler (4-5. Sınıf) programları'ndaki ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*. 9 (2).776-791. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden erişilmiştir.
- Karadeniz, O. (2012). *Sosyal bilgiler proje fuarının sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlara etkisi ve sürece yönelik öğrenci, öğretmen ve veli görüşleri*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Karagöz. S. ve Çivi. C. (1997). *Genel öğretim metotları*. İstanbul: Öz Eğitim Yayınları.
- Karasar, N. (2012). *Araştırmalarda rapor hazırlama* . Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karasar, N. (2014).*Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kınacı, K. K. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değerler eğitimine ve sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlere yönelik görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Elazığ.
- Kıncal. Y.R. (2006).*Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Köstüklü, N. (2016). *Sosyal bilimler ve tarih öğretimi*. Ankara: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Kuş, E. (2012). *Nicel-nitel araştırma teknikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Memişoğlu, H. (2012). İlköğretim 4-5 Sosyal bilgiler ders programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 1 (2),66-81.
- Nas, R. (2006). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Naylor, D. T. & Diem, R. A. (1987). *Elementary and middle school social studies*. Amer School Pub.
- Ocak, G. ve Gündüz, M. (2006). 1998-2005 Hayat bilgisi ders programlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Afyonkarahisar İl Örneği). *Millî Eğitim Dergisi*, 172, 40-54.
- Oğuzkan, A.F. (1981),*Eğitim terimleri sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları, A.Ü. Basımevi.
- Oruç, Ş. ve Erdem, R. (2010). Sosyal bilgiler öğretiminde biyografi kullanımının öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlarına etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 215-229.
- Otuz. B. Göktaş-Kayabaşı. B. ve Ekici, G. (2018). 2017 Sosyal bilgiler dersi öğretim programı beceri ve değerlerinin anahtar yetkinlikler açısından analizi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11 (4), 944-972.
- Özçelik, D. A. (2010), *Eğitim programları ve öğretim (genel öğretim yöntemi)*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Özden, Y. (2002), *Eğitimde yeni değerler*, 5. Baskı, Ankara, Pegem Yayıncılık,
- Özden, Y. (2008). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Öztürk C. ve Dilek D. (Ed.). (2005). *Sosyal bilgiler öğretimi (3.baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Öztürk C. ve Otluoğlu R. (2003). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk, C. (2012). *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi (3.baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C. (Editör). (2012). *Sosyal bilgiler öğretimi*. (3. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık. 3-7.
- Öztürk, C., Keskin, S. ve Keskin Y. (2004). İlköğretim okulu 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler derslerinde materyal/teknoloji kullanım durumu. *M.Ü Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19, 107-120.
- Paykoç, F. (1995).İlköğretim kurumlarında sosyal bilgiler öğretimi ve sorunları. *Türk Eğitim Derneği Öğretim Dizisi*. Ankara: Şafak Matbaacılık.

- Saban, A. (2000). *Öğrenme öğretme süreci*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Selvi, H. (2018). *Sosyal bilgiler dersi 2005 ve 2018 programlarının karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisan tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Kütahya.
- Semenderoğlu, A. ve Gülersoy, A. E. (2005). Eski ve yeni 4-5. sınıf sosyal bilgiler öğretim programlarının değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18).
- Senemoğlu, N. (2003). *Gelişim, öğrenme ve öğretim; kuramdan uygulamaya*, 8. Baskı, Ankara: Gazi Kitapevi.
- Sever,R. (2015). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Nobel Dağıtımçılık.
- Sevinç, B. (2014). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. K. Böke (Ed.).*Survey araştırma yöntemi içinde*. (4. Baskı, s. 245-284). İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Sönmez, V. (1998). *Gelecekte olası eğitim sistemleri*. Ankara. Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat ve sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen klavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözen, E. ve Ada, S. (2018). 2005 ve 2018 4. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının (sbdöp) karşılaştırılması. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*. 6 (1), 53-71.
- Şahin, A. (2017). Temel öğretme-öğrenme yaklaşımları (stratejileri). *Pegem Atıf İndeksi*, 220-256.
- Şimşek, A. (2006). İlköğretim sosyal bilgiler dersinde tarihsel hikâyeye yönelik öğrenci görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Dergisi*, 26 (11), 187-202.
- T.C Resmi Gazete, (1973), *1739 Milli Eğitim Temel Kanunu*, Sayı: 14574.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4,5,6 ve 7. sınıflar)*. Ankara.
- Tan, Şeref. (2005). *Öğretimi planlama ve değerlendirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tay, B. (2005). Sosyal bilgiler ders kitaplarında öğrenme stratejileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 209-225.
- Tay, B. (2017). *2005 Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile 2017 sosyal bilgiler dersi öğretim programının karşılaştırması*. VI. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu.4-6 Mayıs. Anadolu Üniversitesi. Eskişehir.
- Tekerek, M. ve Diğerleri, (2006).*İlköğretim 4.sınıf sosyal bilgiler öğretmen 151 kılavuzu*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Tokcan, H. (2007). *Sosyal bilgiler öğretiminde bütünsel beyin yaklaşımı ile modellendirilmiş etkinliklerin akademik başarı ve tutumlar üzerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turan, R. (2018). 2017 İlkokul ve ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programı üzerine genel bir değerlendirme. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*,19,295-328.
- Turan, R. Sünbül A.M. ve Akdağ H. (2011). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-II* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Turan, R. ve Ulusoy, K. (2011). *Sosyal bilgilerin temelleri* (2.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Turgut, M. F. ve Baykul, Y. (1992), *Ölçme teknikleri*, Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Ün Açıkgoz, K. (2000). *Etkili öğrenme ve öğretme*, İzmir: Biliş Yayıncılık.
- Yapıcı, M. ve Demirdelen, C. (2007). İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*, 6 (2). 202-212. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden erişilmiştir.
- Yazıcı, H. ve Koca K. (2011). Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi. B. Tay ve A. Öcal (Ed.).*Sosyal bilgiler öğretim programı içinde* (2.baskı s.20-37). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yazıcı, K. (2006). *Sosyal bilgiler derslerinde okuduğunu anlama becerilerinin geliştirilmesinde b-b-ö (bildiklerim-bilmek istediklerim-öğrendiklerim) stratejisinin kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve derse karşı olan tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER**EK 1. Anket Formu****Değerli Meslektaşlarım;**

2017-2018 Eğitim ve Öğretim yılı içerisinde ilk defa uygulamaya konulan yeni 5.sınıf T.C. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim programına yönelik olarak “5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri ” başlıklı tez çalışması öncesi oluşturacağım “Ankete” belirginlik kazandırmak amacıyla sizlerin değerli görüşlerine başvurmak durumundayım. Görüşlerinize yönelik yapılacak - içerik analizi- sayesinde daha sağlıklı bir anket oluşturulabilecektir.

Yapacağınız katkılardan dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Mehmet Niyazi PEKUSLU

Sosyal Bilgiler Öğretmeni

1.BÖLÜM KİŞİSEL BİLGİLER

1.Cinsiyetiniz

Kadın Erkek

2.Mesleki Kıdeminiz

1-5 yıl 6-10 yıl 11-15 yıl 16-20 yıl 21 yıl ve üzeri

3.Yaş Aralığınız

20-30 30-40 40-50 50-60 60 ve üzeri

4.Öğrenim Durumunuz

Ön Lisans Lisans Yüksek Lisans Doktora

5.Mezun Olduğunuz Fakülte

Eğitim Fakültesi Fen-Edebiyat Fakültesi Diğer

Diğer: Lütfen Belirtiniz.....

6.Mezun Olduğunuz Bölüm

Sosyal Bilgiler Tarih Coğrafya

Diğer: Lütfen Belirtiniz.....

7.Ortalama Sınıf Mevcudunuz

20 ve altı 21-30 31-40 41 ve üzeri

8.a. Yeni Öğretim Programına Yönelik Hizmet İçi Eğitime/Seminere Katıldınız mı?

Evet Hayır

b. Cevabınız “Evet” ise bu Hizmet İçi Eğitim / Seminerini ne derece yeterli buluyor sunuz?

Hiç Çok az Kısmen Oldukça Tamamen

9.Yeni 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Müfredat Programını İnceledim

Hayır Kısmen Evet

Anket Formu

SORU NO	II. BÖLÜM KAZANIMLAR	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Kazanımlar, okullarımızda sunulan eğitim-öğretim ortamlarında gerçekleştirilebilir niteliktedir.					
2	Kazanımlar, öğrencilerde üst düzey düşünme becerilerini (eleştirel düşünme, yaratıcı ve yansıtıcı düşünme, problem çözüme becerileri vb.) geliştirmeye yöneliktir.)					
3	Kazanımlar, öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.					
4	Kazanımlar hazır bulunuşluk düzeyine uygundur.					
5	Kazanımlar, öğrencilerin bilgiye direk ulaşmalarını değil, bilgiyi kullanmalarını hedeflemektedir.					
6	Kazanımlar, insanlar arası ilişkilerde milli, ahlaki ve insani değerleri benimsetici bir niteliğe sahiptir.					
7	Kazanımlar, öğrencilerin etkin yurttaş olarak yetiştirilmesini sağlayabilir niteliktedir					
8	Kazanımlar Atatürk ilke ve İnkılaplarının; Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmasındaki önemini kavratmayı mümkün kılmaktadır.					
9	Kazanımlar öğrencileri; aktif katılımcı, soru soran, sorgulayan, düşünen, tartışan bireyler haline getirmektedir.					
10	Kazanımlar, özgür bir birey olarak öğrencilerin, ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varmasını sağlamaktadır.					
11	Kazanımlar, okulda ve günlük hayatta demokrasiyi uygulama becerilerini geliştirir niteliktedir.					
12	Kazanımlar, Sosyal Bilgiler dersini diğer derslerle ilişkilendirerek yeni bir bakış açısı kazandırmıştır.					
13	Okulun fiziki şartları (araç-gereç eksikliği, branş dersliğinin olmaması, internet, gezi imkanı v.s.) programdaki kazanımlara ulaşılmasını güçleştirmektedir.					

SORU NO	III. BÖLÜM-İÇERİK	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
14	İçerik öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesine uygundur.					
15	Programın içeriği öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal seviyelerine uygundur.					
16	İçerik, farklı öğretim yöntem, teknik ve stratejilerinin kullanımına imkân vermektedir.					
17	İçerik, farklı materyal kullanımına imkân vermektedir.					
18	Yeni Programın içeriğinde yer alan etkinlikler, bu dersin öğretimi açısından yeterlidir.					
19	Öğrenme alanları öğrencilerin ilgisini çekmektedir.					
20	İçerikte yer alan konu ve temalar günlük hayatla bağlantılıdır.					
21	İçerik öğretmene kazanımları öğrencilerle birlikte şekillendirebilme serbestliği tanımaktadır.					
22	İçerik görsellerle desteklenmiştir.					
23	İçerik bu derse yönelik ihtiyaçları karşılamaktadır.					
24	İçerikte temel ilke ve kavramlar açıklanabilmiştir.					
25	Yeni programla birlikte ders kitaplarında yer alan olay ve olguların kronolojik bir sırayla yeniden düzenlenmiş olmasını olumlu buluyorum.					
26	İçerikte konu sonu özetler yapılmıştır.					
27	İçerikte olaylardan ilke ve genellemelere gidilmiştir.					
28	Yeni programla birlikte, öğrencilerin buldukları yerin yerel tarihini, ulusal tarih ile ilişkilendirmeleri sağlanabilmektedir.					
29	Yeni program içeriğinde ulusal ve evrensel bilgi olay ve sorunlara dengeli olarak yer verilmiştir.					
30	Program içeriği ezbercilikten uzak ve uygulamaya dönük olarak hazırlanmıştır.					

SORU NO	IV. BÖLÜM-UYGULAMA (EĞİTİM DURUMU)	Kesinlikle	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen	Katılıyorum
		Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen	Katılıyorum	
31	Yapılan etkinlik ve çalışmalar öğrencilerin beklentilerini karşılamaktadır.							
32	Ders kitaplarında verilen etkinliklerin tümü seçim yapılmaksızın uygulanmaya çalışılmaktadır							
33	Uygulama boyutunda öğrenciyi aktif hale getirecek öğretme öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılmıştır.							
34	Yeni program öğrencilerin, öğrenme-öğretme sürecine aktif olarak katılmalarına daha da çok imkân tanımaktadır.							
35	Programda her ünite için belirlenmiş değerlere yaşanmış bir olaydan hareketle, ayrıca vurgu yapılabilmektedir.							
36	Programın uygulama boyutu, güncellik ilkesine uygundur.							
37	Sınıflardaki öğrenci sayısı programın getirdiği yeni anlayışa göre derslerin islenebilmesi için uygundur.							
38	Yoğun çaba gerektiren etkinlik ve çalışmalar, öğrencilerin çabuk sıkılmalarına neden olmaktadır.							
39	Ders kitaplarına bağlı olarak ders yürütülmekte ve konuları yetiştirme kaygısı içerisine girilmektedir.							
40	Öğrenme-öğretme süreçleri için ayrılan ders sürelerini yeterli buluyorum.							
41	Öğrenme-öğretme sürecinde çağdaş eğitim teknolojilerinden yaygın bir biçimde yararlanılmaktadır.							
SORU NO	V.BÖLÜM-DEĞERLENDİRME	Kesinlikle	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen	Katılıyorum
		Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen	Katılıyorum	
42	Yeni programa uygun bir süreç değerlendirme rahatlıkla uygulanabilmektedir							
43	Programda ifade edilen ölçüt, yöntem ve tekniklerin çağın yönelimlerine uygun olduğunu düşünüyorum.							
44	Programda öngörülen ölçme ve değerlendirme araçları (Ünite değerlendirmeleri vb.) kazanımları ölçmede yeterli olmaktadır.							
45	Üst düzey düşünme becerilerini ölçmeye yönelik çalışmalar yürütülür.							
46	Yazılı sınav soruları hazırlanırken sorular kazanımlara uygun olarak hazırlanabilmektedir.							
47	Program öğrencilerin tüm yönleri (bilgiyi üreten, problem çözebilen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati kurabilen v.b) ile değerlendirilmelerine olanak sağlamaktadır.							
48	Dersin öğretimiyle kazandırılması amaçlanan değer ve beceriler ölçülebilir niteliktedir.							
49	Öğrencilerin kişisel farklılıklarına yönelik farklı ölçme araç ve gereçleri uygulanabiliyor.							
50	Ünite sonlarında bulunan kendimi değerlendiriyorum soruları değerlendirme boyutunda gerçekçi sonuçlar alınmasını kolaylaştırmıştır.							
51	Değerlendirme çalışmalarında öğretmenlerin kişisel düşüncelerinin ön plana çıkmadığını ve değerlendirmeyi etkilemediğini düşünüyorum.							

VI. BÖLÜM-BEKLENTİLERİ KARŞILAMA DURUMU		KATILMA DERECE NİZ				
SORU NO	Değişen Yeni Yapısıyla 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Beklentilerinizi Ne Oranda Karşladı? (Bu soruya yeni programın aşağıda ifade edilen boyutlarına göre lütfen ayrı ayrı cevap veriniz.)	HİÇ	ÇOK AZ	KISMEN	OLDUKÇA	TAMAMEN
52	İçerik Boyutu					
53	Uygulama (Eğitim Durumu) Boyutu					
54	Değerlendirme Boyutu					

Ek 2. Anket İzin Belgesi

Re: anket için izin talebi

HAYATİ Adalar <adalarhayati@gmail.com>

8.07.2018 Paz 16:38

Siz

↩ ↪ → ...

Merhaba Mehmet Niyazi bey.

Yüksel lisans tezim için geliştirdiğim "anket formunu" teziniz ya da makalenizde atıf yapmak kaydıyla kullanabilirsiniz. Çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Arş. Gör.Hayati ADALAR

7 Tem 2018 Cmt, saat 21:45 tarihinde m.niyazi pekuslu <mehmet_pekuslu@hotmail.com> şunu yazdı:

Sayın hocam iyi akşamlar. Ben Mehmet Niyazi Pekuslu, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitiminde yüksek lisans yapmaktayım. 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında uygulamaya konulan 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yeni Öğretim Programına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi" adlı tez çalışmasında, sizin düzenlediğiniz anket formunu atıf yapmak kaydı ile izniniz olursa kullanmak istiyorum.

Saygılarımla

Mehmet Niyazi PEKUSLU

--

Arş. Gör. Hayati ADALAR

Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Sosyal Bilgiler Eğitim Anabilim Dalı

Ankara/Türkiye

Res. Asst. Hayati ADALAR

Gazi University, Faculty of Education

Department of Social Studies Education

Ankara/Turkey

EK 3. İl Millî Eğitim Müdürlüğü Çalışma Onay İzni

T.C.
İSPARTA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 71428796-20-E.2215654
Konu : Anket Uygulama İzni
Mehmet Niyazi PEKUSLU

01.02.2019

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 10.01.2019 tarih ve 843 sayılı yazısı.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Mehmet Niyazi PEKUSLU'nun, tez danışmanı öğretim üyesi Prof. Dr. Mithat AYDIN sorumluluğunda, "5. Sınıf sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına ilişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri" başlıklı tez çalışması kapsamında hazırlanmış olduğu anketi, Müdürlüğümüze bağlı ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine uygulama isteği ilgi yazı ile müdürlüğümüze bildirilmiştir.

Mehmet Niyazi PEKUSLU'nun söz konusu anketi Müdürlüğümüze bağlı ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerine ders saatlerini aksatmayacak şekilde uygulaması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Selçuk KARATAŞ
Şube Müdürü

OLUR
01.02.2019
Dr. Ahmet YILDIRIM
İl Millî Eğitim Müdürü

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Ad	Mehmet Niyazi
Soyad	Pekuslu
Doğum Yeri ve Tarihi	Isparta 15.09.1981
Uyruğu	Türkiye Cumhuriyeti
İletişim Adresi ve E-Mail Adresi	Gülistan Mah. 2805 sok. No:30-34C ISPARTA mehmet_pekuslu@hotmail.com
Eğitim	
İlköğretim	Ülkü İlkokulu-Hilmi Dilmen Ortaokulu
Ortaöğretim	Gazi Lisesi
Yükseköğretim (Lisans)	Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
Yüksek Öğretim (Yüksek Lisans)	
Yabancı Dil	
Yabancı Dil Adı	İngilizce
Sınav Adı	YÖK DİL
Sınavın Yapıldığı Ay ve Yıl	Mart 2018
Alınan Puan	47,500
Mesleki Deneyim	
Yıllar	Mesleki Deneyim
2002-2019	2002-2006 Bölmepınar İlköğretim Okulu (Burdur) 2006-2008 Esenyurt Cumhuriyet Ortaokulu (İstanbul) 2008-2010 Esenkent Atatürk Ortaokulu (İstanbul) 2010-2015 Mustafa Kemal Ortaokulu (Sandıklı/Afyonkarahisar) 2015-2017 Çakır Hasan Ortaokulu (Uluborlu/ Isparta) 2017- 2019 Senir Cumhuriyet Ortaokulu (Keçiborlu/Isparta)